

Olvasóink riadt hada ragadott tollat a SpV 20. számában közölt „Csillapodó hazai láz” című cikkünkre. Ezekből a levelekből az derült ki, hogy sokan megijedtek: meg fog szűnni a SpV. Erről szó sincs: mint ahogy azt már közöltük, a továbbiakban kéthavonta – azaz idén még négyyszer – jelenünk meg. Az alábbiakban az említett cikkre való olvasói reagálások tengeréből kiválasztottunk két – egymástól teljesen eltérő – levelet, amelyet most közzéteszünk. Mi már elmondtuk a bánatunkat az SpV-ben – most tehát az Olvasóé a szó:

Tisztelt SpV!

Én eddig a SpV. mind a 20 részét megvettem. Olyan tanácsokat szeretnék adni önnöknek, amivel növelhetnék a vásárlók, illetve a "kaszinók" szolgálatát" megrendeléseinek számát (Ez utóbbi töltök teljesen független szolgáltatás – SpV).

1. A tartalom elég jó, a játékokra elég kevés oldal jut. (15 oldal + térkép) Ezt az ismeretlen nyelvek rovására kellene növelni. A Spectrum felhasználóknak 98%-át (Honnán a szám?! – SpV) a Prolog nyelv nem érdekli, a többiek könyvekből tanulja meg a microprogramot, számukra elfoglalni 3 oldalt nem érdemes. A hardware ötletek az olvasók 98%-a (Honnán a szám?! – SpV) számára csak „papírpazarlásnak” tűnik, mivel csak a hardware szerelésekhez értenek szót. Az olyan programok, mint az S.C.S., szintén nem sok embernek jelent valamit, akit pedig érdekel, kis angol tudással is le tudja fordítani az angol szavakat (nincs sok angol szó). (Kedves barátom! Elmondanánk neked, hogy a Spectrum Világ, mint a neve is mutatja, nem "Spectrum játékmagazin", hanem egy átfogó kép a Spectrum és a vele kapcsolatos dolgok világáról – amelybe beletartozik a HW, a Prolog és sok más is. – SpV)

2. A programozástechnika részt hasznos résznak tartom, de a 128K részt nem zeneprogramokra kellene felhasználni, mert akit érdekel, maga is készíthet ilyen programokat. Inkább 128K játéki és felhasználói programok (pl. 128K MUSIC Box), valamint programozási ötletek (pl. 48K-s programok átirása 128K-ra) érdekelnek a vásárlókat. Úgy gondolom, a nagyobb memória teszi a 128K-s géppé a 128K-s gépet, ennek felhasználása minden 128K-s-t érdekelne. A keresztrefejtve nagyon jó, de kicsit kevés a nyeremények (máshol sokkal többet lehet nyerni). A gépi kód tanfolyamban különböző trükköket írjanak le, de ez ne legyen több 2 oldalnál!

(Egy kérdés: láttál már 128K-s gépet működés közben?! – mert figyelembe véve azt a tényt, hogy minden 128K gépen van 48K-üzem mód, a 48K-s programok átirása 128K-ra egyszerűen fene-tikus ötlet. Főként, az újabbban megjelenő 48K-s játékok már intelligensen használják a 128K-s gép 3 csatornás hanggenerátorát. Keresztrefejtve nem lesz több, a nyereményekről pedig annyit, hogy mindenhol annyi a nyereményekért, amennyit a kiadvány gazdasági vonatkozásai elbírnak. Gépi kód tanfolyam sem lesz a tavasziakban, az pedig, hogy melyik fejezet hány oldal, azt sohasem előre határozzuk meg, mert sokkal nehezebb 2 oldalba belefűzödni adott információkat. Kér, ahogy kéri! – SpV)

3. Azokat az örökleteket, amelyek pl. a YOUR SINCLAIR-ben vannak, úgy adják le, hogy egy oldalon 40-50 POKÉ legyen. Multi-face v. Micro-poker számára használhatóan. pl. UNIVERSAL HERO és a FRIGHTEAM POKÉ nélkül használhatatlan, és ezekhez POKÉ-t egyetlen magyar könyvben sem láttam. Az a legrosszabb, amikor azt feltételezik, hogy az olvasó az "ENTER"-t sem ismeri.

(Szívesen leközlöjök a YOUR SINCLAIR poka-jait, akár 40-50-et is egy oldalon, ehhez viszont az szükséges, hogy fizesd elő nekünk £30-ért! Eddig ugyanis saját külföldre és főleg olvasóink által beküldött poka-okra támaszkodtunk. Egyébként mi lesz azokkal, akiknek nincs Multi-face-ük? Továbbá ha poka-ra van szükség az általad említett játékhöz – és még Multi-face-ed is van! –, akkor mi lenne, ha megkeresnéd te magad? Vagy az már nem megy?! – SpV)

4. Én a SpV-ot játékleírásokért és térképekért veszem meg, akkor is megvenném, ha csak ez lenne 32 + 4 oldalon. Azonban nem mindegy milyenek ezek az információk: hasznosak vagy fölöslegesek (Kinek hasznos, kinek felesleges – SpV). A Killed until dead-hoz adott

információk (régábban STARION) „elpusztítják” a játék értelmét. Mind a kettőben a rejtejt megfejtése a cél és nem a végigjátszás (Nagyszerű észrevétel – viszont mi lesz azokkal, akik nem értenek olyan szinten angolul, hogy erre képesek? – SpV)

Sok humoros részlet hozzáadalmassá tesz egyébként kevés információkat tartalmazó játékleírás. Nincs szükség a "történelmi vizskateintésére" sem. Pl. a NAVY MOVES v. a STALINGRAD esztében a leírás 40%-át is kiteheti egy ilyen "leírás" a program "keletkezési körülményeiről", a software házárol, amelyek forgalmazása, "elődeiről" és "utódairól". 3 mondat egy hosszabb leírás esetén elég, rövidebbnél ilyenre nincs szükség. (NEKED NINCS SZÜKSÉGÉD RÁL AZ SpV VISZONT ÚJSÁG, AZ OLVASMÁNYOSSÁG MAXIMÁLIS IGÉNYÉVEL: másoknak van igényük a szellemi táplálékra is, érdeklí őket a történelmi háttér vagy az információ a keletkezéséről, stb. Arról nem is beszélve, hogy amiket példának felhozál, nem játékleírások, hanem játékmegértők... – SpV)

Sok játéknál ne a főcím screenjé nyomtassák le, hanem egy jellegzetes pillanatot nyomtassanak. Ennek hiányában kellemetlen családok érhetik az olvasót, akik sokkal többre számított. Ha nincs lehetőség erre (pl. rövid leírásokban) szövegesen írják le néhány mondatban, hogy kb. mire számíthatunk (Nem tudom, hogy észrevetted-e, de le szoktuk írni, hogy "mire számíthatunk" – SpV).

A rövid mértékű leírások, amelyek a 17. részben meg voltak, mára már eltűntek. Különösen rossz az, amikor egyszerűen lefordítják a használati utasítást (Melyik volt az? – SpV), még rosszabb, amikor valami jó humoros történetet találnak ki (Hm, olyan már tény-leg volt – SpV). Az ilyen esetben a célt és a kerettörténetet egy-két mondatban leírhatják, ez fontos is, de hosszabb ne legyen! Screen is csak "hosszabbít", de lényeges információkat nem közöl. Mindig említsek meg, hogy milyen a grafika (3D szobák, 3D terem, térkép, kilátás egy járműből, oldalnézet, felülnézet) (a kinyomtatott screen-en, ami színesített "lényeges információt nem közöl", többek között ez is látható – SpV), és az azt említsek meg, hogy mihez hasonlít (mert lehet, hogy arról a programról az olvasó sosem hallott). A leírásokat lehetőleg úgy írják, ahogy időben történik, és nem összevissza (mint a FOOTBALL MANAGER-nél). Nem tartom szükségesnek a menüt mindig megemlíteni, csak az újrakezdhető funkciókat. A tömörséget és a pontosságot mindig tartsák szem előtt. Az a cél, hogy minél több, minél pontosabb leírás jelenjen meg. A 19. rész 2. oldalán lévő leírások elég jól eleget tesznek ennek a követelménynek, ilyenekből lehet 6-8 is. (Egy szerencsének van: a SPECTRUM VILÁG szerzőit nem úgy hívják, hogy Marx Gábor. Egyébként köszönjük a kiadvást! Ha ennyire nem tesznek a leírásaink, akkor miért veszed az SpV-t? Egyébként dumnálni könnyű: vedd figyelembe azt is, kispajtás, hogy nekünk minden hónapban (illetve most már csak kéthavonta) az egész újságot meg kell írni és teljesen nyomdakészre hozni! Te meg tudnál tölteni 32 oldalt 20-30 tömör játékleírással havonta?! – ezen meglepődünk. Különösen, ha figyelembe vesszük azt is, hogy mi nem egy iskolában lögögtük a lábunkat napközben, hanem van egy munkahelyünk is, ahol – minő csoda! – elvárják tőlünk, hogy reggel 8-tól délután 5-ig megoldozzunk a fizetésünkért! – SpV)

5. A hibák, pontatlanságok és a hiányosságok a legbosszantóbbak. Ebben rekordot vett a WHITE LIGHTNING sorozat, második a VULCAN leírása, ahol több mint 20 hibát találtunk a tesztveremmel együtt (A tesztverem azt nem csináltuk, őt kár volt beleszámolni a hibák közé... Egyébként gratulálunk a nagyszerű eredményhez! Azt nem számlált meg véletlenül, hogy hány értékes információ volt az átlátható "hibák" mellett?! – SpV)

A hibák:

– fordítási hibák

(Melyek azok? Konkrétumot ugyanis nem írtál. Ha esetleg a "VULCAN-fordításról" beszélsz, akkor nagyon jól mutatunk rajtad: ugyanis a leírás készítésekor az elérhető összes külföldi irodalmat áttárogasztuk a SZÁMALK-ban, de csak egyetlen reklámmal fedeztünk fel a VULCAN-ról, amely annyi információt tartalmazott róla, hogy megjelent. Következésképpen kis agyunkból kellett megszűlni a leírás minden egyes betűjé...)

– nem mélyedtek el eléggé a játéokban (pl. 10. oldalán az esélyeknél)

(MICSODA?!! A játékkal, mint fél évig játszottunk (legalább 80 hadművelet!) Milyen alapon állítasz ilyenről? A győzelmi esélyek megjelölése egyébként szubjektív, a mi tapasztalatainkat tükrözi, tehát nem hibát – SpV)

– kisebb pontatlanságok (pl. SOUND, MOR és A/M értéke)

(Mivel nem írtad meg, hogy milyen pontatlanságokra gondolsz, erre nem tudunk válaszolni. Egyébként azt is elmesélhetted volna, hogy a SOUND-nak vajon milyen "értéke" van a játékban?) – SpV)

– olyan dolgok, melyek sosem voltak a játékban (pl. EFF számítása, felderítés elhárítása, 3 pozícióval sosem lép vissza az egész stb.) (Nak vagy? Színteremt miből számolják az EFF értéket a program – csak úgy, RND-vel? Te nem veszed azt is elmesélhetted, ha a százdától leolvasod? Egyébként az, hogy az egység 2 vagy 3 pozíciót lép vissza (1 karakternyi helyet vettün 1 pozícióban és annyit visszalép), a lényegben abszolút nem változtat! Mindent összevetve: az általam KONKRÉTAN felhozott "hibák" mindegyike nevesítés, abszolút lényegtelen, tehát csak kukacoskodás (aki ismeri a VULCAN-t, bizonyára egyetért velünk). A VULCAN-leírás célja – akár a legtöbb SpV-leírás – az volt, hogy aki odaül hozzá, az azonnal tudjon játszani vele és ne legyen olyan kérdése a játékkal kapcsolatban, amelyre a leírásból nem kap választ. MÁRPEDIG AZ TELJESÜLT! A VULCAN az egyik legjobb leírás, amit idáig készítettünk és nem vagyunk hajlandók eltűnni, hogy ezt bárki is – teljesen alaptalanul, a levegőbe beszélve! – kétségbe vonja! – SpV)

Ilyen problémák más játékoknál is előfordulnak SIDEWALK, KNIGHTMARE, CHAOS, GARFIELD c. játékokban (Már megint a levegőbe beszélsz! – SpV). A KING'S KEEP leírás többszörösen használhatatlan.

Ha valamit nem tudnak, írják le, hogy nem tudják, pl. a STORM-BRINGER esetében. (Rendben, teírem: nem tudom, hogy miért veszed az SpV-t, ha színteremt onyire rossz! Miért nem veszel mondjuk Mikró Magazin-t?) – SpV)

6. (Itt a levélíró a kazettaküldő szolgálat tevékenységét méltatja az eddigiekben megszokott stílusban. Számos dologban – megfelelő módon – egyetértünk vele, tehát igényeit továbbítottuk az illetékes felé. Tartozunk neki még egy megjegyzéssel ezzel kapcsolatban is: ezt a szolgáltatást NEM KÖTELEZŐ igénybe venni! – SpV)

7. 5 évi Spectrum tulajdonosként kb. 100 programról készítettem leírást, kb. 10-15-öt hosszabbat is (10-20 oldal is lehet), kb. 30 tértépet is készítettem. Tudnéd Önöknek küldeni ilyeneket, ha ezek érdeklik, válaszoljanak leveleinkre. Ezzel alaposan megkönnyítenék a SpV szívinvontát. (Nagyszerű! Ami idáig az SpV-ben megjelent az sz*** (bocs) a vulgáris kitérőket, de a leveleiből ezt olvastuk ki), viszont azzal, amit te csináltál, "alaposan megkönnyítenék az SpV szívinvontát". Ismered azt a közmondást, hogy "Minden szentnek maga felé hajlik a keze"? Egyébként nyugodtan küldhetsz leírást: ha megfelel az általunk támasztott igényeknek (ami – mint a leveleiből is kiderül – elég alacsony), természetesen le is közöljük. Ha nem felel meg, akkor visszaküldjük (meglehet, hogy ugyanolyan módon kommentálva, mint te a VULCAN-t) – SpV)

Minden probléma ellenére is a SpV a LEGJOBB Spectrum szakirodalom (Csak azért, mert az egyetlen ilyen jellegű – SpV). Ez azonban az én magánvéleményem. Közös érdekünk azonban Önöknek is, nekem is, az összes spectrumosnak is, hogy ez a SpV megmaradjon, és színvonala javuljon. Ezért sikeredett ilyen hosszúra ez a levél.

Tisztelettel: MARX GÁBOR (Losztályos gimnazista), Budapest

SpV: az írásodból és a benne foglaltakból akkor is kitalálhatk volna, hogy hány éves vagy, ha nem írtad volna le, hogy hanyadikba jársz. Ez a mentalitás ugyanis pontosan a Te korosztályodra jellemző. Ez a világnézet kezdődik onnan, hogy MINDEN, ami a körülötted lévő világban létezik, az nem jó (Te persze tudod, hogy hogyan lenne jó!), és végződik ott, hogy MINDEN úgy lenne jó, ahogy azt Te gondoldod – pedig ez CSAK NEKED lenne jó. Esetünkre levettve ez úgy hangzik, hogy az SpV idáig nem volt jó, de most jóssz Te a főhéher papán és megmentetted ezt a csodótomeget – pedig amiről beszélsz, az csak Marx Gábor Spectrum Világa lenne. Gondolom nyilvánvaló, hogy ezért nem tudunk rád haragudni, ami is inkább, mert mindenkinek ez volt a véleménye az őt körbevevő világ dolgairól, amíg az iskolapadban látogatta a lábát és nem kellett valaminek le tennie az asztalra (mondjuk pénzt keresni ahhoz, hogy legalább saját magát eltartsa). Utolsó mondataid is azt sugallják, hogy mindezt

építő szándékkal adtad elő. Fiatal barátunk! Amikor majd néhány évvel többet tudsz magad mögött, az Élet majd rádobott arra, hogy hajlandó leszel elismerni (mert el KELL ismerni), sőt, figyelembe venni (mert figyelembe KELL venni) azt a dolgot, hogy ami Neked tetszik, az másnak esetleg nem. Jöhetnének még azzal, hogy az általam sallangnak titulált dolgok nevelő, oktató, ismeretterjesztő és – nem utolsósorban – szórakoztató célzatúak (különös tekintettel arra, hogy a 15 éves, I. osztályos gimnazisták ismeretei ne csak addig terjedjenek, hogy világgyorsan nyomkodják a joystick "tűz" gombját, hanem – tesszem azt – tudják, hogy a VULCAN-hadműveletei milyen történőlni szituációban került sor) – de érveink úgyis leperengnek rólad. Most azt mondd magadban, hogy ez süket dumák, hogy meg faharányt borsó. Azonban leszel szíves három dolgot figyelembe venni:

1. Nemcsak Te veszed az SpV-t, hanem felnőtt családapák is, akiket a Prolog, a hardware, illetve az általam kirúgásra írt egyéb témák érdekelnek – viszont átlapozzák a játékleírásokat. 2. Csak két embernek jutott eszébe ebben az országban, hogy a TELJES Spectrum-tábor (és nemcsak Marx Gábor) FOLYAMATOSAN el kellene látni globális információkkal – és ez a két ember nem sajnálta erre a célra időt munkát, fáradságot, időt – és ami a legtöbb: pénzt. Mint a 20. szám bevezetőjéből, a "Sírólápból" is kiderült, nem gazdasági szempontok vezérlelték bennünket. Mégsem bántuk meg, hogy nem inkább hamburgerekből nyitottunk, mert – jól-rosszul, nézrőpért kedves, de – azt csináltuk és azt fogjuk a továbbiakban is csinálni, amit szeretünk! Elismerést, megbecsülést, tiszteletet természetesen nem várunk (főleg nem tőled!) – mindössze annyit, hogy ha valaki levelet ír nekünk, akkor azt normális hangnemen tegye és eddigi munkánkat ne degradálja le teljes mértékben (főleg nem alaptalanul!).

3. A rádió és a tv manapság állandóan azt szajkózza, hogy kis hazánk a lehetőségek országa. Ha ennyi ambícióval érez magadban, hát tessék: jelentess meg Te is egy Spectrum-újságot! Csinálj meg Te hetente, havonta, kéthavonta 32 + 4 oldal tördet, de teljes játékleírás! Üzemeltess Te is – természetesen kívánság-műsor alapján összehálított kollektívával és 100 forintos áron – kazettaküldő szolgálatot! Teremtésd elő hozzá az eszközöket (a szemleltek úgyis rendelkezésre állnak!) Teremtésd elő az anyagiakat, fizess ki a nyomdát, hiszen csak 270.000 Ft! Adózz Te is a drága Állam bácsinak a befektetett pénzérted KETSZER! Dolgozz és ne csak beszélj a levegőbe! És végül, de nem utolsósorban: nézz szemebe Te is az olvasótábor igényeivel!

Elismerjük, hogy az SpV-nek számos hibája van – igaz nem azok, amelyekre te annak vélsz. Mindenesetre az ilyen hideg zuhanyként ható levelek is hozzájárulnak ahhoz, hogy önzívárgatartsunk és az újságot szebb-jobbá tegyük – tehát megköszönjük neked is a kritikát.

***

Tisztelt Szerkesztőség!

Regálini szeretnék a SpV 20. számában megjelent, "Csillapodó hazai lár" című cikket. Én 3 éve vagyok egy Spectrum + számítógép tulajdonosa. Ez a gépet ajándékba kaptam. Vételenül lettem spectrumos, mert akkor sem nekem, sem az ajándékoznak fogalmuk se volt a számítógépekről és azok különbözőségeiről, bár érdekelt elégtelen a számítástechnika és a számokkal való foglalkozás. Szerencsém volt. Akkortájt elég sok jövedlyt kaptam a Spectrummal kapcsolatban, amelyekből megtanultam a számítógép használatát és Basic nyelvű programozását. Én abszolút amatőr vagyok. Végül nagyon megszerezttem a Spectrumot a jó kezelési logikája és a programválaszték bősége miatt, szívbeméltott, megszállhatott lettem, pedig a fém említett akár más típusú géppel is összehozhatott volna. A felismerhető fejlődés ellenére úgy döntöttem, hogy nem lépek tovább, mert amatőröségem miatt nem biztos, hogy más operációs rendszert is meg tudnék ismerni, úgy mint a spectrumot és a pénztárcám sem engedi meg. 3 évvel ezelőtt, amikor a gépet megkaptam, keresni kezdtem az újságokat és a könyveket amelyekben a Spectrummal kapcsolatban írtak. Találtam ilyeneket például. Ötlet, Mikrovilág, Mikró Magazin. Sajnos ezek az újságok fokozatosan csökkentették az információkat a Spectrumról és előlőre kerültek a Commodore témák. Két rossz érzés kezdett eluralkodni rajtam: 1) De jó lenne, ha egy Commodore 64 típusú gépet kaptam volna ajándékba. 2)

A Commodore elnyom minket, persze más típusú gépek tulajdonosait is, a nagyobb üzleti és irodalmi (könyvek, folyóiratok, programok) támogatás miatt. Ráadásul az újságokban az olvasók leveleire válaszolva mindig azt írták, hogy azért kevesebb a spectrumos anyag, mert a Spectrum tulajdonosok lusták, gyengék programozásban, nem írnak és ezért nincs elegendő közölhető téma (**Szemenszedett hazugság!** Mésé lehetnének egy-két dolgot fent nevezett újságok szerkesztésében az időfűtő divó módszerekről, de nincs szükségünk sajtpörre – SpV). Akkor is összehasonlítottak a Commodore tulajdonosokkal és szapultak minket és más típusú gépek tulajdonosait. Ez bizonyíthatóan meglevő számok fellapozásával. Szerintem nem volt igazuk, mert a külföldön megjelenő lapok mást bizonyítottak a témagazdaságról. (Számalk könyvtárban megtalálhatók). Ekkor üstökösként megjelent a Spectrum Világ című kiadvány, nagy örömmre.

Az üstökös elnevezés jól tükrözi a kiadvány fejlődését (rohamosan fejlődik) és a „Csillapodó hazai lár” című cikkben leírt példányzám alakulási görbét. Nekem valamennyi szám megvan, még a SpV 7. rész is, de úgy emlékszem, hogy annak a beszerzésével valamilyen problémám volt. Sajnos már elfelejtettem, hogy milyen, mert ha emlékeznék rá, megtudnám mondani a negatív rekord okát. Nagyon tetszik a kiadvány. Szép külső, jó szerkesztés, humoros játéksimertető, sok ötlet, programkollekciók indítói, keresztjevnye. A SpV 20. rész különösen jól sikerült. Szerencsés a fejlődés hasonlósága a SpV 19. részével, amely segíti a felismerést, ha az olvasó messziről ránéz egy újságosapilónra. Előnyösebb, mint a SpV 19. rész előtti számok címdolalai, melyek szépek, de nem segítik a lap felismerését a többi tarka újság között. Talán ez is számít egy kicsit a példányzám csökkenés szempontjából. Nagyon jó ötlet a játék és egyéb programismertető után az Ismeretlen nyelvek, a Programozástechnika és a Gépi kód tanfolyam című rovat, mert a hozzám hasonló amatőrök sokat tudnak tanulni belőle (**Marx Gábor, hallod ezt?! – SpV**). Így a kiadvány szórakoztat is, oktat is, igazán hasznos. (**Pontosan ezt a két célt tartjuk a szemünk előtt az egész újságban! – SpV**)

Visszatérve az eredeti témára, üstökösként megjelent a Spectrum Világ című kiadvány nagy örömmre. Végre nekünk is van egy lapunk gondolat, vagyis nem igaz, amit a régi újságokban írtak, hogy nincs elegendő téma a Spectrumra, hiszen egy többé-kevésbé rendszeresen megjelenő kiadványt is meg lehet tölteni a témával. Az örömem nem tartott sokáig, mert egyszer csak meglátam a CoV. 1. részt. Rosszat sejtettem, megint ki fognak szorítani bennünket és a SpV 20. részében már meg is jelent a „Csillapodó hazai lár” című cikk, benne a régi összehasonlítások, több levelet írtak a Commodore 64 típusú géppel rendelkezők összetartóbbak, gazdaságos és nekik eladott példányzám, míg a spectrumosok 4-5-en vesznek egy példányt, jogsértők és bunkó is van közöttük (**A bunkók mindenhol a lehető legnagyobb számban képviselték magukat, ez nem Spectrum-jellegzetesség – Murphy**). Féltreértés ne legyen, nem akarom a Commodore tulajdonosokat bántani, mint Spectrum tulajdonos, mert elismerem őket és a C-64 tudását, akár köztük is lehetnek, sok ismerősöm van közöttük. De mivel nagyobb a létszámuk, több érdeklődő levelet írnak. Valószínű az ő klubjaikban is lesznek jogsértők és bunkók, majd bizonyítjuk, mert ezek a tulajdonosok nem a géptípus függvénye. Ők is fognak fénymsolatot készíteni és lapokat kitépni. Csak a nagyobb létszámuk miatt maradnak gazdaságosak, talán. A gazdaságosság, amire önként hivatkoznak a mai világban logikailag érthető, de nekünk megmaradt, megszálított Spectrum tulajdonosoknak, mert kisebbség vagyunk és nem gazdaságos fogyasztó, jó magyar szokás szerint miért kell csökkenteni kiadvány-számmal beérni és végül a kiadványról lemondani. Itt egy sajátos magyar problémát kell megoldani. Biztosan van valamilyen megoldás. Sajnos nem vagyok gazdasági szakember, nem tudok hasznos

tanácsot adni. Ha az anyagiakon kívül (ami persze lényeges) Önöknek is érdekelt lenne a kiadvány, biztosan nem azt találnák ki, hogy a CoV-t súrlítsuk és a SpV-t csökkentik, míg ki nem pusztul (**Pontosan ezt találtuk ki, a kipusztulás kivételével – SpV**). Ha ez lenne a megoldás, akkor a CoV is egyszer „kipusztul”, ez nem lehet a cél. Máris 2 havonta jelenik meg a SpV című kiadvány, felváltva a CoV-gal, a kipusztulás árnyékával, pedig kiszámítható, hogy a megvásárolt példányzám továbbra is csökkenni fog. Talán ki lehetne használni a Commodore tábor létszámát és érdeklődését és összevonnak a 2 kiadványt és akkor nem kellene könnyedén lemondani az egyikről és a gazdaságosság is megmaradna (**Akkor lenne csak a nagy lázadás!** A Spectrumosok azért, hogy miért kerül ennyire, amikor csak annyit Spectrum van benne és több Spectrumbot kérnek – a Commodore-osok pedig ugyanezt fordítva. Nem tartom jó ötletnek – SpV). Vagy talán a megmaradt néhány ezer olvasó utcai árusítás helyett, névre szólóan, a postai költséggel megnövelt árban postán keresztül kapná meg a kiadványt kikerülve a terjesztés költségeit (**Ez ügyben már tettünk lépéseket, ami valószínűleg mindenki előtt ismert: mindkét kiadványt január 20-ig előfizető volt az egész évre. Az eddig megjelent, utólagosan megrendelt számoknál pedig azt találtuk ki, hogy a pénzért csekken előre kell befizetni és a közpós szelvény hátoldalán lévő "Megjegyzés" rovatban kell feltüntetni, hogy melyik számat rendel meg az Olvasó. Ezzel a trükkkel elkerültük azt, hogy a Postaán keresztül ajánlottan és utánvéttel kelljen a megrendelőt teljesíteni, amelynek postai díja 33 Ft/50 dkg-nál nem nehezebb csomag. Ez a pénz most nem a Posta zsebébe vándorol (így is kaszálnak rólunk eleget), hanem marad a megrendelőnél. Jó, mi? – SpV**). Sajnos a Spectrum Világ olvasói létszáma előreláthatóan csökken különböző okok miatt, az intellektuális ellenére is, amelyet úgyis csak mi olvassunk el, akik vesszük a lapot és a hűtlenekhez nem jut el az intelem, mert nem olvassák a lapot.

Talán a programhárkák témérek Spectrumra fródott programja mind gazdasági ráfizetés lenne? (**Nagy részük tényleg az, a sikeresen viszont bőven behozák a dolgot – SpV**) A nagy programválaszték tudatában és a nyugati üzletembereket ismerv, nem hiszem. Ha Önöknek van elegendő közlendő témájuk (játéksimertető, programozástechnika, stb.), és ha az anyagiakon kívül (ami persze lényeges) egyéb érdekltségük lenne a kiadvány folytatásához, kérem keressenek megoldást, hogy a SpV elkerülje a kipusztulást. Megállapításaimmal nem kritizálni akarom, csak a Spectrum Világ olvasó Spectrum tulajdonos kisebbség érdekében írtam, mert nem szeretném, hogy elhalatlasodjon rajtuk egy érzés, hogy a Commodore elnyomja, meg a kedvenc olvasmányától is megfosztja, határátlan terjeszkedésével, támogatottságával, létszámukból adódó gazdaságosságával, amelyről ők nem is tehetnek.

U.i.: A Commodore tulajdonosok ugyanolyan emberek, mint mi, Spectrum tulajdonosok, csak szerencsésebbek.

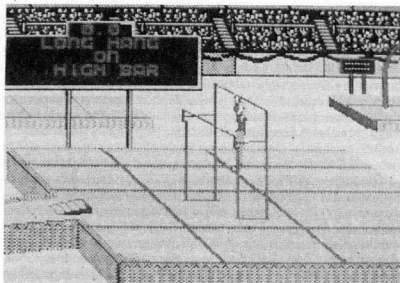
HERR VILMOS, DUNABOGDÁNY

SpV: ezt a levelet nem akarjuk külön kommentálni, hiszen egyrészt magáért beszél, másrészt a tisztázatlan részekre a szövegben már válaszoltunk. Mindenesetre figyelemre méltó, hogy a levélben a Spectrum-tábor EGÉSZÉNEK a problémáról esett szó, ellenben az előző levéllel, ahol ezek túlnyomórészt személyes jellegűek voltak – bár gyanítjuk, hogy a levélről is már jóval túl van a 15. éven. A logikája is rendkívül, valamint legtöbbször éles szemmel látja a dolgok MOGÉ. Köszönjük a megértését és javaslatát! A felvetett problémákkal és javaslatával nagyrészt egyetértünk. Azt mindenesetre ígérhetjük, hogy amíg az SpV nem lesz súlyos, 30-40 ezres nagyságrendű ráfizetés, addig az újság MEG FOG JELENNI! – ha másként nem, hát akkor úgy, hogy eltartja a CoV.

Figyelem!

Az SpV segítséget szeretne nyújtani a Spectrum-tábor mindazon tagjainak, akiknek valami olyan információra (leírás, tékép, poke, stb.) van szüksége, amit sehol sem képes megtalálni: a következő számunktól kezdve – egyfajta keres/kínál-rovat keretében – mindenki tetszés szerint hirdethet az SpV hasábjain. A lehetőség – más lapoktól eltérően – **TELJESEN INGYENES!** Minden hirdetést legalább egyszer (de csak egyszer!) le fogunk közölni, de előre felkérjük hirdetni szándékozó Olvasóinkat, hogy a terjedelmi szempontokra legyenek figyelemmel! A hirdetések pontos nével és címmel együtt fogjuk közölni, de a hirdetések hitelességét értelemszerűen nem tudjuk garantálni.

GAMES SUMMER EDITION • US Gold

Se szeri, se száma azoknak a számítógépes sport-szimulációknak, amelyek az **Epyx** cég sikeres pénzbedobós automatáiról készültek és a **US Gold** forgalmazza őket. Ezeknek a sorát gyarapítja a **SUMMER EDITION**, amely az eddig már eléggé elköptatott ötletek mellett jónéhány, játékprogramban még elég ritkán látott sportágat is feldolgoz.

A körítés a sport-szimulációknál már megszokott módon történik: megnyitó ceremónia, az egyes sportágakban eddig fennálló világrekordok listája, érme kiosztása, stb.

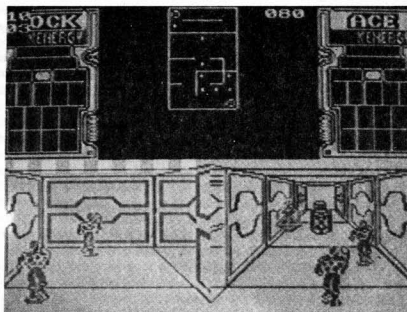
Bejelentkezés után a program érdeklődik, hogy mindegyik sportágban akarunk-e gyakorolni vagy kezdődhet-e az összetett verseny. Számunkra teljesen érthetetlen módon sajnos nincs lehetőség külön egy-egy szám gyakorlására, de gyaníthatóan a kazettás töltés bonyodalmai miatt történt ez így.

A sportágak, amelyekben ringbe szállunk meglehetősen eklektikusan vannak összeválogatva – talán azért, hogy az olyan számok, mint a gátfutás vagy a rúdugrás a joystick kapjon egy kis regenerálódási időt. A következő számokban versenyezhetünk:

- íjászat
- verseny kerékpározás
- toronyugrás
- gátfutás
- rúdugrás
- gyűrű
- felemáskoriát

Akik szeretik a **US Gold** által forgalmazott sportjátékokat, azok valószínűleg meg lesznek elégedve ezzel is: minden egyes szám szórakoztató játékot kínál, néhány humoros részlettel. A grafika is megfelelőnek minősülhet, viszont a "hangeffektusok" (pontosabban azok a szörnyűségek, amit most annak neveztünk) nem tartoznak a játék legerősebb oldalai közé.

XYBOTS • Domark

Ha már az előbbi játéknál a pénzbedobós automatánál tartottunk, akkor most rögtön folytathatjuk is ugyanott: a **XYBOTS** ugyanis szintén egy *coin op*-konverzió, csak az **Epyx/US Gold** páros változott **Tengen/Domark**-ra.

A kerettörténetet a szörnyű és gonosz idegen élőlényekről valamint a két bátor kommandósról mindenki kitalálhatja magának – mi inkább térjünk rá magára a játékra.

A játékban egy vagy két játékos irányít egy kommandópárost egy úrbéli 3D labirintusban. A gátló tényezők szerepét most robotok játsszák, akik huncut módon tüzet nyitnak mindenre, ami eléjük kerül.

A képernyő alsó részén látható az a két nézeti kép, amit a kommandósok látnak. Mivel egymástól teljesen függetlenül irányíthatóak, teljesen más irányban is haladhatnak. A képernyő felső részén látható elkülönítve a játékosokra vonatkozó két felirat, közöttük az aktuális szint térképét találjuk a két kommandós pozíciójával, az akadályokkal, a falakkal és a kijáratokkal a másik szintre.

Mindkét játékos egy adott energiaszinttel kezd a küldetést, amely folyamatosan csökken (különösen ha egy robot orra elé kerülünk). A veszteség a labirintusban elhelyezett extra energiaegységekből pótolható. Ehhez hasonlóan találhatunk még egyéb cuccokat is (pajzs, extra tüzer, stb.).

Az egymás után a következő szintek – a kategória jó szokása szerint – egyre nehezebbek lesznek: egyre több robot van (amelyek egyre mérgeesebbek is), a labirintusok egyre nagyobbak, néhány helyen teleportokba botlunk, amelyek a labirintusnak egy teljesen más részére teleportálnak bennünket, és így tovább.

A játék igazán akkor a legszórakoztatóbb, amikor két játékos játszik vele – egyedül egy kicsit unalmas a dolog. A grafikára és a zenére sem nagyon panaszkodni: a jó átlagot képviseli mindkettő.

MULTIFACE POKE-OK

H.A.T.E 53246,14 örök energia
Run for Gold 41097,0 örök energia

The Munsters 37891,0 örök idő
Wee Le Mans 26110,34 örök idő

THE UNTOUCHABLES • Ocean

Chicago, 1930. A város Al Capone és a hasonstörű gengszterek bandáinak terrorja alatt nyög: az utcán farkastörvények uralkodnak, a gátlástalan szeszcsempészek géppisztolyaikkal nap mint nap csatát vívnak az egykor békés utcákon. A tarthatatlan állapotok mielőbbi rendezése nyilvánvaló megoldást kínál a tehetetlen rendőrség embereinek: a gengszterekkel csak a saját eszközeikkel lehet elbánni. Rövidesen meg is találják a megfelelő embert a feladatra. Az ügynök, Elliot Ness néhány nap múlva a városba érkezik és megkezdí a gengszterek kitékarítását...

Talán ezek után az előzmények után elképzelhető, hogy a hasonló című mozifilm alapján készült UNTOUCHABLES számítógépfeldolgozása néhány órányi parázs lövöldözést fog eredményezni a vállalkozó kedvű játékosoknak. A játék pontról-ponttra követi a film cselekményét és az alábbi szinteken játszódik: Áruház (WAREHOUSE): Tippet kapunk egy rendőrségi informátortól egy titkos szeszüzemről és azonnal a helyszínre sietünk, hogy Capone emberei közül minél többet elfogjunk. A képernyőt oldalról látjuk és mindenféle akadályok között kell cseletenünk-botlanunk. Mielőtt elegendő gengsztert elkapunk máris a következő szinten találjuk magunkat.

A híd (THE BRIDGE): Az USA-Kanada határon állunk lesben, ahol információink szerint a tiltott szesz csempészik be az országba. A képernyő előterében hasalunk és a kezünkben szorongatott puskával löhetjük halomra a szeszcsempész urakat. Jobbra-balra gurulva a hídak újabb részeit is láthatjuk. A képernyő alsó részén lévő kép segít a célpontok biztos eltalálásában: itt egy távcsőben kinagyítva láthatjuk azt a helyet, ahova tüzelni fogunk.

A sikátor (THE ALLEYS): A képernyő jobb oldalán állunk gyorstüzelő puskáinkkal a kezünkben, előttünk egy kis utcácska. Az utca végében hirtelen autó fékez... Ezen a szinten keresztül kell törnünk magunkat az utcán, hogy kijussunk a vasútállomáshoz, azaz a negyedik szintre. Természetesen ez nem olyan egyszerű, mert az eddigi sötét ablakok hirtelen meglevenednek: pisztolyos, ballonkabátos alakok hajolnak ki rajtuk...

...és így folytatódik ez tovább a következő három szinten is, míg egy háztetőn szembe nem kerülünk magával a főbűnossal, Capone jobb kezével, Frank Nitty-vel.

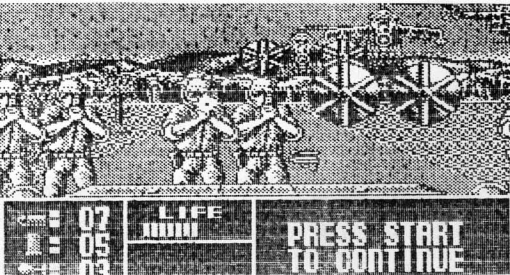
Az UNTOUCHABLES — azonkívül, hogy szintén film alapján készült — számos közös vonást mutat egy másik nagy Ocean-sikerprogrammal, a ROBOPOL-pal is (nem csodálkoznánk, ha ugyanaz a programozó gárda követte volna el mind a kettőt). Ez a játék is egyszerűen elképesztően jól sikerült! A játékképernyőn ugyan csak két szín van, de a szintér megvalósítása így is nagyszerű. Nagy és precízen animált sprite-ok, szörnyű lövöldözés... mi kell még?! Egy újabb biztos Nr. 1 sikerprogram az Ocean boszorkánkönyhájából: UNTOUCHABLES.

OPERATION THUNDERBOLT • Ocean

Még alig szorult le a listák éléről az OPERATION WOLF, amikor az Ocean már egy újabb "hadműveletet" zúdított a mit sem sejtő közönség nyakába — ezt most THUNDERBOLT-nak hívják. Nyugodtan lehetne az OW következő nyolc pályája is, mert szinte megtevesztésig hasonlít elődjére (egy újabb csont, amit alaposan le lehet rágni...). A cél természetesen az ártatlanul szenvedő túsók kiszabadítása a nyolcadik szinten, a használati utasítás pedig úgy hangzik: addig is löni mindenre, ami a képernyőn van...

A küldetést néhány tárgy felvételével (golyóálló mellény, plusz lőszer, plusz kézigránát, erősítő ital, elsősegélycsomag, stb.) valamelyest megkönnyíthetjük magunknak — pontosabban nem fognak olyan gyorsan szitává löni bennünket, mint ezek nélkül. Tiszta OPERATION WOLF: 8 szint — ratatatatatatatatatatatatatata....

Az **Electronic Arts** software-ház **BARD'S TALE**-sorozata az egyik legnagyobb sikerű játéksorozat a mikroszámítógépekre forgalmazott adventure-játékok között. Az általa és a hasonló jellegű játékok (**BLOODWYCH**, **CURSE OF THE AZURE BONDS**, stb.) képviselet kategóriát pontosabban nem is adventure-nek hívják, hanem Fantasy-kalandjátékoknak vagy még inkább szerepjátzó játékoknak (**ROLE PLAYING GAME** – **RPG** vagy **FRP** rövidítést is használnak). Ezeknek alapjául a **Dungeons and Dragons**-társasjáték szolgál, amelynek szabályait az amerikai **TSR Hobbies** dolgozta ki. A D&D-ről akár egy egész könyvet lehetne írni (már több alkalommal meg is történt – angol nyelven), tehát most nem kívánunk részletesen foglalkozni vele. Lényege az, hogy a különböző személyek ("karakterek") szerepére kell beleélnünk magunkat a K&D és a Boszorkányság világában – egy vagy több adott feladatot kell megoldanunk, amelyben különféle szörnyek akadályoznak bennünket. Akit esetleg a D&D-nek nemcsak a számítógépes változata érdekel, az hazánkban is hozzájuthat néhány hasonló jellegű könyvhöz: a **Rakéta Könyvek**-sorozatban már 4 könyv jelent meg **Ian Livingstone** tollából ("A Tűzhegy varázslója", "Halálalábirintus", stb.) illetve az **LSI ATSz**. is kiadott egy ilyen könyvet magyar szerzőktől ("A sárkány háborúja").

A következőkben a sorozat első részének, "Az Ismeretlen meséi"-nek (**TALES OF THE UNKNOWN**) használati útmutatóját közöljük. A játék meglehetősen terjedelmes sikeredett, kb. 30-35 percnyi szalagot foglal el. Céja a kijutás a **Skara** domboldalon fekvő városból, amelynek kapuját azonban varázslattal kellett hódolász zárja el. Cél tehát a gonosz boszorkánymester elpusztítása, amely feloldja a télvárzslatot. A feladatokban nemcsak egy embert, hanem egy csapatot irányítunk: a különböző konfliktushelyzetekben mindig más-más karakter tulajdonságaira és képességeire lesz szükségünk – tehát az egyes karaktereinket a lehető legmagasabbra kell fejlesztenünk. A következőkben nem lépekről-lépése receptet adunk (ez ebben a játékkategóriában szinte lehetetlen lenne, mivel teljesen az adott játékosról függ, hogy milyen karakterekkel harcol, milyen módon hajtja végre a feladatokat, stb.), hanem egy útmutatót, néhány tippet és hasznos tanácsot):

Karakterek tulajdonságai

AC (ARMOUR CLASS): szó szerint "fegyver-osztályt" jelent, de célszerűbb a következő fordítás: sebezhetőség. Minél kisebb, annál jobb. Ennek megfelelően – 10 a legjobb – ezt (vagy az ennél alacsonyabbat) a program **L0**-val jelzi.

HITS (HIT POINTS): Életerő. Csökkenti a sebesülések, varázslattal viszont gyógyítható. Ebben a sorban szám helyett egyéb jeleket is láthatunk, amelyek a karakterrel történt valamilyen kellemetlenségre utalnak:

DEAD:	Halott
STONE:	Kővé vált
POSS (POSSESSED):	Elméje fogoly
NUTS:	Elmebeteg
PARA (PARALYZED):	Bénult
PSND (POISONED):	Mérgezett

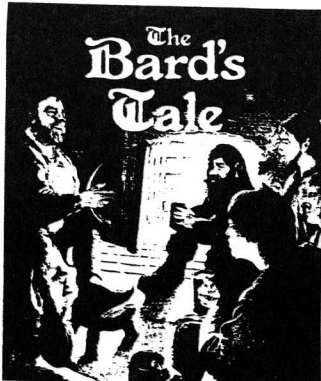
Ezek közül az állapotok közül megfelelően erős varázslattal magunk is megszüntethetjük a **PSND**-t és a **NUTS**-ot, a többi a templomokban 24.000 arany körüli összeg lefizetése ellenében kúrálják.

COND (CONDITION): A **HIT POINTS** pillanatnyi állása.

SPPT (SPELL POINT): A varázserő nagysága. A varázslás természetesen csökkenti, de visszanyerhető **Roscoe** energiaközpontjában, vagy napenergiából (az előbbi megoldás pénzbe kerül, az utóbbi lassú).

CL (CLASS): Osztály, foglalkozás. Az alábbi lehetséges osztályokba tartozhatnak karaktereink:

- WA (WARRIOR)**: Harcos. Fő tulajdonsága az erő, fő képessége a harcolás, általában sok a **HIT POINT**-ja, bármilyen páncélt és szinte minden fegyvert használhat.
- WI (WIZARD)**: Varázsló. Csak minimum két **CLASS CHANGE** (lásd később) után érhető el. Az összes többi varázshasználóval együtt fő tulajdonsága az intelligencia, fő képessége a varázslás. Páncélt viselhet, a többi varázslóhoz hasonlóan kevés fegyvere lehet. Fő varázslattípusa az, hogy szörnyeket idéz meg segítségül.
- SO (SORCERER)**: Illuzionista. Csak **CLASS CHANGE** után érhető el, páncélt nem viselhet. Varázslatai többsége illúziószörnyeket hív.
- MA (MAGICIAN)**: Mágus. Az egyik alapvető varázsló osztály. Páncélt nem viselhet. Varázslatai többsége támadó jellegű.
- CO (CONJURER)**: Bűvész. A másik alapvarázsló. Páncéla szintén nem lehet, sok gyógyító, védő és világító varázslata van.
- RO (ROGUE)**: Csavargó, tolvaj. Bőrpáncélt viselhet. Fegyverei száma közepes. Képességei a csapdaelvitel és az árnyékban rejtőzés, fő tulajdonsága az ügyesség.
- BA (BARD)**: Bárd, énekes. Viszonylag sok páncélt viselhet, közepes mennyiségű fegyverrel együtt, csak ő használhat hangszereket. Énekével különböző szolgáltatásokat tehet: Pl. világítás, AC javítás, stb.
- PA (PALADIN)**: Lovag. Alig különbözik a harcosától. A legerősebb varázspáncélokat és fegyvereket nem használhatja, de valamivel több a **HP**-ja.
- HU (HUNTER)**: Vadász. A harcos és a bárd között áll. Nem használhat minden páncélt és fegyvert.
- MO (MONK)**: Szerzetes. Páncélt nem viselhet, fő fegyvere a puszta keze. Szintenként csökken az **AC**-je. A karakter képességei 3 és 18 között terjedhetnek, a több a jobb.

The Arc of Yesod • Odin

Az örökélet bevételét a **BE-BE** verzió keresztül fogjuk bemutatni.

Tekerjük a magnót a **SCREENS** végéhez, majd írjuk be:

10 CLEAR 64999: FOR a=65000 TO 65018: READ b: POKE a,b: NEXT a: RANDOMIZE USR 65000
20 DATA 221,33,0,91,17,0,133,62,255,55,205,86,5,62,0,50,230,185,201
RUN (ENTER)

Indítsuk a magnetofont, betöltés után örökéletünk lesz.

ST (STRENGTH): Erő. A harcban van jelentősége: nagyobb erő nagyobb sebzést eredményez az ellenfélen.

IQ (INTELLIGENCE): Intelligencia. Magasabb intelligenciájú varázslók több **SPELL POINT**ot kapnak.

DX (DEXTERITY): ügyesség, gyorsaság. Beszámít a védettségbe.

CN (CONSTITUTION): Alkat, egészség, állóképesség. Magasabb egészség több **HIT POINT**ot eredményez.

LK (LUCK): Szerencse. Káros hatások elkerülésében segít.

LVL (LEVEL): Szint. A karakter életciklája a lehető legmagasabb szint elérése, tapasztalat szükséges hozzá. Természetesen minél magasabb szintű egy karakter, annál jobban használhatóak a képességei és annál legyőzhetőenebb.

EXPERIENCE: tapasztalat. Harcban szerezhethjük, a magasabb szint eléréséhez szükséges.

GOLD: arany. Érdekes módon az italon kívül minden pénzbe kerül...

S C M W: A karakter által használható varázslatok fajtája és szintje. A varázsszint nem azonos a karakter szintjével! A varázsló minden második szinten szerezhethet új varázsszintet.

A karakterek fajtái (RACE)

DWARF: Törpe. Erős, egészséges.
ELF: Elf, tünde. Viszonylag intelligens
HUMAN: Ember. Átlagos
GNOME: Gnóm. Nagyon intelligens
HOBBIT: Hobbit. Gyors és szerencsés.
HALF-ORC: Félorc. Erős.
HALF-ELF: Félelf. Átlagos.

A program kezelése

A játék vezérlése túlnyomórészt menük útján történik, de néhány billentyű is szerepet kapott. Ezek a következők:

'1-6': s karakterek adatai.

'E' (EQUIP): tárgy használatba vétele.

'T' (TRADE): tárgy átadása másik karakternek. Ha tárgyat akarunk átadni, a 'T' után a tárgy, majd a karakter számát nyomjuk, ha aranyat, akkor a 'G'-t, a pénzüsszeget és a karakter számát.

'D' (DROP): tárgy eldobása. Eldobott tárgyak kiesik a játékból.

'P' (POOL GOLD): a társaság pénzének összegyűjtése.

'U' (USE ITEM): tárgy használata. Szükséges a tárgyat használó karakter, valamint a tárgy száma.

'P' (PARTY ATTACK): belharc.

'I': haladás előre, csak szabad úton.

'K': haladás előre, ajtón át is.

'J': fordulás balra

'L': fordulás jobbra

'C' (CAST A SPELL): varázslás. Szükséges a varázsló száma, valamint a varázslat neve (Lásd később).

'B' (BARD SONG): éneklet. Szükséges a bárd száma, valamint a dal száma (1-6).

'BREAK' (vagy két gomb egyszerre): Pause, bármelyik gomb után folytathatjuk a játékot.

Menük

Starthely (GUILD OF ADVENTURERS)

CREATE CHARACTER: Ha van üres hely új karakter számára, akkor aktiválódik. Először fajtát kell választanunk a leendő személyiségnek (vagy visszatérhetünk a főmenühöz), majd megkapjuk X karakter képességeit. Ha megfelelnek, osztályt kell választanunk, majd elnevezzünk az egyéniséget, ha nem tetszenek, visszatérhetünk a fajta-menühöz.

REMOVE CHARACTER: Karakter törlése. A törendő karakter nevét kell beírni.

LOAD PARTY: Társaság betöltése

SAVE PARTY: Társaság kimentése

QUIT GAME: Kiszállás a játékból.

EXIT GUILD: Starthely elhagyása

Felszerelések boltja (GARTH'S EQUIPMENT SHOPPE)

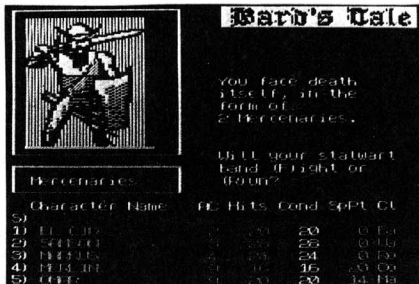
Először az üzletlőn kíváncsi karakter számát kell megnyomnunk (vagy az 'E'-t a bolt elhagyásához), majd a következő menüt kapjuk:
BUY AN ITEM: Tárgy vásárlása. A készletből egyszerre kilenc tárgyat láthatunk. A listát az 'F' billentyűvel előre, a 'B'-vel hátra lapozhatjuk. A vásárlás a 'P'-vel és a tárgy számával történik, más billentyű megnyomására a főmenübe térünk vissza.

SELL AN ITEM: Tárgy eladása. A tárgyaink listáját látjuk, valamint azt, hogy mennyi vételárat kínálnak értük (ez valódi értékünknek a fele). Eladni a tárgy számának megnyomásával lehet.

IDENTIFY AN ITEM: Tárgy azonosítása. A tárgyaink listáján keresztül vizsgálhatjuk, hogy mennyiért azonosítják őket. Azonosításra olyankor van szükség, amikor ? nevű tárgyat kapunk. Az azonosítás a tárgy árának felébe kerül.

POOL GOLD: Pénz összegyűjtése.

DONE: Vége az üzletelésnek.

Továbbképző hely (REVIEW BOARD)

ADVANCEMENT: Továbbképzés. Ha egy karakter rendelkezik a megfelelő mennyiségű tapasztalati ponttal, akkor megkaphatja a következő szintet.

SPELL ACQUIRING: Varázslatszerzés. Ha varázslóknak megfelelő szintű, tetemes summa fejében új varázsszintet kaphat.

CLASS CHANGE: Oszátylvtítás. A varázslók kiváltása. Akkor lehetséges, ha már legalább három varázsszintünk van — ekkor átválthatunk másik varázslóosztályba. Célszerű azonban ezt csak a 7. varázsszint elérése után tenni (ez a maximum), mivel visszaváltás az előbbi osztályba nem lehetséges.

EXIT REVIEW: A továbbképző hely elhagyása.

Kocsmák (Taverns)

ORDER A DRINK: Ital rendelése. A város délekeleti sarkánál fekszik az egyetlen kocsmá, ahol bort is kaphatunk...

TALK TO THE BARKEEP: Pletykálkodás a kocsmárossal. Kisebb-nagyobb összegek megnyitják a kocsmáros száját. Érdemes próbálkozni, néhány megszólalásának hasznát is vehetjük.

EXIT TAVERN: A kocsmá elhagyása

Templomok (Temples)

A templomok rendeltetése a gyógyítás. A HP (HIT POINTS) visszaadását 10 arany/pont arányban végzik, komolyabb bajok gyógyítása 24.000 arany körüli összegbe kerül.

Energiaközpont (Energy Emporium)

Itt szerezhetjük vissza elhasznált SPELL POINT-jainkat, 15 arany/pont érték ellenében.

Ládák (Chests)

OPEN CHEST: Láda kinyitása

DISARM IT: Csapdaeltávolítás fizikai úton

LOCATE TRAPS: Csapdakeresés

TRAP ZAP: Csapdaeltávolítás varázslattal (TRZP)

LEAVE CHEST: Láda elhagyása

Harc

Szörnyekkel való találkozás esetén megtudhatjuk, hogy maga a Halál áll velünk szemben, ilyen és ilyen szörnyek formájában. Ezután dönthetünk, hogy felvesszük-e a harcot, vagy elfutunk, bár ez utóbbi nem mindig lehetséges. Ha harcba kerülnénk, akkor gyakorlatilag a csapatnak az első három tagja harcol, az utolsó három csak mágiával segíti őket a küzdelemben. Harcba minden karakter kap egy menüt, amelyen az alábbi lehetőségek szerepelhetnek:

ATTACK FOES: Támadás. Ha az ellenfelek több csoportban vannak, a csoport betűjét is kéri a gép.

DEFEND: Védekezés.

PARTY ATTACK: Valamelyik saját társ megtámadása.

USE ITEM: A karakternél lévő valamelyik tárgy használata.

CAST A SPELL: Varázslat alkalmazása, csak a varázslóknál. A varázslat kódja szükséges (ld. később) és — esetlegesen — a célpont.

BARD SONG: Éneklés. Csak a bárdnál, az énekek hatását ld. később.

HIDE IN SHADOWS: Árnyékba rejtőzés. Csak a tolvajnál, ha el akarjuk kerülni vele a harcot.

A varázslók által alkalmazható varázslatok:

Néhány tudnivaló a varázslókkal kapcsolatban, mielőtt rátérnénk a varázslataik kódzavainak és azok hatásának ismertetésére:

- A varázslók csak azokat a varázslatokat használhatják, amelyet az osztályuk megenged (azaz amit addig megtanultak) és amelyre elegendő SPELL POINT (SPPT) áll rendelkezésükre.
- Egyes varázslatokhoz speciális célpontok (saját karakter vagy egy ellenség), de vannak olyanok is, amelyek az egész csapatra vonatkoznak vagy egyéb varázslatok (pl. szellemidézés vagy világítás). A különböző szinteken több hasonló jellegű varázslat is előfordul — ilyenkor a magasabb szinten használható hatékonyabb vagy hosszabb ideig tartó, mint az alacsonyabb szinten lévő megfelelője.
- Az alapvető varázslók a CONJURER és a MAGICIAN, egy CLASS CHANGE után érhető el a SORCERER, a következőnél pedig a WIZARD.
- Az előbbi pontból kiderült, hogy harmadik — vagy annál nagyobb — szintre lépő varázslót bármikor "átképezhetjük", tehát például a SORCERER-t átalakíthatjuk WIZARD-dá. Ilyenkor a tapasztalati pontjai lenullázódnak, de viszont megőrzi a HP-t, SPPT-t és természetesen mágius tudását is (azaz az addig már megtanult varázslatokat). A szintváltást lehetőleg csak az adott osztályban a 7. szintet már elért varázslónál csináljunk, mert abba a varázslóosztályba, ahonnan a varázslót "átképeztük" nem lehet visszalépni — ergo az abba az osztályba tartozó magasabb varázslatokat sem tudja megtanulni soha.
- Az a mágus, amelyik a 4 varázslóosztálynak mind a 7 szintjét végigjárta (tehát az összes varázslatot ismeri) ARCHMAGE (Főmágus, vagy — szabadabb fordításban — Hipermultimegamágus) lesz. Ez egy nagyon kellemes karakter.

A varázslók minden varázslata — a varázslat erejétől függően — bizonyos mennyiségű SPPT-fogyasztást eredményeznek. Mint már említettük ez Roscoe Energiaközpontjában pótolható egy jó adag pénzért vagy nagyon lassan visszanyerhető a napenergiából. A varázslatokhoz szükséges SPPT-mennyiségeket a varázslat szintje mellett, a / jel után tettük fel.

Sabre Wulf • Ultimate

Az örökelet bevitelét a BASIC/SCREENS/35936/161/2 file-térképpel rendelkező verzióhoz közöljük.

Tekerjük a magnetofont a főkód elejére, majd írjuk be:

10 CLEAR 24574: LOAD "CODE: LOAD "CODE: LOAD "CODE: LOAD "CODE : LOAD "CODE: POKE

43575,255: PRINT USR 23424

RUN (ENTER)

Indítsuk el a magnetofont, betöltés után örökeletünk lesz.

Conjurer

Szint	Varázslat	Célpont	Hatás
1/2	MAFL	—	Mágikus fény, világításhoz
1/3	ARFI	ellenség	Támadás tűzzel (–1-4 HP a célponton)
1/2	SOSH	saját	Láthatatlan pajzs a varázsló védelmére (–1 AC)
1/2	TRZP	—	Csapda eltávolítása varázslattal
2/3	FRFO	—	Fagyasztás, az ellenfelet könnyebb megsebezni, lelassul
2/3	MACO	—	Iránytű
2/4	BASK	karakter	Növeli a csapat egy tagjának az ügyességét a harcban
2/4	WOHL	karakter	Valamely karakter gyógyítása 2-8 ponttal
3/5	LERE	—	Mágikus fény, a MAFL-nál sokkal nagyobb hatású
3/4	LEVI	—	Antigravitáció egy ideig. A csapat átrepülhet a csapdák felett vagy a fel/lejáratokon
3/5	WAST	ellenfél	Energiascapás az ellenfélre (–4-16 HP)
3/5	MAST	ellenfél	Vakítás, az ellenfelek a következő támadásukat elvették
4/6	INWO	—	Szellemidézés, a csapatban egy hatalmas farkas jelenik meg
4/6	FLRE	karakter	Gyógyítás. 6-24 HP-t visszaad, de gyógyítja a mérgezést és az örületet is
4/6	POST	ellenfél	A célpont megmérgezése
5/7	GRRE	—	Mágikus fény, nagy területen (titkos ajtók feltáráshoz is)
5/7	WROV	karakter	Növeli az egyik harcoló karakter ügyességét
5/7	SHSP	—	Energiascapás az ellenség csapatára (–8-32 HP)
6/8	MALE	—	Az előbbinél hosszabb ideig tartó antigravitáció
6/9	INOG	—	Szellemidézés, a csapatban egy nagyon erős ogre (mint Apex, a H.O.T.M.-ben) jelenik meg
7/12	FLAN	—	Gyógyítás. Ugyanaz mint a FLRE, de a csapat mindegyik karakterére vonatkozik
7/15	APAR	—	Teleportálás dungeon-on belül.

Magician

Szint	Varázslat	Célpont	Hatás
1/3	AIAR	—	Légpajzs a varázsló védelmére (–1 AC)
1/3	VOPL	karakter	Mágikus erő ad a karakter fegyverének a harcban, nagyobb sebet okoz az ellenfélnek
1/2	STLU	—	A csapat körül lévő fémtárgyak csillogtatása, azaz mágikus fény rövid ideig
1/2	SCSI	—	Helymeghatározás a dungeon-on belül
2/5	WIST	ellenfél	Energiascapás, a célpont "megöregszik", azaz gyengül a támadása és védekezése
2/5	MAGA	karakter	Ugyanaz, mint a VOPL, de jóval hatékonyabb
2/4	HOWA	ellenfél	Energiascapás egy ellenséges élőhalott ellen, –6-24 HP erejéig
2/5	AREN	—	Csapdfigyelő
3/6	MYSH	—	Energipajzs a csapat körül, –2AC minden karakteren
3/6	OGST	karakter	Annai energiát ad egy karakternek, mintha az ogre lenne
3/7	MIMI	—	Növeli az egész csapat fegyvereinek hatékonyságát (–2AC mindenkin)
3/6	STFL	—	Energiascapás tűzzel az ellenséges csapat ellen, mindegyiken –6-24 HP
4/8	SPTO	ellenfél	Energiaelvonás az egyik ellenféltől, –12-48 HP erejéig
4/7	DRBR	—	Sárkányláng. Hasonló az STFL-hez, de minden ellenfélén 8-32 HP-t sebez
4/7	STSI	—	Mágikus fény, nagy hatással (titkos ajtók feltáráshoz)
5/8	ANMA	—	Antimágia a csapat védelmére (pl. sárkányláng vagy illúziószörnyek ellen)
5/8	ANSW	—	Mágikus kard (JOE THE SWORD) segítségül hívása a csapat védelmére
5/8	STTO	ellenfél	Kővé dermedt egy ellenfelet (megelőzenedett kőszobrot halott kőszoborrá)
6/9	PHDO	—	Ideiglenes ajtó. A következő lépésre felemeli a falat a csapat előtt
6/10	YMCA	—	Mint az AIAR, de az egész csapatnak és végtelen ideig (–2AC mindenkin)
7/12	REST	—	Az egész csapat HP-ja a maximumra emelkedik.
7/14	DEST	ellenség	Halálscapás. Egy ellenség kivégzése.

Sorcerer

Szint	Varázslat	Célpont	Hatás
1/3	MIJA	ellenfél	Energiascapás, –2-8 HP a célponton
1/2	PHBL	—	Illúziópajzs. A csapat tagjait nehezebben látja az ellenfél (–1 AC mindenkin)
1/2	LOTR	—	Csapdakeresés
1/3	HYIM	—	Hipnózis. Az ellenséges csapat összes tagja elvéri a következő támadást
2/4	DISB	—	Védekezés egy illúzióvarázslat ellen. A csapat tagjai nem hisznek az illúziószörnyben
2/4	TADU	—	Dummy segítségül hívása
2/4	MIFI	ellenség	Energiascapás. Akár a MIJA, de –3-12 HP folyamatosan a szintváltásig
2/4	FEAR	—	Félelem. Csökkenti az ellenséges csapat védekezésének és támadásának a hatékonyságát
3/5	WIMO	—	Illúziófarkas segítségül hívása (addig harcol míg legyőzik vagy DISB-et nem alkalmaznak ellene)
3/6	VANI	—	A varázsló láthatatlanná válik az ellenség számára (–5AC). Hatékonyan lehet vele támadni
3/6	SESI	—	Hatékony csapdakeresés
3/5	CURS	—	Átok. Az ellenfél alig tud valami kárt tenni a csapatban
4/7	WIWA	—	Illúziószoldos segítségül hívása
4/6	INVI	—	Láthatatlanság a csapatnak (minden karakterünkön –4 AC)
4/7	CAEY	—	Teljes sötéttség a hadszíntéren (tolvajok előnyben)

MULTIFACE POKE-OK

Sanxion	35028,0	nincs idegen	Stormlord	34092,0	sérthetatlenség
Last Crusade	43076,0	örökélet	Op. Wolf 128	39728,0	nincs ellenség-tűz

Szint	Varázslat	Célpont	Hatás
5/8	DILL	—	Akár a DISB, de az összes illúziószörnyet megsemmisíti (a sajátjainkat is!)
5/7	WIOG	—	Illúzióogre segítségével hívása
5/8	MIBL	—	Energialcspás tűzzel. Akár a MIJA és MIFI, de az összes ellenfélen és — 10-40 HP
6/10	WDR	—	Illúzióárhány segítségével hívása
7/12	WGI	—	Illúzióórási segítségével hívása
7/11	SOSI	—	Az összes csapda felfedezése végtelen ideig.

Wizard

Szint	Varázslat	Célpont	Hatás
1/6	SUDE	—	Szellemidézés, egy zombi vagy egy halott harcol a csapatunkkal együtt
1/4	REDE	—	Energialcspás, — 16-80 HP az élőhalott ellenfeleknek
2/8	LESU	—	Szellemidézés, kisebb démon segítségével hívása
2/8	DEBA	ellenfél	Energialcspás, — 32-128 HP az ellenség oldalán harcoló démonnak
3/10	SUPH	—	Szellemidézés, egy közepes erejű ghoul segítségével hívása
3/10	DISP	karakter	Gyógyítás a csapat valamely megmérgezett karakterén
4/12	PRSU	—	Szellemidézés, közepes erejű démon segítségével hívása
4/11	ANDE	karakter	Egy halott karakter feltámasztása a harcra
5/41	SPBI	ellenség	Egy ellenség átállítása a mi oldalunkra
5/14	DMST	—	Ugyanaz, mint a DEBA, de a démonok csapatára
6/15	SPSP	—	Szellemidézés, élőhalott (spectre) segítségével hívása
6/18	BEDE	karakter	Hasonló az ANDE-hez, de a feltámasztott karakter életben is marad 1 HP-vel
7/22	GRSU	—	Szellemidézés, nagy erejű démon segítségével hívása.

A bárdok dalai

A bárdok énekelgetésével nem az ellenséget tudjuk hetedhét határba riasztani (bár az sem elképzelhetetlen...), hanem a varázslók egyes trükkjeihez hasonló gyógyító (vissza néhány HP) és energiát adó (—AC pontok) hatásokat érhetünk el vele. Egy bárd mindig csak egy dalt énekelhet, ha egy másikat határozzunk meg neki, akkor az eddigit abbahagyja (megszűnik a hatása is) és az újat kezd el. A daloknak az alábbi hatása van:

Dal	Hatás
1. FALKENTYNE'S FURY	Harci dal, növeli a csapat támadásának hatékonyságát
2. SEEKER'S BALLAD	Tungsram-nóta, világít, amikor böklászunk, de növeli a támadást is fegyveres harcban
3. WAYLAND'S WATCH	Nyugtató, a csapat kevesebb sérülést szenved harcban
4. BADHR'S KILNFEST	A "Kalmopyrin helyett" c. kompozíció. A bárdot gyógyítja máskézés közben, a csapat sebeit haro közben
5. TRAVELLER'S TUNE	Gyorsabbá teszi a harcolókat, nehezebb lesz őket eltalálni
6. LUCKLARAN	Antimágia. Védettebbé teszi a csapatot a különböző varázslatok ellen.

A következő számunkban folytatjuk a BARD'S TALE leírását a feladat ismertetésével, néhány hasznos tippel és jótanáccsal, valamint az összes helyszín részletes térképével.

Bruce Lee • Datasoft / US Gold

Az örökélet bevitelét a BASIC/6912/35680 file-térképpel rendelkező programhoz ajánljuk.

Tekerjük a magnetofont a főkód elé, majd írjuk be:

10 CLEAR 24999

20 FOR a = 25000 TO 25023: READ b: POKE a,b: NEXT a: NEW

30 DATA 221,33,192,98,17,96,139,62,255,55,205,86,5,62,0,50,83,202,50,91,202,195,0,226

RUN (ENTER), a COPYRIGHT szöveg megjelenése után írjuk be:

RANDOMIZE USR 25000 (ENTER), majd indítsuk a magnót, és betöltés után örökéletünk lesz.

Underwurld • Ultimate

Az örökélet bevitelét a BASIC/6912/34820 file-térképpel rendelkező verzióhoz közöljük.

Tekerjük a magnetofont a főkód elé, majd írjuk be:

10 CLEAR 26000: LOAD "CODE": POKE 59376,0: POKE 59377,0

20 FOR a = 45050 TO 45100: POKE a,255: NEXT a

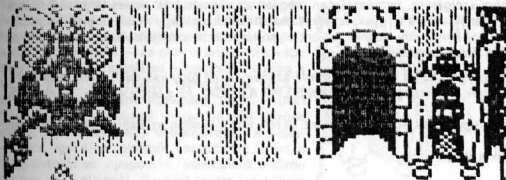
30 RANDOMIZE USR 26610

RUN (ENTER)

Indítsuk a magnetofont, és betöltés után örökéletünk lesz. mindezen túl ellenségeink sem lesznek.

MULTIFACE POKE-OK

Artura	32138,0	örök energia	Frontline	62499,0	örökélet
Mad Mix	39932,x	x = életek száma	Oriental Hero	28995,12	örökélet

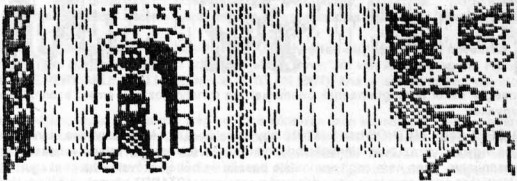

Ha minden igaz, akkor legutóbb a kulcsok ismertetésénél hagytuk abba a **HEAVY ON THE MAGICK** nevet viselő szörnység leírását. Ha már úgyis tárgyakról van szó, akkor rögtön folytathatjuk is a következő csoportjakkal, nevezetesen a talizmánokkal. A leírás elején már futólag volt szó az **INVOKE** varázslatról, amit a **Grimoire** varázskönyv felvétele után használtunk – szellemidézésre. Négy szellem áll a rendelkezésünkre (**ASTAROT**, **MAGOT**, **BELEZBAR** és **ASMODEE**). Mindegyik különböző szolgáltatásokat nyújt, megidézésük az említett igével valamint a kívánt szellem nevének

begépelésével lehetséges, pl. **INVOKE BELEZBAR**. A szoba velünk ellentétes sarkában füstgömbök keletkeznek és a program közli, hogy "Ödémónsága" színe előtt vagyunk... majd azt, hogy nem vagyunk védve ellene (**YOU ARE NOT PROTECTED**) – és a következő pillanatban már a purgatóriumban (**FURNACE**) találjuk magunkat, ahol a tisztítóújs lángra szépen elemészteti a derék Axilt. Szóval valami védelemre van szükségünk – Apex-nál érdeklődve meg is tudhatjuk, hogy egy-egy talizmánt kell előbb letennünk. Mielőtt sorban átnéznénk a talizmánokat, néhány megszívlelendő jótanács démonidézéssel kapcsolatban:

- a démon mindig a talizmánja **FELETT** fog megjelenni, tehát mielőtt megidéznénk, át kell mennünk a szoba másik oldalára – különben megjelenésekor elveszítjük az összes életerőpontunkat (vagyis kaput).
- démonnal gyorsan közölnünk kell a kívánságunkat, mert ha nem szólnak hozzájuk, egy idő után közlik velünk, hogy csak az idejüket raboljuk – és irány a **FURNACE**-szolárium. Ha félregepeltük volna a parancsot, akkor baktassunk át a szomszéd szobába (ilyenkor eltűnik), majd a visszatérés után idezzük meg újra a demont, mert az újbóli begépelésre már valószínűleg nem lesz elég idő.
- a démonokkal való kommunikáció ugyanúgy zajlik és ugyanazok a szabályok vonatkoznak rájuk, mint mondjuk Apex-nél: először a nevüket kell begépelniük (természetesen a " után), majd a vessző után azt, amit akarunk tőlük (pl. "**ASTAROT**, **WOLFDOOP** vagy "**MAGOT**, **GRIMOIRE**"). "**< név >**, **THANKS** begépelésével természetesen őket is elküldhetjük.
- soha ne idezzünk meg demont, amíg rajtuk kívül egy másik élőlény is tartózkodik a helyszínen, mert szellemi túlerhelés következtében el fogunk halálozni.
- a talizmán mindig ott marad ahol letettük – tehát ha mondjuk **ASTAROT** megutaztat bennünket, akkor az újabb teleportáláshoz előbb vissza kell menni a talizmánjához.

SWORD (Kard): **ASTAROT** démon elleni talizmán, **WOLFDOOP**-ban van (132). **ASTAROT** a helyi BKV-nak felel meg: jegyeket, bérleteket ugyan nem kér, csak a hely nevét, ahová menni akarunk. Az előző számban a térképén már megjegyeztük, hogy csak olyan helyszíne lehet teleportálni, amelynek a neve egy szóból áll (kivéve a **SOTHIC COMPLEX** – itt **SOTHIC**-kal kell rá hivatkoznunk). A teleportálás minden helyszínénél ugyanabba a szobába történik. A helyváltoztatás ezen módja ugyan elég praktikus, viszont újbóli alkalmazásához előbb vissza kell mennünk a kardért arra a helyszínre, ahonnan az utolsó teleportálás történt. Néhány tárgyat varázslat véd attól, hogy eredeti helyéről elhozzuk – ilyenkor még jobban jön a teleportálási lehetőség. (**ASTAROT** egyébként már ismerős lehet a Gargyle-rajongóknak: a **sprite** a **TIR NA NOG**-ból lett átvéve.)

SUNFLOWER (Napraflokk): **SOTHIC COMPLEX**-ben találjuk (287), egy ajtó mögött. Egyrészt 2-vel növeli tapasztalati pontjainkat, másrészt egvizsgálásokor kiderül, hogy – ha jól fordítjuk – az van ráírva: "négyen teaszünetet tartanak" (**FOUR FOR TEA FREE**). Ez talán utalás a négy démonra – a tárgy mindenesetre egy talizmán, amely **MAGOT** ellen nyújt védelmet a megidézésekor. **MAGOT**-ot megidévez a kért tárgy leírásánál kaphatjuk meg tőle (szektor szerinti). **FONTOS MEGJEGYZÉS!** Az előző számban megadott térképen és a leírásban mi nem azt a számot használtuk, mint a program, mert ezt körülményesebb tartjuk. A **MAGOT** által adott szektorszám a következőképpen értendő: az első szám a szint száma, a második kettő pedig a szoba sorszáma (balról jobbra, alulról felfelé számozva). Ezzel a módszerrel pl. a **statiszoba** koordinátája 220, a **FURNACE** pedig 164.

MANTIS (Tücsök): **GORBURG**-ban található (312). Sajnos a szobához egy Wyvern-t is mellékeltek, ami az istennek sem (pláne nem egy Axil-nak) hajlandó onnan eltakarodni – rajta tehát némi robbantást kell végeznünk. Miután távozott a másvilágra, vizsgáljuk meg a mögötte lévő tárgyat: egy 20-as szám van belevéve. Fogalmunk sincs, hogy ez mit jelenthet – mindenesetre a tárgy a **BELEZBAR** megidézésekor védelmet nyújt talizmán. Figyelem, őt csak az idézheti meg baj nélkül, aki már legalább **ZELATOR** (2° = 9°) szintre eljutott! **BELEZBAR** (szintén valami ízeitábu) valószínűleg **MAGOT** konkurenciája: a kért tárgy leírását kaphatjuk meg tőle.

A negyedik démonnak csak a nevét mondjuk meg: **ASMODEE**, a Démonok Királya. Csak a filozófus szintre eljutott Axil tudja baj nélkül megjeleníteni. Hogy milyen talizmán szolgál ellene és mire használható? Ez titok – mindenki kipróbálhatja maga... (hehe!)

A tárgyak további csoportját képezik az élelemként szolgáló dolgok, amelyek felvételük után – hangoz csámcsogás (**YUM YUM**) közepette – rövid úton Axil bendőjébe vándorolnak. Főhősnk közli, hogy ez finom volt (**IT'S TASTY**) és növekszik néhány ponttal az életerőnk. Élelemként szolgálnak:

- a korsók (**JAR**), több is van belőlük. Vigyázat, amelyek csak úgy néz ki, mint a korsó (**LOOKS LIKE A JAR**), az a bürök (**HEMLOCK**) és a ponttal csökkent az energiánkat!
- a torta (**CAKE**), ami úgy néz ki mint egy szikla.
- a **WRAITHWALE**-ben (272) található cipő (**LOAF**). Ez 7 ponttal növeli az energiánkat.
- azok a csontok (**BONE**), amelyek hússal vannak borítva (**SHEARED WITH MEAT**). Csontból van vagy 10 darab, amelyek közül néhány semmire sem használható, néhány kaja, néhányra pedig később lesz szükségünk.

The New Zealand Story • Ocean

A címképernyő megjelenésekor billentyűzzük be: **FLUFFY**, akkor meg fog jelenni a képernyőn a **CHEAT** felirat, s örökéletet kapunk a további játékhoz.

Mivel az ételként szolgáló tárgyak az energia növelésére szolgálnak, természetesen megvan az ellentétük is: egyes tárgyak funkciója ugyanis kizárólag az energiánk csökkentése. Általában ilyenek azok a tárgyak, amelyek csak hasonlítanak egy másik tárgyra, valójában azonban meg vannak mérgezve, pl. egy pénzeszacskó, egy korsó, stb. Vannak viszont olyan tárgyak is, amelyek vizsgálatánál nem az derül ki, hogy hasonlítanak valamire – mégis mérgezőek. Ezek az alábbiak:

SNAKE (kigyó): több is van belőlük, ha felvesszük valamelyiket, az jól meg fogja marni szegény Axil-t (úgy kell neki, miért vette fel?!). Ugyancsak kigyók azok a tárgyak is, amelyek úgy néznek ki, mint egy szikla (**LOOKS LIKE A ROCK**). Az a tárgy viszont, amelyik úgy néz ki, mint egy kigyó, egy szerencsét hozó tárgy.

HEAD (fej): kettő van belőle, mindkettőt **METHOS**-ban. Az egyik csak úgy néz ki (ez az **ULNA**, amire később szükségünk lesz), a másik meg a – 7 energiapont nevű dolog.

BOOK (könyv): ebből is kettő van. Már találkoztunk velük a startszobában.

Az eddig ismertetett tárgyak közül is volt már kabala, azaz olyan, amelyek – egyéb funkciójuk mellett – plusz **LUCK**-pontokat eredményeztek, de vannak olyanok is, amelyek csak arra szolgálnak, hogy a szerencsénket növeljék. Szerencsére nagy szükségünk van, mert ettől függ, hogy egy robbantással mennyi energiapontot tudunk az ellenfelünkön sebezni (ha a **LUCK** 7 vagy 8, akkor már nyugodtan felvehetjük a harcot robbantással azon ellenfelek ellen is, amelyek **Apex**-hez hasonló erejűek). Csak kabalaként szolgáló tárgyak az alábbiak:

FOOT (láb): **WOLFDRP**-ban van (133), talán valamelyik erre járó Werewolf futóműve lehetett. A farkasiál általában minden kalandjátékban nagy szerencsét hoz a tulajdonosának (ellentétben azzal a farkassal, amelyik azelőtt használta) – itt +4 **LUCK**-pontot jelent nekünk. Célzerű mindig ezt a kabalát magunknál tartani, ez hozzá a legtöbb szerencsét.

IRON CLASP (vascsat): **WRAITHWALE**-ben akad az utunkba (251). Úgy néz ki, mint egy kigyó – de ha felvesszük kiderül róla, hogy csak egy csat, amire egy selő van rávéve. +1 **LUCK**.

BALL (labda): **SLYMOLE**-ban találjuk meg (217), vizsgálata után kiderül, hogy rézből van. +1 **LUCK**.

A tárgyak következő csoportja a nagyobb ellenfelek elleni védelemre szolgál. Ezeknek az ellenfeleknek a felbukkanása mindig csak egy bizonyos helyszínen (vagy annak szobáiban) várható. Mivel életelő és támadási pontok tekintetében **Apex**-hez hasonló kaliberűek, robbantással nem sokra megyünk ellenük, teljesen esélytelenek vagyunk a harcban (bár nagyon nagy szerencsével és tapasztalattal esetleg robbantással is legyőzhetőek) – ezért mindegyik ellen egy-egy bizonyos tárgy birtoklásával kell védekeznünk. Az adott el-

lenségek ekkor is megtámadnak bennünket, de mielőtt hozzánk érnek, azonnal elpusztulnak. Nézzük sorban a védelmünkre szolgáló tárgyakat:

NUGGET (rög): **METHOS**-ban található egy asztalon (474). Megvizsgálása után kiderül róla, hogy ezüstből van – nagyszerű, vegyük fel és vigyük... azaz csak vinnünk: ugyanis mielőtt felvesszük, valami rondaság emelkedik a levegőbe a ládából és nem enged ki bennünket. Ezen nem segít semmiféle beszéd és bűbáj, szóval – ha el akarjuk vinni – más megoldáshoz kell folyamodnunk. Ennek kitalálása talán nem lesz nagy nehézség senkinek: **ASTAROT** ugyanis a nálunk lévő tárgyakkal együtt teleportáltat bennünket a megadott helyszínre... A kalandjátékban a farkasember kimondottan retteg az ezüsttárgyaktól – így van ez esetünkben is: ha a tárgy nálunk van, "Farkasfalva" (**WOLFDRP**) szobáiban kőricálva nem kell tartanunk az utunkba akadó Werewolf-októl.

PELLET (galacsi): **GORBURG**-ban van (311) és a **NUGGET**-hez hasonlóan tudjuk megszerezni (ugyanolyan varázslat védi). A galacsiint megvizsgálva, láthatjuk, hogy a "LIMAX" szó van ráírva. Ebből bizonyára mindenki könnyen rájön arra, hogy ez csakis **Slug** elleni védekezésre szolgálhat (az összefüggést mindenki találja ki maga). **Slug** ékes angol nyelven ugyan csigát jelent, de ez inkább egy malachoz hasonlít, amely kabátot visel – őrá **SLYMOLE**-ban számíthatunk.

GARLIC (fokhagyma): **WOLFDRP**-ban találunk rá (133) és felvételekor megtudjuk, hogy ez nem étel. Erre nagyszerű megállapítás helyett inkább azt kellett volna elmondani, hogy mire szolgál – mindegy, később kiderült, hogy a **MORFANG**-ban lévő vámpírok ellen nyújt védelmet.

SLAT (léc): **MORFANG**-ban találhatjuk meg (127) egy ládában, amely előtt sajnos egy vámpír is áldogál (hagymát neki!). Az **F** jelű ajtó felé menet, **MIDUS**-ban (178), egy külközpz állja az utunkat. Mielőtt megtámad bennünket, rögtön bele is szalad a lécebe és a továbbiakban egy szemmel kevesebb (azaz összesen nullával) néz halála elé.

SHELL (kagyló): **MIDUS**-ban gyűjthetjük be (165), és a mellékelt információ szerint ez egy kagyló a meleg tengerből (**IT'S A SHELL FROM A WARM SEA**). A kagyló a róla elnevezett helyszínen (**ROCK OF HYDRA**) egyik szobájában (356) található hidra ellen szolgál. A kagyló talán nosztalgiai ébreszt benne a régi szép "meleg tenger"-ben töltött idők után, ugyanis most egy cseréppen üldögél a szerencsétlen (ergo ő nem mozog a szobákban). Ha a kagyló nálunk van, sértetlenül átgyalogolhatunk rajta (vigyázat, **Axil** a cserépnél megáll és elkezdi elveszteni életerőpontjait – tehát folyamatosan nyomunk kell a megfelelő iránybillentyűt!)

MIRROR (tükör): **TROOLWYND**-ben lelünk rá (354). Az előző számban már említettük, hogy mire szolgál: a **Medusa** nevű hölgy támadása védehető ki vele, aki **ROOK OF HYDRA**-ban fog akadályozni bennünket (valószínűleg – a hidrához hasonlóan – ő is a meleg tengerből származik).

Vindicator • Imagine

A játék 2. szintjének kódja: VALSALVA MANOEUVRE.

Ezidám már bizonyosan okozott némi problémát, hogy a ROOK OF HYDRA 348 és a SOTHIC 265 helyszíneken némi akadály (nevezetesen a tűz és a víz) került utunkba — és nem is engedett tovább bennünket. A tűz esetében a megoldás kulcsa a CLASP (csat). Egy ládában lehetünk rá TROLL-WYND-I bolyongásaink közepette (343). Miután felvettük, Axil megjegyzi, hogy "igazán eredeti dolog, olyan, mint egy szalamandra". A szalamandra úgy tűnik plexiből készülhetett, mert a tárgy birtokában nyugodtan átkelhetünk a tűzön (arra az időre elalszik). A vízről sajnos semmilyen tárgy nem segít rajtuk, tehát ismét a derék Apex-hez kell fordulnunk tanácsért (bár ennek eddig még mindig fejfájás lett a vége). Rendeljük tehát magunkhoz és érdeklődjünk nála a vízről. Apex teljesen új oldaláról mutatkozik be, mert rögtön egy hasznos tanáccsal szolgál: "Beszélj le!". Hát akkor további szótunkat a vízhez intézzük: **"WATER, DOWN"** — hát ez nem jött össze. Akkor talán **"WATER, FALL"** — és lőn csoda, a szókőkútból vízesés lett. Ezt a ceremóniát egyébként a szobán áthaladva minden egyes esetben el kell játszani.

A múltkor számban a D jelű ajtónál hagytuk abba a kulcsszavas ajtók ismertetését — most tehát folytassuk tovább az E-vel. Ez a 2. szint "Mennyország Szeme" (EYE OF HEAVEN) helyszínéről nyílik, ahová három kulcsos ajtó kinyitása után tudunk elkeveredni. Ennek a legutolsó szobájában már régi ismerőseink üdvözölhetjük az "öröket", akikről rögtön megpróbálhatunk egy kis segítséget lejelölni ("GUARDS, DOOR"). Már jön is a válasz: "Szemet szemért, hogy bejuss a Paradicsomba" (AN EYE FOR AN EYE TO ENTER PARADISE). Puff neki! Hát kellett nekünk kérdezősködni...? Na mindegy, kezdetünk töprengeni — vagy begépelni az Ország-féle szótárban található összes szót. Az A-vérzió pinhetetőknek tűnik, inkább annál maradjunk... Csapongó fantáziánk szálait — a Paradicsom kulcsszó alapján — ismét a vallás felé kell irányítaniuk (már nem az első utalás rá a játék során). A Biblia szerint Ádámot és Ádámét (Éva néven is közsímet) Isten eltávolította a "Paradicsom" nevet viselő albertéitől, mivel a kigyó felbujtására elfogyasztottak egyet a Tudás Fájának gyümölcséből (pedig az előzetesen megkötött bérleti szerződésben benne volt foglialva, hogy ebből csak a főbíró fogyaszt-hat). Amikor ez Isten tudomására jutott, kirúgta a fent nevezett két személyt a Paradicsomból ("Szemet szemért"), s cserealapként a lényegesen alacsonyabb nívót képviselő Földi Siralomvölgy nevű helyet utalta ki a számukra — valamint őket és utódait arra ítélte, hogy egész halandó létük során visszakívánozzanak oda. Mint az isteni jóváindulások általában, ez is beteljesedett: itt állunk a **HEAVY ON THE MAGICK** közepén és minden vágyunk az, hogy bejussunk a Paradicsomba... Vágyódás, vágyódás... vágyódás? VÁÁÁÁGYDÁÁÁÁÁ!!! Ez az ajtó kulcsszava. Hogy maradjon valami a Kedves Olvasónak is az asszociációs mámorból, kikereshelet a szóátalálós angol megfellejtőjét...

A Paradicsomba belépve ugyanaz történik, mint a D jelű ajtó kinyitásakor: Axil egy érdekes népitáncot ad elő és nyolccal növekszik a tapasztalati pontjaink száma. Még érdekesebb a szöveg, ami közben a középső ablakban jelenik meg: "Jól van Axil, te nagyon Rátermett, ezt egy kijáratért csináltad!" (WELL DONE AXIL THE VERY ABLE YOU HAVE MADE IT TO AN EXIT). Aha — szóval éppen kijáratot gyártunk...

Az F jelű ajtó az 1. szinten található PILEFOOT egyik szobájából nyílik. Ez megint elég hosszú kóricális árán közelíthető meg, valamint néhány kulcsot is használnunk kell előbb (nem is beszélve a kuliopszon végrehajtandó szemmelűtőrl). Az örök által adott segítség most egész konkrétan tűnik — már annak, aki járatos a mágia területén: "A mágikus szavak száma" (NUMBER OF MAGICK WORDS). Mivel mi kevésbé voltunk tájékozottak, először úgy kezdtük, hogy megszámoltuk hány varázslatot tud Axil — nem jött be. Azután megszámoltuk, hány szót tud összesen — ez sem jött össze. Ekkor a kizárólagos módszerhez folyamodtunk: feltételeztük, hogy tört számú varázslat nincsen, elkezdünk szépen számolni az ajtóknak ("DOOR, ONE; DOOR, TWO... és így tovább). Ez olyan tíz tájéka már meglehetősen zsákutcának tűnt — de mi azért folytattuk. Aztán egyszer csak kinyílt az ajtó. Hogy hol? Hát azt mindenki kipróbálhatja maga is...

A G jelű ajtó a 3. szinten lévő TERTIA PORTA-ból nyílik, miután átjutottunk a tűzön és kinyitottuk az "Esző Szobáját" (ROOM OF RAINS). Az ajtó kulcsszaváról érdeklődve az öröknél, valószínűleg megint a gutaütés fog mindenkit kerülni: "Keresd a tűzmadarat a bejáratához" (SEEK THE FIREBIRD TO ENTER DOOR). Hát akkor ti miért vagytok itt? Mindegy rendjeli magunkhoz Apex-et és érdeklődjünk tőle a tűzmadár felől ("APEX, FIREBIRD"). "Nincs ilyen dolog" — érkezik a válasz üdőtől barátunktól. Vagy éppen nem ez a neve? Apex-től a tűzmadár közsímet mitológiai nevével tudunk információt kapni, miszerint meg kell keresnünk a fészkét. Ide kell beleraknunk a WRAITHALE-ben (252) található tojást (BONE), majd a fészeknek megparancsolni, hogy legyen belőle tűzmadár. Ezzel azonban most nem foglalkozunk részletesen, mert az ajtó kinyitásához szükséges szót egy másik módon is megszerezhetjük, nevezetesen egy Ai nevű élőlénytől (pontosabban egyelőre még "halottlényt"). Ez a módszer ugyan hosszabb, mint a tűzmadaras — viszont ismerete nélkül egy csomó tárgy feleslegesen tűnik a játékban. (Egyébként jellemző a Gargoyle-mentalításra, hogy miután a tűzmadártól megtudtuk az ajtó kulcsszavát és elkezdünk Ai életre keltésére foglalkozni, úgy kb. fél órányi szenvedés után tőle is ugyanazt a jelszót fogjuk megkapni...)

Ai-ról információt először "Ai Konyhájában" (KITCHEN OF AI) kapunk: a 328 szobában egy üstöt (CAULDRON) találunk. Elvinni ugyan nem tudjuk, de Apex-nál kérdezősködve rá, nagyszerű információt kapunk: "Egy fagék a kajának" (A POT FOR FOOD). Fantasztikus! Ki hitte volna? Mindegy, vizsgáljuk meg az üstöt: kiderül, hogy egy iratekeres található benne, amely az alábbi versikét tartalmazza (stiliszerű fordítás mellékelve):

FOR AI IS DEAD
SEEK ARM, LEG, HEAD
IN POT DISPLAY
AND ONE WORD SAY.

"Mivel Ai barátunk teljes mértékben hulla,
Keress kezét, lábát, fejét (az egyik neve ULNA),
Pottyantsd őket üstbe, hogy mindegy együtt lássad,
Már csak egy szót kell mondanod — kész a varázslat."

Ha már ügyis idehivtuk az előbb Apex-et, akkor rögtön meg is kérdezhetjük tőle, hogy mi a véleményem Ai-ról ("APEX, AI). "Hídeg és halott" — feleli túlméretezett házbólodunk. Aha. Szóval Ai egy Mirelité-csirké! Kezdetjük összeszedgetni a szükséges csontokat. A legnagyobb csontlelőhely a 4. szinten lévő METHOS. Itt meg is találjuk az általunk keresett dolgokat, név szerint:

- Sing csont (ULNA) — 465
- Combesont (THIGH BONE) — 484
- Koponya (SKULL) — 461 (ez utóbbit úgy néz ki, mint a mérgezett fej).

Vindicator Imagine

A játék 3. szintjének kódja: EUTACHIAN TUBES.

Miután az **AI**-puzzle 3 darabja nálunk van, ballagunk vissza az üstőhöz és dobáljuk bele őket (a biztonság kedvéért ezután vizsgáljuk meg, hogy minden darab benne van-e). Most kezdhünk próbálkozni, hogy milyen módon rángassuk vissza az élok közé a páciént: meg kell invokálni? (**INVOKE AI** – nem nyert, ez csak a démonokra van hatásos) hívni kell? (**CALL AI** – ez sem jött össze, nem nagyon jött be az ajtón) netán egy szót kell mondanunk az üstnek (**"CAULDRON, AI, CAULDRON, GENESIS, CAULDRON, FUCK OFF** és így tovább). Egy idő után rájöhettünk, hogy nem túl sok esélyünk van a kitalálásra ezzel a módszerrel – nézzünk körbe inkább, hátha találunk némi segítséget valahol. Keresgélésünk tárgya lehetőleg a **GORBURG**-ban (315) megjelölt könyvtár legyen – ezen ugyanis az áll: **ACHAD TO CAULDRON**, azaz "ACHAD az üstnek". Jé! Úgy látszik, a készítőknél ennél a résznél rossz napjuk volt – ez túl konkrét információ ahhoz, hogy igaz legyen. Pedig az – **"CAULDRON, ACHAD** és **AI** mester visszatér közénk a Holtak Birodalmából. Vele is Apex-hez hasonló magasröptű beszélgetést folytathatunk, amit egy kissé unalmassá tesz az, hogy mindenre azt feleli: "csak az időmet pocsékolod" (**YOU WASTE MY TIME**). Egy kivétellel: **"AI, DOOR** hatására megkapjuk tőle a **G** ajtó kulcszavát.

Egyetlen ajtó maradt még csak hátra, a **H** jelű (majd később átderül, hogy még van egy), ami a 4. szinten lévő Kriptából (428) nyílik. Ehhez a legnehezebb eljutni, mivel ide csak egyetlen út vezet – az, amelyiken a hídra állja el. Rajta átkemeregvén eljutunk a **PIT** helyszínre, ahol némi bolgongat után megtaláljuk az oroszlános kulcs által nyitható Búszkeseg Szobáját (**ROOM OF PRIDE**). Emögött a "Szakadék" (**CHASM**) nevű helyszín vár bennünket. Nemsokára kiderül, az s, hogy honnan kapta a nevét: a 446 szobában ugyanis egy szakadék állja az utunkat, amelyre beleépve **Axl** megkezdte az "Utazás a Föld középpontja felé" című játékot (ez azonban egy teljesen más játék – jelen programban ez a **GAME OVER** nevű jelenséget vonja maga után). A falon egy érdekes jel is látható, amellyel eddig nem találkoztunk. Magunkhoz vehetjük **Apex**-et némi segítség reményében (a társalgás jegyzőkönyvétől ezúttal eltekintünk), de nem sokra fogunk jutni vele. A megoldás kulcsa itt ugyanis nem a logikában (már amennyiben valaki talált ilyen ebben a játékban...), hanem a szorgalomban van: a leírás elején említettük, hogy minden tárgyról információkat szerezhethetünk azzal, hogy megvizsgáljuk, felvesszük vagy **Apex**-et kérdezzük róla. Ha ezt minden tárggyal eljátszottuk, akkor már rábukkanhattunk a megoldás kulcsára: **MORFANG** egyik szobájában (118) ugyanis találhatunk egy üveget (**FLASK**), amelyet felvéve az az információt kapjuk, hogy egy római négyes és egy húszas szám található rajta (**IT'S INSCRIBED WITH THE WORD IV AND TWENTY**). Márpedig a 420 – a program által használt módszer alapján – pontosan megegyezik annak a szobának a koordinátáival, ahol a szakadék állja utunkat. Ha az üveg nálunk van, akkor baj nélkül átkelhetünk rajta (valamint plusz szerencsepontot is eredményez).

lálás kérdés"–t akar velünk játszani: "Mondd meg a keresztnevedet!" (**SAY MY LAST NAME**). Aha, szóval ezért vannak kétésegi – elfelejtette a nevét. Talán kérdezzük meg tőle, hátha eszébe jutott közben (**"RABAK, NAME**, "Egy sárkány vagyok" (**I AM A DRAGON**) – mondja. Játszunk vele visszhangot (**"RABAK, DRAGON**, "Melegszt" (**YOU ARE WARM**) – jön a válasz. **"RABAK, WARM** – "Mondd meg az utónevem". Szóval visszajutottunk ugyanoda. Próbálkozzunk egy másfajta megközelítéssel, mondjuk neki, hogy tűz (**"RABAK, FIRE**, "Kétféle azt" (**I DOUBT IT**) – mondja. Azt tudjuk, erről vagy híres. Esztelen ennek az ellentét: **"RABAK, WATER** – volt **Rabak**, nincs **Rabak**. Mhetünk tovább. A következő helyszínen kellemetlen meglepetés fogad bennünket: három oszlopot láthatunk, rajtuk a kulcszavas ajtóknál megszokott öröklék – de nincs közöttük ajtó! Hát hol van? **"GUARDS, DOOR** és már kapjuk is a következő elmés versikét:

**NO SOUTH DOOR, WHAT A SHAME,
SEEK ERLSTONE FOR THE NAME.**

"Ó, micsoda szégyen, nincsen ajtó délel!
Hát keresd az Erlstone-t – és rájössz a névre."

Tesséké? Mi az az Erlstone? Az ódaig rendben van, hogy annyit jelent "Tündérek Köve" – ilyen tárggyal azonban nem találkoztunk a játék egyetlen szobájában sem! Nem tud róla sem **Apex**, sem a tárgygyűjtemény illetékes két démon sem! Akkor hol az ördögben keresük? Mert nekünk mindenképpen áll kell itt jutnunk, hiszen emögött van a **H** jelű ajtó! Mivel semmi más támpontot nem találunk és fogalmunk sem volt, hogy az Erlstone-t merre keressük, kénytelenek voltunk a hely nevének a szónomináival próbálkozni. Reménytelen próbálkozás volt – mégis sikerre vezetett! Az ajtó kulcszava: "Halottak Kapuja" (a "halott" szó ráadásul egy olyan kifejezés volt, amit a jelen angol nyelv már nem is használ – elavult formula). Ugyan arról fogalmunk sincsen, hogy mi köze van Erlstone-nak a Halottak Kapujához, mindenesetre az ajtó kinyílt rá. Na, hogy hangzik a kulcszó angolul...?!

Innen már az Olvasóra vár a továbbjutás. Annyit mindenestre elárulhatunk, hogy a **H** jelű ajtó (az örök rejtvény és annak a megfejtése roppant elmés...) mögött is ugyanaz a jelenség játszódik le, mint a **D** és **E** ajtókon való belépéskor (népítánc, villogás, "Jól van, Axl...", stb.). Itt azonban már mi is elakadtunk: minden tárgyat felhasználunk illetve tudjuk, mire szolgálnak (a nugát (**NOUGAT**), ami nem étel és a feleslegesnek ítélt tárgyak kivételével), minden zárt ajtó mögé bejutottunk és bejártunk a 256 helyszínből 255-öt. Egy helyre nem sikerült bejutnunk: a 488 szobába ugyanis – a **FURNACE**-hez hasonlóan – sehonnan sem vezet ajtó. Így tehát nyitva maradt néhány kérdés, amelyre nem tudunk választ adni, nevezetesen:

- mi van a 488 szobában és hogyan lehet oda bejutni?
- kicsoda vagy micsoda az előbb említett Erlstone és hol található?
- mi a játék vége? Az eddigiekben ugyan kiderült, hogy kijáratot kell gyártanunk, de nem tudjuk, hogy hol lesz ez a kijárat (talán a 488-ban?) és mit kell még csinálni hozzá? Ha valaki ismerné a választ ezekre a kérdésekre, kérjük küldje el az **SpV** címére, hogy közölhessük (egyébként minket is furdal a kíváncsiság)! Hát akkor ennyit a **Gargoyle**-játékokról...

SPECTRUM programok átírása 6.

Ha valaki vette a fáradságot és előállította a program két blokkját, valamint átalakította a között betöltött, csodálkozás tapaszta, hogy a program nem igazán rendeltetésszerűen működik. Általánosságban elmondhatjuk, hogy ha egy program "elszál", akkor annak két oka van:

1. A SPECTRUM ROM-ban lévő szubrutint hív.
2. Megszakítást alkalmaz.

Esetünkben mindkét esetre látunk majd példát, most foglalkozunk a fontosabbal, a felhasználói megszakítással. A megszakítás olyan alprogram, amely a főprogram futása közben egy előre meghatározott esemény bekövetkeztétől hajtódik végre. Ez az esemény esetünkben esetlegesen esik meg (jó mi?) megpedig minden 1/50-ed másodpercen. A megszakítás elfogadásakor a processzor elmenti az aktuális programszámlálót (a PC regisztert), majd reagál, az üzemmódtól függően más és más módon.

A Z80-as mikroprocesszornak 3féle megszakításikezelése van:

1. A nullás üzemmód. Ekkor a processzor a következő utasítás-byte-ot nem az aktuális memóriacímről veszi, hanem a megszakítás generáló eszköz adja. A Z80 felhasználók ezt a módszert szinte nem is használják, az INTEL 8080 mikroprocesszorral való kompatibilitási miatt építették be. Beállítása az "IM 0" Z80 utasítással történik.
2. Az egyes üzemmód. Ekkor végrehajtódik egy "RST 38H" utasítás, vagyis meghívja a 38H-n lévő szubrutint. A SPECTRUM BASIC ezt használja. (Valamint az ENTERPRISE EXOS is!) Beállítása egy "IM 1" (ED 56) utasítással történik.
3. A kettes üzemmód. Ez a legcifrabb, de a leghasznosabb is. A megszakítási alprogram címének megtalálásához meg kell néznünk egy speciális Z80 regisztert, az "Interrupt vector register" névre hallgató "I" regisztert. Ebben az üzemmódban ugyanis megszakításkérés esetén a mikroprocesszor beolvas az adatvezetésekről egy byte-ot, a felső 8 bitnek megfelelően az "I" regiszter 8 bitjét, majd az így létrehozott 16 bites címről kiolvas egy byte-ot, majd a 16 bites címet megnövelve még egyet. Az első byte lesz az alprogram címének első, a második pedig a felső byte-ja. Mire jó ez? Például arra, hogy ha több egység kérhet megszakítást, akkor nem a processzor kezd el találgatni a megszakítási kívánó személyét, hanem a periféria azonosítja magát az adatbuszra küldött byte-al. A beállítása az "IM 2" (ED 5E) utasítással történik. Ezt az utasítást mindenki jól jegyezze meg, ugyanis a programok 80-90 százaléka ilyen üzemmódot állít be.

FONTOSSÁG! A megszakítást kiszolgáló alprogramnak nem szabad megváltoztatni EGYETLEN regiszter értékét sem, amelyet a főprogram használ! A megszakítás elfogadásakor tiltódik a további megszakítások elfogadása, ezt általában az interrupt alprogram végén szokták engedélyezni. Ez mind nagyon szűk – mondhatja az Olvasó – de mi szükség van ennek ismeretére? Nagyon is van, mivel az ENTERPRISE bonyolultabb megszakítás elektronikával rendelkezik. Nem egy-, hanem mindjárt négyféle megszakítási forrás áll rendelkezésre, amelyek külön-külön tiltóhatók, engedélyezhetők. Erre egy külön perifériacím szolgál, melynek címe a 0B4H. Ez különbözik OUT és IN műveletek esetén. Minket csak az OUT érdekel, ezért csak ezt részletezzük.

A port bitenként értelmezett:

- b0 A hanggenerátor által adott megszakítás engedélyezése. (1 érték állal)
- b1 A hanggenerátor megszakítás tároló törölése.
- b2 Az 1 Hz-es megszakítás engedélyezése.
- b3 Az 1 Hz-es megszakítás tároló törölése.
- b4 A video-megszakítás engedélyezése.
- b5 A video-megszakítás tároló törölése.
- b6 A soros vonal megszakításának engedélyezése.
- b7 A soros vonal megszakítás tárolójának törölése.

Az, hogy az engedélyezésnek mi a szerepe, elég egyértelmű: ha a megfelelő helyre egyet bittel írunk, akkor az a forrás képes

megszakítást generálni. Ha nullát írunk, akkor letiltottuk az eszközt. Az 50 Hz-es megszakítás generálásához célszerű a NICK-chip által generált megszakítást használni, amit az LPT generálásakor beállítottunk.

A másik feladat – a megszakítás tároló törölése – már nem ilyen egyértelmű. A DAVE-chip (amely a megszakításrendszert irányítja) tárolja az interrupt kéréseket. Amíg nem töröljük a tárolóját, addig elnyom minden ilyen irányú próbálkozást. Tehát: ha azt akarjuk, hogy az 1/50 másodpercenként érkező megszakítások ne vesszenek el (vagyis ne "fagyjon le" a program), minden megszakítást kiszolgáló alprogram végén (vagy elején) törölnünk kell a DAVE-chip megfelelő tárolóját. A video-megszakítás újraengedélyezését végző rutin az alábbi:

```
LD A,30H ;b4 + b5, video IT, engedélyezés, tároló törölés
OUT (0B4H),A ;A DAVE-chip megfelelő regisztere
```

Arra természetesen figyeljünk, hogy mentsük az "A" regiszter a művelet előtt.

Most nézzük meg, hogy a nagy fáradsággal átmentett "MOONCRESTA" hogyan csinálja. A program indítási címe 77B2H.

77B2	F3	DI		:Megszakítás
				:töltés.
77B3	31 43 F6	LD	SP,F643	:Verem állítás.
77B6	21 10 A7	LD	HL,A710	:Karakterkészlet
				:helyének
77B9	22 36 5C	LD	(5C36),HL	:tárolása az
				:5C36H címen.
77BC	21 05 40	LD	HL,4005	:A betöltőkép
				:tárolása
77BF	11 7B 5C	LD	DE,5C7B	
77C2	01 FB 1A	LD	BC,1AFB	
77C5	ED 80	LDIR		
77C7	21 00 F5	LD	HL,F500	:Interrupt cím
				:beállítása.
77CA	11 01 F5	LD	DE,F501	
77CD	01 01 01	LD	BC,0101	
77D0	36 77	LD	(HL),77	:A megszakítási
				:rutin 7777H-n.
77D2	ED B0	LDIR		
77D4	3E F5	LD	A,F5	:A táblázat felső
				:byte-ja (F5H)
77D6	ED 47	LD	I,A	:az "I" regisz-
				:terben.
77D8	ED 5E	IM	2	:Kettes mód
				:beállítás.
77DA	FB	EI		:Megszakítás
				:engedélyezése.

Biztos mindenki megdöbben a 257 elemű táblázaton. Erre azért van szükség, mivel a táblázat alsó byte-ja (amit a periféria ad) nem elég biztos. (Általában FFH) Ezzel a módszerrel minden kombinációra bebiztosítottuk magukat a programozók. Az ilyen táblázatos módszer leggyorsabbja az, amikor a táblázat csupa 255-ből áll, tehát a megszakítási rutin címe 65535 (FFFFH). Erre az egy byte-ra leraknak egy "JR" utasításnak megfelelő 18H-t, amelynek operandusa a 0 címen lévő (SPECTRUM BASIC) 0F3H. Ez a relatív ugrás visszaugrik a 0FFF4H címre, ahol egy ugró utasítás visz a tulajdonképpeni megszakítási alprogramra. A következő LOADER a kész játék végű betöltője, ezért érdemes beírni. A megszakítási problémát úgy küzdöttük le, hogy 7777H-ra (az IT rutin) letettünk egy "JP" utasítást, előbb engedélyezzük a DAVE-chipben az interruptot, majd ráugrunk a tulajdonképpeni rutinra.

```

ORG 256
JP CONT
JP KEY
JP ALLKEY
JP JOY
JP BEEP
EX (SP),HL
LD A,(HL)
INC HL
EX (SP),HL
OUT (0B5H),A
IN A,(0B5H)
RET
ALLKEY
PUSH BC
LD BC,0AFFH
LD A,B
DEC A
OUT (0B5H),A
IN A,(0B5H)
AND C
LD C,A
DJNZ A1
POP BC
RET
JOY
PUSH BC
LD B,0
CALL JOY1
LD A,C
LD (JOY2+1),A
CALL JOY1
LD A,C
OR 0
POP BC
RET
JOY1
JOY3
LD C,8
LD A,B
INC B
OUT (0B5H),A
IN A,(0B6H)
RRA
CCF
RL C
JR NC,JOY3
RET
BEEP
LD A,L
SRL L
SRL L
CPL A
AND 3
LD C,A
LD B,0
LD IX,L03D1
ADD IX,BC
LD A,(L5C48)
AND 3BH
RRC A
RRC A
RRC A
OR 0
NOP
NOP
INC B
INC C
L03D6
DEC C
JR NZ,L03D6
LD C,63
DEC B
JP NZ,L03D6
XOR 18H
OUT (0A7H),A
LD B,H
LD C,A
BIT 4,A
JR NZ,L03F2
LD A,D
OR E
JR Z,L03F6
LD A,C
LD C,L
DEC DE
JP (IX)
LD C,L
INC C
JP (IX)
L03F6
RET
L5C48
EQ 5C48H
CONT
LD SP,STACK
LD B,1
LD C,28

```

L1

L2

```

LD D,0
EXOS 16
LD C,0FAH
EXOS 25
LD A,0FAH
OUT (0B2H),A
LD C,0FCH
EXOS 25
LD A,0FCH
OUT (0B1H),A
LD A,192
LD DE,4000H
EXX
LD DE,4000H
LD HL,4004H
LD BC,13
EX AF,AF'
EXX
LD HL,LINE
LD BC,16
LDIR
EXX
LD (HL),E
INC HL
LD A,D
RRA
RRA
RRA
AND 3
OR 5BH
LD (HL),A
INC HL
LD (HL),E
INC HL
LD (HL),D
ADD HL,BC
INC D
LD A,D
AND 7
JR NZ,L2
LD A,E
ADD A,32
LD E,A
CBF
SCB A,A
AND 0F8H
ADD A,D
LD A,A
EX AF,AF'
DEC A
JR NZ,L1
EXX
LD HL,SYNC
LD BC,HOSSZ
LDIR
XOR A
OUT (82H),A
LD A,192
OUT (83H),A
LD C,0FDH
EXOS 25
LD C,0FBH
EXOS 25
LD A,0FBH
OUT (0B3H),A
LD A,0FDH
OUT (0B1H),A
LD DE,SCREEN
LD A,1
EXOS 1
LD DE,4000H
LD BC,1800H
LD A,1
EXOS 6
LD A,1
EXOS 3
LD A,1
LD DE,ALSO
EXOS 1
LD DE,7776H
LD BC,38A4H
LD A,1
EXOS 6
LD A,1
EXOS 3
LD A,1
LD DE,FELSO
EXOS 1
LD DE,0E8C4H
LD BC,173CH
LD A,1

```

```

EXOS 6
LD A,1
EXOS 3
LD A,48
OUT (0B4H),A
LD A,195
LD HL,ENABLE
LD (7777H),A
LD (7778H),HL
LD HL,ISR
LD (38H),A
LD (39H),HL
LD HL,JOY
LD (28H),A
LD (29H),HL
LD A,20H
OUT (0A8H),A
OUT (0ACH),A
XOR A
OUT (0B1H),A
LD HL,4000H
LD DE,STACK
LD BC,4000H-STACK
LDIR
LD A,0FDH
OUT (0B1H),A
JP 77B2H
PUSH AF
LD A,30H
OUT (0B4H),A
POP AF
EI
RET
ENABLE
PUSH AF
LD A,30H
OUT (0B4H),A
POP AF
JP 0EE00H
SCREEN
DEFB ALSO-$-1
DEFM "CRESTA.SCR"
ALSO
DEFB FELSO-$-1
DEFM "ALSO"
FELSO
DEFB LINE-$-1
DEFM "FELSO"
LINE
DEFB 255,14H,15,2FH,0,0,0,0
DEFB 0,32,72,104,144,176,216,248
DEFB 0F5H,02H,0,0,0,0,0,0
DEFB 0,0,0,0,0,0,0,0
DEFB 247,8,11,73H,08BH,0FEH,0E9H,1
DEFB 0,216,216,0,0,0,0,0
DEFB 217,12H,63,0,0,0,0,0
DEFB 0,0,0,0,0,0,0,0
DEFB 253,16,63,0,0,0,0,0
DEFB 0,0,0,0,0,0,0,0
DEFB 252,16,6,63,0,0,0,0
DEFB 0,0,0,0,0,0,0,0
DEFB 255,90H,63,32,0,0,0,0
DEFB 0,0,0,0,0,0,0,0
DEFB 252,12H,6,63,0,0,0,0
DEFB 0,0,0,0,0,0,0,0
DEFB 207,13H,63,0,0,0,0,0
DEFB 0,0,0,0,0,0,0,0
HOSSZ
EQU $-SYNC
STACK
EQU $+200

```

Mint látható, a program két blokkját nemes egyszerűséggel csak "ALSO" és "FELSO" névvel illetük, ezáltal is jelezzük az elhelyezkedésüket. A betöltő elején található rutinok méltatására a későbbiekben visszatérünk. Ezzel a betöltővel futtatva a "MOONCRESTA"-t már hajlandó elindulni. (Igaz sok köszönet nincs benne!)

Es most essék néhány szó a SPECTRUM billentyűzettegyezéséről. Az összes gomb egy mátrixba van kötve. A mátrix sorát mi közülük a géppel igen ravasz módon, az oszlopot pedig szerény kérszünkre választásunk kapjuk. A sor kiválasztását igen érdekesen oldották meg. Kiosztásnak a mikroprocesszor ama tulajdonságát, hogy IN/OUT műveletek esetén a címbusz felső 8 bit-jén is értékes adat van. Vegyünk példának egy IN A,(0FEH) utasítást!

Ekkor a címbusz alsó 8 bitje a periféria címét (jelen esetben a 0FEH-t), míg a felső 8 bit az "A" regiszter beolvasás előtti értékét tartalmazza. A másik fajta "IN" utasításcsoport esetén (az IN r,(C)) a "B" regiszter kerül hasonló helyzetbe.

A SPECTRUM a billentyűket egy 8*5 elemű mátrixban kezeli. A 8 sor eléggé sokatmondó, mivel pontosan ennyi bit van egy byte-ban. A 8 sornak tehát megfelel 8 bit, amelyik bit 0 értékű, azt a sort olvassa be a processzor. Mivel egy byte-on belül bármelyik bit lehet 0, ezért egy utasítással több sort is le lehet kérdezni.

A kiválasztott sort a 254-es (0FEH) porton lehet beolvasni, az alsó 5 bit hordozza a billentyűzet információit. Konkrétan: az

1,2,3,4,5 gombok vizsgálata az alábbi kis programcskával történhet.

1.variáció
LD A,0F7H
IN A,(0FEH)

2.variáció
LD BC,0F7FEH
IN A,(C)

Működés szempontjából a két módozat egyenértékű, a 2. variáció azonban használja a "BC" regiszterpárt. A gyakorlatban mindkét variáció előfordul.

Ha billentyűfigyelést keresünk egy programban, akkor a következő utasításokra figyeljünk fokozatosan:

Utasítás	HEXA kód
IN A,(0FEH)	DB FE
IN A,(C)	ED 78
IN B,(C)	ED 40
IN C,(C)	ED 48
IN D,(C)	ED 50
IN E,(C)	ED 58
IN H,(C)	ED 60
IN L,(C)	ED 68

Mielőtt bárki azt hinné, hogy az első két utasításon kívül mást nem használnak, az nem jár messze az igazságtól, viszont elrejtettül megjegyeznénk, hogy leltünk már IN C,(C) utasítást is, amely az irányítás nem feladatát volt hivatva betölteni. Gyakran előfordul a teljes klaviatúra lekérdezése is. Ez SPECTRUM-on egyszerű, ENTERPRISE-on viszont már nem. (Ha valaki nem tudná, egy

XOR A
IN A,(0FEH)

nagyon megfelelő ilyen célokra)

A téma lezárásaként itt van a sokat emlegetett mátrix.

A SPECTRUM billentyűzetmátrix:

BIN	DEC	HEX								
			1	2	4	8	16			
			b0	b1	b2	b3	b4			
11111110	254	FE	Caps	Z	X	C	V			
11111101	253	FD	A	S	D	F	G			
11111011	251	FB	Q	W	E	R	T			
11110111	247	F7	1	2	3	4	5			
11101111	239	EF	0	9	8	7	6			
11011111	223	DF	P	0	I	U	Y			
10111111	191	BF	Entér	L	K	J	H			
01111111	127	7F	Space	Sym.	M	N	B			

Miután a SPECTRUM klaviatúra-kérdést ilyen jól helybenhagytuk, ráterhetünk az ENTERPRISE oldalára. A mátrix módszer itt is alkalmazott, viszont — a több gomb miatt — némileg eltér a fent említettől. Először is, nem 8 sor van, hanem 10. Ez előrevetíti ama szomorú tény árnyékát, hogy nem fér egy byte-ban (vagyis csak a külön bites módszerrel nem). Másodsor: nem 5 oszlopot olvasunk be, hanem 8-at. Ezzel a módszerrel 80 gomb figyelsére van mód, ebből néhány nem használt. Azt, hogy melyik sort (0-tól 9-ig számozva) akarjuk olvasni, a 0B5H című porton kell közölnünk. Miután ezt közöltük, rendelkezésünkre áll ugyanezen a porton az adat. Előző példánknál maradvai a 1-5 billentyűket az

LD A,3
OUT (0B5H),A
IN A,(0B5H)

utasításokkal figyelhetjük. Látható, hogy az előbbi 4 byte-tal szemben most ugyanez 6 byte hosszan sikerült. Vagyis nem tér be az eredeti helyére. Itt három dolgot tehetünk:

1. Hagyjuk az egészet és elmegyünk dominózni.
2. A memória egy nem használt helyére megírjuk szubrutinként, majd az eredeti programrészt lecseréljük egy "CALL" utasításra.
3. Addig erőltetjük (jó VOGON szokás szerint) amíg nem sikerül begyűrni az eredeti helyére.

Kétségek nélkül az első módszer a legegyszerűbb, viszont a harmadik a legszimpatikusabb, ennek ellenére mi a másodikat fogjuk bemutatni. Ennek okai: minék riasszuk el az Olvasót ilyen korai stádiumban?

Végezetül íme, az ENTERPRISE billentyűzetmátrix:

	b7	b6	b5	b4	b3	b2	b1	b0
Sor	128	64	32	16	8	4	2	1
0	80H	40H	20H	10H	08H	04H	02H	01H
1	B.SH.	Z	X	C	V	B	\	N
2	CTRL	A	S	F	D	G	LOCK	H
3	TAB	W	E	T	R	Y	Q	U
4	ESC	2	3	5	4	6	1	7
5	F1	F2	F7	F5	F6	F3	F8	F4
6	ERASE	~	0	-	9	8	J	
7	ALT	ENTER	BAL.	HOLD	FEL	JOBB	LE	STOP
8	INS	SPACE	J.SH.	/	0	DEL	M	I
9				P	@			

GUNRUNNER

A messzi jövőben játszódó programban hősünknek komoly feladat jutott! Egy szál pisztollyal végig kell küzdenie magát mindenféle veszéllyel tele-tűzdelt pályák sokaságán. Mindez csakis egy cél érdekében történik: el kell pusztítani a rejtélyes, oszlopokra állított fekete gömböket! Ebben különféle cselesen repülő műty-műtyök akadályozzák leginkább. Szerencsére segítségére vannak különböző megszerezhető tárgyak:

Jetpac: Ezzel a hátra csatolható repülő szerkezettel gyorsan átrepülhetünk az akadályok felett.

Shield: Pajzs, mely a repülő tárgyakkal való ütközés hatásaitól óv meg bennünket.

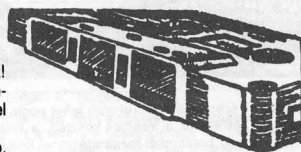
Poison: Egyfajta gránát, amely elpusztítja a repülő tárgyakat, valamint a felénk dobált kis gránátokat.

Multi fire: Megháromszorozza fegyverünk tűzerjét.

Sajnos ezen tárgyaknak van egy szépséghibájuk is, csak egy ideig hatásosak! Hogy meddig, azt a pontszám mellett lévő nevük sárga elszíneződése mutatja. Minél sötétebb a felirat, annál inkább lehet számítani a hatásosságuk megszűnésére. Csak a **multi fire** "örökéletű", de ezt is elveszthetjük — a többi tárgggal egyetemben —, ha az idegen repkedő tárgyakkal sokáig érintkezünk!

Egy-egy szint teljesítése után egy BONUS pályát teljesíthetünk időre, ahol halálunk esetén nincs életvesztés, csak jutalmul kevesebb pont úti a markunkat.

A játékot a már ismert módon a menüben beállított módon mind külső, mind belső botkormánnyal, valamint billentyűzetről is játszhatjuk. Előbb állítsuk be a billentyűzetet, mert csak így tudjuk a **poison**-t aktiválni. Igen élvezetes piff-puff játékkal lettek gazdagabbak az ENTERPRISE tulajdonosok!

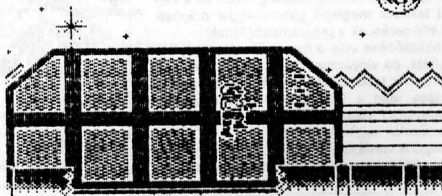

SCORE
4750

JET PAC
POISON

SHIELD

LIVES
0

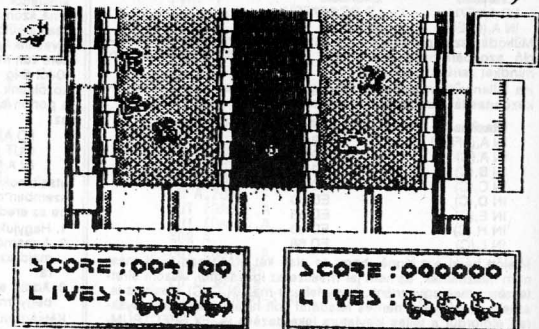

UCM (THE ULTIMATE COMBAT MISSION)

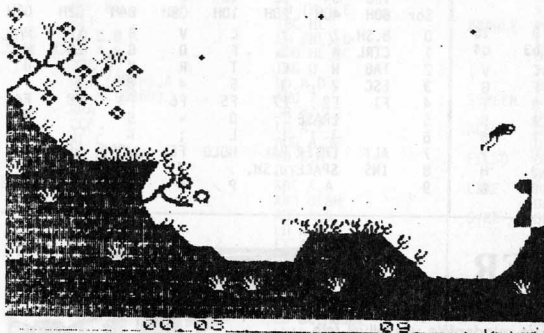
Ez az egyik legújabb SPECTRUM/ENTERPRISE átirat. Végre egy olyan program, amelyet nem csak szülőben lehet játszani!

A betöltést követően a menüből kiválaszthatjuk a játékosok számát, és az irányítást is. Ezt követően már csak a rossz bácsik elleni botkormány-gyilkos küzdelem van hátra.

A pályát felülről látjuk, a képernyő két oldalán az általunk irányított emberké(í)nek energiáját láthatjuk. A képernyő alján a meglévő életeink számát jelképező figurák láthatók. Sajnálatos módon játékosként csak 3 étellel rendelkezünk. A játék célja, hogy elérjük a pálya végét és az eredményes küldetés jutalmául feliratkozhatunk a ponttáblázatba. Ez nem is olyan egyszerűen végrehozható feladat örökélet nélkül. Az emberkéneknek végtelen lőszert áll rendelkezésre a géppisztolyhoz, és időnként a NINJA kinézetű rossz alakoktól is begyűjthetünk pár rakétavetőt. A dolgok szépséghibája az, hogy amikor elhalálozunk, a begyűjtött fegyverünk is elvesz, marad a géppisztoly. A játék végigjátszása sok ügyességet és türelmet kíván. Végasztaljon bennünket az a tudat, hogy a botkormányt javító szervezet felkészülten várják a játék intenzív műveleit.

UP & DOWN

Sajnos az üreg lakója, akiről nem lehet pontosan tudni, hogy kicsoda-micsoda lény — talán leginkább egy madárba oltott sárkányra hasonlít — lelkesedik a franciás kosztért, a Walkman-es szélesszájú kisbékaért. Érthető hát, hogy mindent megtesz annak érdekében, hogy kis zöld barátunkat megkaparints! Erre két oka is van: egyrészt ő is szeret rádiót hallgatni, másrészt igen éhes az istenadta! A lényeg az, hogy jó messzire elkerüljük, és a felszínre jutva elkiáltassuk magunkat, miszerint: "Rádióóó Calypsóóó! Brekkk, na ugye?"

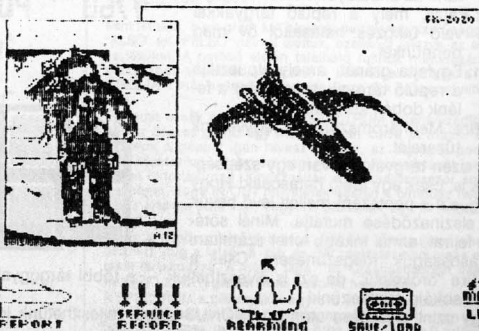
THUNDERCEPTOR

Azt hittük, hogy az űr-lövöldözős játékokban már semmi újat nem tudnak kitalálni, hiszen régen lerágott csont már ez a téma. Mégis kellemesen csalódtunk, mert ez a játék grafikailag kiváló és a képzéssel tekintve meglepő gyorsasággal dolgozik. Minden elismerésünk a programozó(í)knak!

A játék betöltődése után a menüből választathatjuk ki az irányítást, de vigyázzunk, mert indítás után ez a menüpont már többet nem tér vissza. Az irányítás kiválasztása után a játék következő menüpontjai ikon-rendszerből választhatók ki, egy mozgatható nyíl és a tüzelés segítségével.

Lehetőségünk van a fegyverzethez tartozó lőszerek, illetve a védőpajzs erejének a megváltoztatására. Megnézhetjük a kitüntetésünket, illetve egy-egy pálya teljesítése után lementhetjük a játékot. Megnézhetjük, hogy mennyi és milyen típusú ellenséges űrhajót lőttünk le.

A játékban csak az ellenség lőhető le, a szembe száguldozó meteoritok nem! Ez utóbbiak sokszor okoznak problémát, mivel nem onnan bukkannak fel, ahonnan várjuk őket. Autofire-s botkormány nélkül meglehetősen nehéz a normál lőszerral való harc. Tudniillik a bombásmétlés tilva van, így azután nyomorékra nyomhatjuk a tűzgombot. Ebben a játékban még nem sikerült az utolsó pályáig eljutni (még örökélettel sem), ha igaz a küldetés számát jelző szám, akkor 999 999 pálya van. A játék végigjátszásához nem örökéletet, hanem végtelen türelmet kívánunk!

micro-PROLOG

Gépi kódú bővítés

A tárfelosztás

A micro-PROLOG az alábbi vázlat szerint helyezkedik el a tárban, illetve használja azt:

0	16384	24576	38767	38912	40357	65534
ROM	PROLOG	mem- használt	munka- terület	kupac	verem	

0h 4000n 6000n 976Fh 9800n 9DA5h FFFh

A program a 9760h-n kezdődő néhány utasításra csak indulásakor adja a vezérlést – három rendszerváltozót (MODE, ATTR, P, ATTR, T) alaphelyzetbe állít –, majd a 6003h címre ugrik. A 976Fh-97FFh területet nem használja; erre a 145 byte-ra pl. kényelmesen betölthető grafikus karakterként (UDG) az összes hiányzó magyar ékezetes betű. A 9800h-9DA4h címtartomány munkaterület, a 9DA5h-FFFFh dinamikusan kezelt kupac, illetve verem. A kupac (heap) alulról felfelé bővül, a verem pedig felfelé lefelé. Hulladékgyűjtő eljárás (garbage collection) szabaddíja fel időnként a már nem használt területet (a kupac miatt erre szükség van). Ezt a felhasználó is kérheti a SPACE relációval, de általában a rendszer automatikusan elvégzi, ha fogytán a felhasználható memória.

Gépi kódú relációk számára a kupac kezelőcímének áthelyezését foglaltatunk helyét. Ez a cím 9666h-n található (9DA5h), ezt az értéket kell a szükséges hosszúsággal megnövelni. Ha tehát n byte-ot akarunk lefoglalni, akkor 9666h + 9DA5h + n írunk, s ezzel rendelkezésünkre áll a 9DA5h-(9DA5h + n - 1) címtartomány. Ha e területre olyasmint írunk, amit az interpreter is kezel, akkor az esetleges törés ellen a 7657h-n lévő, eredetileg szintén 9DA5h értéket ugyanúgy kell módosítanunk, mint a 9666h-n lévő (erre nincs szükség, ha pl. UDG-t teszünk oda).

Kisebb rutinok elhelyezhetők még a már említett 976Fh-97FFh nem használt területen, illetve a rendszer 6000h kezdőcíme előtt, a betöltő BASIC program után.

Mint már láttuk, a micro-PROLOG koncepciójának egyik alapja a bővíthetőség. A micro-PROLOG-ban elkészített programok olyan relációk, amelyek a rendszert bővíti, beleértve ebbe a rendszert szintaktikáját is (pl. SIMPLE). Előfordulhat azonban, hogy nem a nyelv szelleméhez illeszkedő programra lenne szükségünk – pl. bonyolult aritmetikai számítások, perifériakezelés stb. –, ilyenkor a PROLOG-ban megírt relációk nehézségek, hely- és időigényesek. Szerencsére a nyelv, viszonylag egyszerű módon, gépi kódú relációkkal is bővíthető, amelyek a rendszerbe illesztésük után a rendszer relációkkal azonos módon használhatók. A micro-PROLOG és a hozzá illesztendő gépi kódú program közötti kapcsolat három részből áll. Az első ezek közül az ún. adat-regisztereken keresztül megoldható paraméter átadás. A második a paraméterfa definiálása, amely a paraméterek lehetséges típusait, illetve típuskombinációit, s a gépi kódú program ezeknek megfelelő kilépési pontjait írja ki. A harmadik a gépi kódú programok, mint micro-PROLOG relációknak az elnevezése és a rendszer-relációk listájába illesztése.

Szintaktikus egységek

A micro-PROLOG-gal való kompatibilitás érdekében bevezetünk néhány ott használt fogalmat és ismertetjük fizikai ábrázolásukat.

Értékejt

Három byte-os egység, amelynek első byte-a egy típust, rákövetkező két byte-ja pedig egy értéket, vagy egy értékének a címét tartalmazza.

Az értékejt a rendszer különböző elemeinek az építőkövei; segítségével adhatók meg a számok, szövegkonstansok és a listák. A legfontosabb típusok a következők:

Típus	Az értékejt első byte-ja	Az értékejt második-harmadik byte-ja
Binárisan tárolt szám	4 (hh)	Maga a szám, kettes komplementum formában (Az aritmetika olyan, hogy csak -32767-től 32767-ig terjedő értékeket vehet fel)

Típus

Lebegő-pontos szám	Az értékejt első byte-ja 10 (Ah)
Üres lista (mód)	16 (10h)
Szövegkonstans	8 (8h)
Lista	3 (3h)

Az értékejt második-harmadik byte-ja

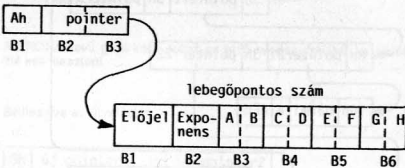
A lebegőpontos szám pointere
Közömbös
A szövegkonstans pointere
A lista első listaelemének pointere

Látható, hogy a binárisan tárolt számon és az üres értékejten kívüli típusok rendre pointerrel mutatnak értékre. Tekintsük át őket:

Lebegőpontos szám

Hat byte-ot foglal el, az első byte a szám előjelét adja meg, a következő az exponenset, a maradék négy byte-on pedig a nyolc értékes számjegy van ábrázolva fél byte-onként. Az előjelet az első byte első biteje határozza meg: az 1 a negatív, a 0 a pozitív. Az exponens 128-cal növelt értéke helyezkedik el a második byte-on; programozástechnikai okokból nem megengedett a még ábrázolható legnagyobb kitévő, a +127. (A -128 használható.) A harmadik byte első fél byte-ja van a lebegőpontos szám egész értéke, majd a következő két fél byte-on a tizedes-jegyek BCD ábrázolásban.

Sematikusan a következő ábrával jellemezhetjük: mutató értékejt

ahol a szám értéke: Előjel . A . BCDEFGH . 10 Exponens-128

Az így ábrázolt számok vagy nem egészek, vagy abszolút értékük legalább 32768. Ez a forma a lebegőpontos számok tárolására vonatkozik; amikor műveletet végz velük a rendszer, a fél byte-okon ábrázolt számjegyeket már egész byte-ra terjeszti ki, s egy 11-bytesos formában kezeli őket.

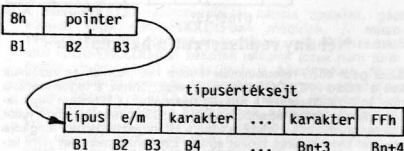
Szövegkonstans

Egy értékejt, majd sorban a karakterei, lezárják egy FFh záró byte-tal.

Az értékejt így mutatja meg, hogy a szövegkonstans milyen típusú objektumnak a neve (modul, reláció, file...) és hol van az illető objektum részletezése.

Sematikusan:

mutató értékejt

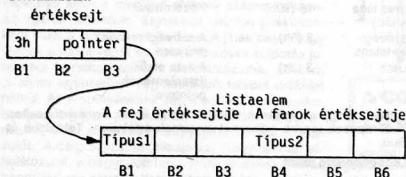
Az n karakterből álló szövegkonstans így n + 4 byte-ot foglal el, viszont a programokban többször előforduló szövegkonstansokat csak egyszer kell tárolni, későbbi előfordulásainál a rendszer csak egy rámutató pointer (3 byte-os) értékejtet generál. Ez a magyarázata annak, hogy a program méretének csak igen csekély növekedésével jár a hosszú, kifejező nevű relációk alkalmazása, akárhányszor is hivatkozunk rájuk.

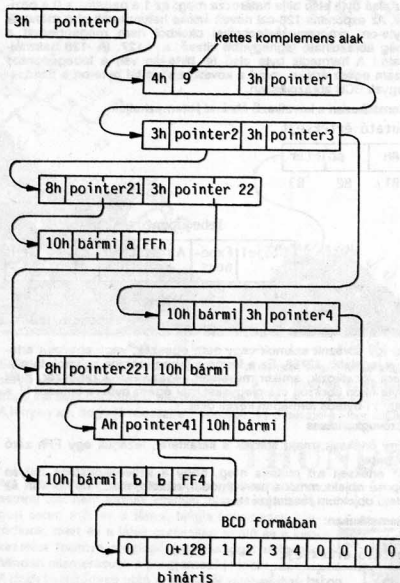
Listaelem

Hat byte-os szerkezet, két értéksejtből álló pár. Az első a lista fejének (vagyis a lista soronlévő elemének) az értéksejtje, a második pedig a lista farkáé. Ez utóbbi általában vagy szintén lista, vagy üres értéksejt, ami a lista végét jelzi. Ez az a szerkezeti egység, mellyel tetszőleges módon egymásba ágyazott struktúrákat a legegyszerűbb módon lehet megadni; más nyelvekben (pl. LISP) ezt hívják pontozott párnak.

Sematikusan:

A (9a(bb))(1.234) lista a következőképpen ábrázolható:

Néhány rendszerrutin használata

Saját gépi kódú relációknak is létre kell hozniuk és kezelniük kell a **micro-PROLOG** adatszerkezetét. Ehhez a legegyszerűbb magának rendszernek a rutinját használni. Új listaelem vagy lebegőpontos szám létrehozásához a 6593h címen kezdődő rutint kell meghívni, mely lefutása után a HL regiszterpárban megadja egy hat byte-os üres terület címét. Ezt felhasználhatjuk mint listaelemet (két értéksejtként), vagy irhatunk bele lebegőpontos számot is.

Szövegkonstans elhelyezéséhez a legfeljebb 60 byte-os karakter-sorozatokat a 9A5h-n kezdődő munkaterületre kell írni FEH-val lezárva, majd a 79E6h-n kezdődő rutint aktivizálva a HL regiszterben megkapjuk a szövegkonstans típusértéksejtjének a címét. A rutin úgy működik, hogy megnezi, létezik-e már ilyen nevű szövegkonstans. Ha van, akkor átmásolva a kupac szabad területé-

re, létrehozza. Ezután a (most már létező) szövegkonstans címét írja a HL regiszterpárba.

A rendszerrutinok működése során – ha már kevés a szabad kapacitásterület – a hulladékgyűjtő eljárás automatikusan működésbe lép, és minden olyan adatszerkezetet töröl, amely a rendszer számára ismeretlen. Ennek elkerülése a legegyszerűbb módszer, ha saját adatainkat rögtön beillesztjük egy már létező listába vagy megcímizzük egy adatregiszter (lásd később) kimenő értéksejtjében. A rendszerben sok más, jól használható rutin van, pl. aritmetikaiak (műveletek és különféle átalakítások), címlánckövetés, a rendszerhez tartozás ellenőrzése stb. A gépi kódú kiegészítések száma előtt célszerű átnézni a saját rutin műveleteihez hasonló funkciójú rendszerrutinokat, mert felhasználásukkal sok munkát és helyet lehet megtakarítani. Sok esetben adhat ötletet a rutinok működése a 9800h-9DA4h munkaterület felhasználására, csökkentve a saját adatterület méretét. A további részeket ismertetése meghaladná a munka kereteit; a kultúránk megírt rendszer gépi kódú rutinjainak tanulmányozását minden hozzáértő érdeklődőnek ajánljuk.

Az adatregiszterek

A rendszer a munkaterület 9807h-tól 9836h-ig terjedő tartományát 8 darab hat byte-os adatregiszterként használja. Ezeket keresztül bonyolódik a gépi kódú rutinok paraméter átadása. Ez azt is jelenti, hogy legfeljebb nyolc argumentuma lehet egy gépi kódú relációnak.

Az adatregiszterek a következő formájúak:

output			input		
Típus	pointer	pointer	Típus	pointer	Típus
B1	B2	B3	B4	B5	B6

Az első három byte szabályos értéksejt, ez a gépi kódú program kimenő (eredmény) értékének a leírására szolgálhat, belépéskor üres (típusa 10h). A következő három byte a bemenő érték "fordított értéksejtje", azaz a harmadik byte-ban van típusa, s az első két byte az értéke ill. az értékének a címe.

Az adatregiszterek kimenő értéksejtjébe kell helyezni a rutin eredményének típusát és címét. A visszatérés után ezt akkor vesszük figyelembe a rendszer, ha a bemenő argumentum változó típusú volt (csak az elsőn annyit szabad változtatni, ahány argumentuma a relációnak van). Az argumentumok lehetséges típuskombinációit a következő bekezdésben szereplő paraméterfával határozzuk meg. A paraméterfa alapján a rendszer ellenőrzi a bemenő regiszterek típusát, s csak akkor enged tovább a rutint, ha az adott hívás argumentumai megfelelőek, egyébként vagy vezérlési hibát jelez, vagy sikertelen lesz a reláció (vezérlési hibát a változó – nem változó keveredés okoz). Ha nem alkalmazunk paraméterfát, akkor nekünk kell az esetleg szükséges ellenőrzéseket elvégeznünk. Az adatregiszterek bemenő értékét csak olvasni szabad, megváltoztatni nem.

A paraméterfa

A különböző bemenő argumentum típuskombinációknak egy gépi kódú relációban általában különböző belépési pontok felelnek meg. Ha a **micro-PROLOG** szelleméhez híven pl. azt akarjuk, hogy saját relációnk is többször legyen, akkor az összes változatot el kell készítenünk. A megengedett típuskombinációk leírására és a hozzájuk tartozó belépési pontok megadására szolgál a paraméterfa.

A paraméterfát a gépi kódú rutin területén kell felépíteni, 5 byte-os "csúcsokból". Minden byte az adott csúcscímhez képest relatív cím, vagy az FFh érték. A csúcsok első byte-ja a gépi kódú rutin valamelyik belépési pontjának, míg a másik négy byte a paraméterfa többi csúcsának relatív címét tartalmazhatja. E négy byte kitöltése rendre az adott argumentum megengedhető típusát jelzi, megpedig szám, konstans, lista, változó sorrendben.

Sematikusan:

belépési pont	szám	szöveg konst.	lista	változó
relatív cím	relatív cím	relatív cím	relatív cím	relatív cím
B1	B2	B3	B4	B5

Ha tehát pl. egy reláció legalább egy argumentum és az első argumentum szám vagy változó lehet, akkor a paraméterfa kezdőcíme a következőképpen néz ki:

HISOFT C

Adattípusok használata

A C nyelv alap-típusairól már szoltunk. Ebben a részben arra a nem éppen egyszerű kérdésre keressünk választ, hogy a C-ben hogyan lehet származtatott típusokat definiálni. Származtatott típus a következők valamelyike: **mutató, tömb, visszatérési érték, struktúra, unio**. Mindezeket rekurzív módon definiálhatjuk, tehát lehet olyan struktúránk, melynek egyik tagja egy tömb, másik pedig egy ugyanolyan típusú struktúrát megcímző mutató. Nézzük az egyes adattípusok definiálási módjait!

Mutatók: A mutatók használata nélkülözhetetlen. Egyrészt egyes adattípusok csak a segítségükkel adhatók át függvények argumentumként, másrészt a mutatók segítségével lehet bonyolult adattípusokat definiálni. Mutatót létrehozni a típus * deklarátor utasítással lehet, ennek hatására a deklarátor által meghatározott azonosító egy "típus" típusú változót megcímző azonosító lesz. Néhány egyszerű példa:

- char "p";
- unsigned *szamlo;
- static char *base;

Az első sor két p és q nevű mutatót deklarál, amelyek char típusú változót címeznek meg. A második példa egy szamlo nevű mutatót határoz meg, amelynek elől néküli egész számot címez meg. Végül a harmadik példa mutatja, hogy tárolási osztályt is rendelhetünk a deklarációnak, a base nevű char típusú mutató a deklarációt tartalmazó függvény első hívásakor létrejön és értéke a program futása ideje alatt végig megmarad. A másik két példa változó értékei a függvényekbe való belépéskor mindig definiálatlanok.

A mutatókkal aránylag kevés művelet végezhető. Egyik ilyen az értékadás. Ha p és q azonos típusra mutatnak, úgy mint az első példánknál, akkor a p = q utasítás hatására p ugyanazt a memóriaterületet fogja megcímezni, mint q. A következő művelet a mutatók összehasonlítása és kivonása. Ennek megértésére tekintünk a szamlo+1 értékadást, amelyben szamlo elől néküli egészre változik. szamlo+1 a következő elől néküli egész számot címezi meg. Mivel a gépi megvalósításban ez 2 byte, ezért a szamlo+1 a memóriának 2-gyel nagyobb címére fog mutatni. Természetesen mutatókra használhatjuk a p++ vagy p-=n típusú értékadásokat is.

Ez a tulajdonság tetszőleges mutatókkal végzett művelet során megmarad, ha a mutató által megcímzett típus tárolására n byte szükséges, akkor a mutató 1-gyel való növelése vagy csökkentése a mutatót valójában n memóriahellyel mozgatja előre vagy hátra.

Lehetőség van azonos típusú mutatók összehasonlítására: p < q; p > q; p <= q; p >= q. Ezek jelentése a várt: pl. p < q azt jelenti, hogy a p által megcímzett memóriarész előbb kezdődik, mint a q által megcímzett. Nagyon hasznos a cast (típusnév) kifejezés:

forma használata. Ennek hatására a kifejezésből, amely tetszőleges típusú kifejezés lehet, a rendszer "típusnév" típusú változót készít. Ennek a mutatók esetében rendkívül fontos szerepe van!

A leggyakoribb eset azonban az, amikor a mutatók által megcímzett értékekkel végzünk műveletet. Tekintsük pl. a következő deklarációt:

```
int "p, q, x;
```

Ekkor a "p=x", "p=*q és az x=*p értékadások megengedettek. Hatásuk rendre a következő:

- 1) a p által megcímzett memóriaterületre másolódik x értéke.
- 2) a q által megcímzett egész értéke átmásolódik a p által megcímzett memóriarészbe, végül
- 3) a p által megcímzett memóriarészben lévő egész átmásolódik az x egész számba.

Mutatók kezdő értéke: A mutató deklarálásakor a C fordító csak a mutatónak foglal helyet, a mutató által megcímzett típusnak nem. Azt a tény, hogy a mutató még nem mutat értelmes helyre, úgy szokták kifejezni, hogy a mutató értéke NULL. A gépi reprezentációt ezt általában úgy interpretálják, hogy a NULL mutató által megcímzett memória éppen a 0-as cím, mert ez általa-

ban sohasem használható. A C fordító minden mutatót NULL-nak inicializál, kivéve ha explicite mást nem mondunk.

Ebből következik, hogy az előző bekezdésben látható példák önmagukban mind értelmetlenek, hiszen a mutatók által megcímzett egészeknek még nem foglaltunk helyet a memóriában. A memóriafoglalást kétféleképpen tehetjük meg: vagy egy már létező (statikusan deklarált) változóra mutatunk, vagy a program által előre le nem foglalt memóriából kérünk helyet. Az előbbi az egyszerűbb. Tegyük fel pl., hogy a és t valahol már deklarált egész szám. Ebben az esetben a

```
p = &s; q = &t;
```

értékadásokkal a p és q mutatót úgy állíthatjuk be, hogy az általuk megcímzett memóriarész éppen az s és a t változók által elfoglalt memóriarész legyen. Ezután a "p=x értékadás már nem hiba, hiszen a program már tudja, hogy a p által megcímzett memóriarész micsoda.

A C (és általában a magasszintű nyelvek) az operációs rendszertől kérnek egy tárterületet, amit HEAP-nek hívnak. Ez arra szolgál, hogy azoknak a mutatóknak is (pontosabban az általuk megcímzett objektumoknak) helyet tudjunk biztosítani, amelyek nem egy előre deklarált statikus változóba akarják tárolni az általuk mutatott értékeket. Ezt hívjuk dinamikus memóriának, mert nem lehet előre tudni, hogy a heap hogyan lesz felhasználva. Tekintettel arra, hogy Spectrum-ban nincs operációs rendszer, célszerű lenne heap-nek a fennmaradó memóriarész teljes egészében lefoglalni. Kár, hogy ennek a méretét előre nem tudjuk...

A HISOFT C fordító ezért pontosan 1000 byte-ot foglal le heap-nek. Hogy hogyan, arról a későbbiekben még részletesen szólnunk. Egyelőre elegendjünk meg azzal, hogy a memóriafoglalás a HISOFT C esetén a

```
char *calloc(n,meret)
```

függvény meghívásával történik, ami egy olyan mutatóval tér vissza, amelyik n darab, egyenként meret hosszú objektumot címez meg. Ha például a p és q változóinknak helyet akarunk foglalni, akkor azt a

```
p = cast(int) calloc(2, sizeof(int)); q = p+1;
```

utasításokkal tehetjük meg. Az első értékadás foglalja le a memóriában a helyet. Ez két memóriablokk, melyek egyenként sizeof(int) nagyságúak. Ez természetesen összesen 2*2 helyet jelent, de a fenti felírás mód gépfüggetlen. Végül a q=p+1 értékadás a p mutató értékét 2-vel (az int tárolási hosszával) növeli meg.

Tömbök: Kezdjük a legnehezebbel: a C-ben minden egyes tömb egy konstans mutató. Ez a mutató a tömb elemszámától függő, a memóriában egymás után elhelyezett azonos típusú elemek közül az elsőre mutat. Most próbáljuk ezt közérthetően elmondani. Tömböt létrehozni az alábbi deklarációk egyikével lehet:

- típus deklarátor[kifejezés];
- típus deklarátor[];
- típus deklarátor[] = kezdőérték;

A fenti definíciók hatására a deklarátorban szereplő azonosító egy tömb lesz, melynek kifejezés darabszámú eleme van, amely mindegyikének "típus" a típusa. A második esetben a darabszámot valahonnan máshonnan tudja meg a rendszer, pl. kezdőérték adunk neki, ahogy azt a harmadik lehetőség mutatja.

Tegyük fel, hogy a deklarátor az "azonosító" nevű változót deklarálja. Ekkor az első tömbdeklaráció – definíció szerint – a következővel ekvivalens:

```
típus * deklarátor;
```

```
azonosító = calloc(kifejezés, sizeof(típus));
```

A második esetben a memóriafoglalásra nem kerül sor, míg a harmadik esetben a tömb elemeinek a számát a kezdőértékből állapítja meg a fordító, s annak megfelelően hajtja végre a helyfoglalást a rendszer. Ezt a memóriarészt azonban nem a heap-en foglalja le a rendszer, hanem statikusan beleépíti a programba.

Tömbökkel végezhető műveletek: Tekintettel arra, hogy a tömbök valójában mutatók, pontosan ugyanazok a műveletek végezhetők el velük, mint a mutatókkal. Kivételt képez a tömbelemek indexelése. Ha "azonosító" egy tömb, akkor ennek a tömbnek az i. elemére az **azonosító[i]** formában hivatkozhatunk. Mutatók használatával ez az "(azonosító+i) hivatkozással írható le.

Nézzünk néhány egyszerű példát tömbökre:

```
int x[5], y[3][5], z[] = {1,2,3}, u[];
```

A fenti deklaráció hatására sorra a következők jönnek létre: x nevű 5 elemű tömb, y nevű tömb, amelyik 3*5 egésznek foglal helyet, y valójában három elemű tömb, melynek minden eleme öt egész számot tartalmazó tömb. Ha a többdimenziós tömböket mátrixnak képzeljük, akkor az elemek tárolása sorfolytonos, z három elemű tömb lesz, melynek értékei sorra 1, 2 és 3. A fordító a kezdőérték alapján számítja ki a z tömb nagyságát. Az `u[]` deklaráció csak függvény formális paramétereinek a megadásában szerepelhet. Az u tömb számára a fordító nem foglalkozik külön helyet, az u értéke a függvény hívásakor átadott tömb lesz, annak nagysága magából az u -ból nem számítható ki. Az üres `[]` használata csak egyszerű megengedett, az `u[][]` forma szintaktikus hibát eredményez.

A fent deklarált változók segítségével számos hivatkozás lehetséges. A legegyszerűbbek a tömbök elemeire való egyszerű hivatkozások: `x[2]`, `y[1][3]`, `z[2]`, `u[1]`. A többdimenziós tömbök esetében nem megengedett az `y[1,3]` alak használata! Az y tömbök azonban valamely sorára is hivatkozhatunk, pl. `y[2]` a tömb második sorát jelenti, amelyik egy 5 elemű tömb. Így az `y[2]=x` értékadás megengedett, s hatására az x tömb összes eleme átmásóldódik az y tömb első sorába!

Van azonban a tömbnév és a mutatók közt egy lényeges különbség: a tömbnév mint mutató konstans. Ez azt jelenti, hogy tömb = &x alaki értékadás nem lehetséges. A program életében a tömb mindig a memóriának ugyanarra a helyére mutat!

Karakterláncok (stringek) mint tömbök avagy mint mutatók: A C nyelv további sajátossága, hogy a karakterláncokat speciális mutatókért kezel. Ez pontosabban azt jelenti, hogy a karakterlánc karakterek sorozata, amelyik egy 0 byte-tal végződik. A 0 byte-ra a C-ben a '\0' formában szokás hivatkozni. A karakteroszorozatok végére a 0 byte általában automatikusan odakerül. Például a `char * karakterlanc = "abcdef";`

deklaráció hatására a karakterlánc mutató egy olyan memóriaterület elejére fog mutatni, amelyik az "abcdef" karakteroszorozatot és a végén egy 0 byte-t tartalmaz. Szencsére a stringműveletek is automatikusan érzékelik a 0 byte-ot, s nem nekünk kell vele foglalkoznunk. A mutatók és a stringek fenti azonosítására álljon itt példaként a string hosszát kiszámító függvény:

```
int strlen(s) /* Visszadja s hosszát! */
{
    char *s;
    char *p=s;
    while (*p) p++;
    return (p-s);
}
```

Nos, az első két sor azt definiálja, hogy `strlen(s)` egész értéket visszaadó függvény, melynek egyetlen argumentuma egy karaktermutató. A függvény teste egy újabb deklarációval kezdődik, amelyik a `p` char típusú mutatót deklarálja és rögtön inicializálja is az eredeti string első karakterére. A `while` ciklus feltételében `p` szerepel. Mint tudjuk a `while` akkor hajtódik végre, ha a feltétel igaz, azaz az értéke nem 0. Így a ciklus addig jár, míg a `p`-vel megemelt byte 0 nem lesz. A ciklusmag nem csinál más mint folyamatosan növeli a `p` mutatót. Végül a `return` utasításban a két mutató különbsége pontosan a nem 0 byte-ok számát, azaz a string hosszát, adja vissza. (Hmmm... jó ha valami tömör, de ennyire!)

Már az eddigiek is mutatják, hogy a mutatók, még olyan esetekben is mikor nem kellene, rendkívül fontos szerephez jutnak. A C-ben végül is minden a mutatókra vezetődik vissza. Mutatja ezt az is, hogy szükségleges `p` mutatóra használhatjuk a `p[]` formát, függetlenül attól, hogy a `p` tömbnek volt-e definiálva vagy sem!

A mutatók további fontossága, hogy a függvények argumentumai nem lehetnek **strukturák**, **uniók** és **függvények** csak ilyeneket megcímző mutatók!

Visszatérési értékek: A C programokban lehetőség van függvénynek önálló deklarálására, s arra hogy a függvény definícióját valahol máshol adjuk meg. Hasonlóképpen lehetőség van függvényeket megcímző mutatók aktuális paraméterként való átadására. Ilyen esetben azt szoktuk mondani, hogy a szóbanforgó azo-

nosító visszatérési értéket deklarál. Ennek formája a következő:

```
tipus deklarátor()
A deklarátorban lévő azonosító függvény, amelyik 'tipus'-nak megfelelő értéket ad vissza. Ebben a formában a függvény argumentumainak típusát nem kell megadni, bár lehet. Tekintsük a következő példákat:
```

```
• int strlen();
• int strlen(char *);
```

Az első példa megad egy `strlen` nevű függvényt. A második ugyanazt adja meg, de tudjuk róla, hogy az első argumentuma egy `char` típusú megcímző mutató. A `HISORT C`-nem engedi meg a második fajta deklaráció használatát. (Ezt egyébként absztrakt típusdeklarációnak hívjuk, tekintettel arra, hogy a típusdeklarációnban nem szerepel változóneve.)

Strukturák és uniók: A C utolsó típusmegadási lehetőségéhez érünk el, amelyik egyben lehetővé teszi a fentiek igen rugalmas kihasználását. A **strukturák** és az **uniók** szintaxisa nagyon hasonló (mí több azonban) ezért egyszerre lehet ezeket a deklaráció fajtákat leírni. A **strukturák** és **uniók** deklarációi alakja a következő:

```
struct { <struktura deklaracio lista> } deklarátor;
struct azonosító { <struktura deklaracio lista> } deklarátor;
struct azonosító deklarátor;

union { <struktura deklaracio lista> } deklarátor;
union azonosító { <struktura deklaracio lista> } deklarátor;
union azonosító deklarátor;
```

A <strukturák deklarációs lista> deklarációk tetszőleges sorozata lehet. A **strukturák** a listán felsorolt elemekből tevődik össze, míg az **uniók** olyan változó, amelyik a listán felsorolt objektumok bármelyikének a tárolására képes. A strukturákkal és az uniókkal természetetknél fogva eltérő műveletek végezhetők. Az unióval minden olyan művelet elvégezhető, amelyik valamelyik tagjával. A fordító nem ellenőrzi, hogy ez a művelet amúgy értelmes-e. A strukturával önmagával a másoláson (azaz a `p=q` és hasonló értékadásokon kívül) más művelet nem végezhető. Végezhetők azonban műveletek a strukturák tagjaival. Ha a strukturák valamelyik tagjának a neve "resz", a strukturák által deklarált azonosító pedig "fo", akkor `fo.resz` a `fo` strukturák "resz"-nek megfelelő tagját jelenti, s ez minden olyan kifejezésben szerepelhet, ahol a "resz"-nek megfelelő típusú értéket.

Nézzünk néhány példát a strukturákra és uniókra:

```
struct rationalis {int O,N;};
struct union {int ev; byte ho, nap;};
union {char *s; int i;}; miez;
```

Az első példa egész számpárokat deklarál. A strukturák neve "rationalis", s egyben definiáltunk egy strukturát változót, aminek a neve ugyancsak "rationalis". A strukturák két tagjára a `rationalis.O` és a `rationalis.N` jelölésmóddal hivatkozhatunk, ezek egész számokat jelentenek. A második példa a `datum` nevű strukturát definiálja, amelyik egy egész számból és két byte-ból áll, s ezekkel rendre az évet, a hónapot és a napot szeretnénk leírni. A deklaráció a `mainap` nevű változót deklarálja. Ha történetesen 2001 január 35-ét írunk, akkor ezt a

```
mainap.ev = 2001; mainap.honap = 1; mainap.nap = 35;
```

értékadásokkal fejezhetjük ki. Tekintettel arra, hogy a strukturának megadtuk a nevét is (`datum`) ezért a későbbiekben már használhatjuk a

`struct datum hatario`

megoldást is, melynek hatására egy új `datum` típusú strukturaváltozó jön létre `hatario` néven.

Az utolsó példánk az uniók használatát szemlélteti. A `miez` nevű változónak összesen 2 byte-nyi hely foglaldók, mert a mutatónak is és az egésznek is ennyi tártérülete van szükség. Ha a `miez`-t mutatóként akarjuk használni, akkor `miez.s` alakban kell rá hivatkoznunk. Ha viszont azt akarjuk, hogy a rendszer egészsként számoljon vele, akkor a `miez.i` formában hivatkozhatunk csak rá.

Mutatók és strukturák: Előfordulhat, hogy egy mutató egy strukturát címez meg. Ez az eset annyira gyakori, hogy külön jelölést vezetnek be a megcímzett strukturák tagjához való hozzáférésre. Legyen `p` egy strukturát megcímző mutató, `resz` pedig a strukturák egyik tagjának a neve. Ekkor a `p->resz` jelölés ekvivalens a `(p).resz` használatával. Ugyanez igaz az uniókra is.

A strukturát megcímző mutatók használata azért gyakori, mert

segítségével lehet rekurzív adattípusokat definiálni. Általában semmilyen programozási nyelvben sem megengedett, hogy egy struktúra definíciójában maga a struktúra újból szerepeljen, de szerepelhet a struktúrát megcímző mutató. Egy háromelemű tömbből álló listát pl. a következőképpen lehet definiálni:

```
struct peldarek {int x[3]; struct pelda * kovetkezo;} lista;
```

Ez a struktúra definíció egy "peldarek" nevű struktúrát definiál, melynek két tagja van: egy háromelemű tömb, s egy peldarek struktúrát megcímző mutató. A lista nevű változó 8 byte-nyi helyet foglal el, s néhány lehetséges értékadás a list változóra a következők:

```
lista.x[2] = 5;
lista.kovetkezo = NULL;
lista.kovetkezo.x[2] = 7;
```

Megjegyezzük, hogy az utolsó értékadásnak csak akkor van értelme, ha lista.kovetkezo a NULL-tól különbözik.

A typedef használata: Gyakran van szükség arra, hogy bizonyos adatszerkezeteket önmagukban definiáljunk, s azután használjuk ezeket bizonyos adattípusok megnevezésére. A typedef maga tehát nem hoz létre semmilyen új adattípust, egyszerűen kényelmesebbé teszi a bonyolult adattípusokra való hivatkozást. Használata egyszerű:

```
typedef típus deklarátor;
```

A typedef szócska nélkül a fenti utasítás a deklarátorban lévő azonosítót deklarálná a deklarátorban megadott módon. A typedef használatával azonban annyi történik, hogy az azonosító ezután a fenti (typedef nélkül) deklaráció rövidítésére szolgál. Nézzünk két egyszerű példát:

```
typedef int *mutomb[100];
mutomb A,B,C;
```

A typedef definiálja a mutomb nevű típusnevet, amelyik azután bárhol használható. Hatása ugyanaz, mintha az A,B és C neveket a mutomb helyére tettük volna a megfelelő typedef után álló deklarációba:

```
int *A[100];
int *B[100];
int *C[100];
```

A típusképző műveletek iteralása Már a fenti példák is illusztrálják, hogy a felsorolt típusképző utasítások tetszőleges mélységben egymásba skatulyázhatóak s akár rekurzív módon is használhatóak. Nagyon gondoljuk azonban meg, hogy milyen adattípusokat is használunk, hiszen a mutatók szerepe miatt könnyen felülírhatjuk saját programunkat is! Néhány egyszerű példa az összetett típusképzésre:

```
int (*tomb)[20];
int *tomb[20];
char **s;
```

Ezzel magának a C nyelv felépítésének az ismertetését befejeztük. A következőkben ismertetni fogjuk a HISOFT C memóriakezelését, a beépített és Spectrum függő függvényeket s természetesen sok-sok példát fogunk adni a C nyelv használatára.

Most egy egyszerű példát ismertetünk, amelyik a struktúrák használatát szemlélteti. Mint említettük, a HISOFT C nem tartalmazza a valós számokat, csak az egészeket. Ezen segít az alábbi program, amelyik törtszámokkal képes műveleteket végezni. lme a program:

```
#define void int
typedef struct { int N,O; } rac;
```

```
/* Vigyázat: ez az igazi C definíció,
azonban itt nem így kell megadni!
rac else = {1,12} , masodik = {5,12}; */
rac else = {1,0,12,0} , masodik = {5,0,12,0};
```

```
rac *norm(a)
rac *a;
{
    int legoszt;
    rac eredmény;
```

```
if (a->O==0) {eredmeny.N=0; eredmény.O=0;
return(&eredmeny);}
if (a->N==0) {eredmeny.N=0; eredmény.O=1;
return(&eredmeny);};
```

```
legoszt = loko(a->N,a->O);
```

```
eredmeny.N = a->N/legoszt;
eredmeny.O = a->O/legoszt;
```

```
if (a->O==0) {eredmeny.O = -eredmeny.O; eredmény.N
= -eredmeny.N;}
```

```
return(&eredmeny);
```

```
}
```

```
int loko(u,v)
```

```
int u,v;
```

```
{
```

```
int r;
```

```
if (u<0) u = -u;
```

```
if (v<0) v = -v;
```

```
if (u<v) ár=v; v=u; u=r;é
```

```
r = u % v;
```

```
while (r != 0)
```

```
{
```

```
u = v;
```

```
v = r;
```

```
r = u % v;
```

```
}
```

```
return(v);
```

```
}
```

```
void kiir(a)
```

```
rac *a;
```

```
{
```

```
if (a->O==1) printf("%d",a->N);
```

```
else
```

```
printf("%d %d",a->N,a->O);
```

```
}
```

```
rac *osszeg(a,b)
```

```
rac *a, *b;
```

```
{
```

```
rac eredmény;
```

```
eredmeny.N = a->N * b->O + b->N * a->O;
```

```
eredmeny.O = a->O * b->O;
```

```
return(norm(&eredmeny));
```

```
}
```

```
main()
```

```
{
```

```
kiir(osszeg(&elo,&masodik));
```

```
}
```

A program elején két egész számból álló párként definiáljuk a tört számokat (amiket hagyományosan racionális számoknak hívnak, innen a nevük: rac. Az N a számláló, az O a nevező, azaz a szám maga N/O. A legérdekesebb a norm függvény, ez előállítja egy racionális szám ún. normál alakját. Pl. az 6/-12 számból -1/2 lesz.

A további függvények a számok összeadását és kiírását valósítják meg. A norm függvényhez szükséges még egy segédfüggvény is, ez az loko függvény, amelyik két, nullától különböző egész szám legnagyobb közös osztóját számítja ki.

Figyeljünk meg, hogy mindenütt ahol a függvények argumentuma vagy a visszaadott függvényérték rac típusú ott mutatót használunk a struktúrák helyett (mert a nyelv csak erre biztosít lehetőséget...).

Bevezetés

A program négy alapvető szolgáltatása a következő:

1. Elővessza a 'fejlécet' kiírva a kódolt információt, ami a fejlécben található.
2. Megadja a blokkhosszt (ha a fej: 17 byte-ot tartalmazott)
3. BYTES REMOVER (byte-irtó) opció, amely a programok kezdetétől számított legfeljebb 16380 byte eltávolítását teszi lehetővé (fejlel vagy fej nélkül), majd azt kódként kimentve azután.
4. Saját készítésű 17 byte-os fejléc kimentését teszi lehetővé.

A program indítása

1. A LOAD"" kiadása után a program automatikusan betöltődik.
2. A betöltés után az alábbiakban részletezett négy opció közül választhatunk. A BREAK-et bármikor használva a főmenübe térünk vissza.

1. OPCIÓ: fejlövásó

- a) Csevéjünk vissza az elejére azt a szalagrészt, ahol a fejlécet 'el akarjuk olvasni', ügyelve arra, hogy elegendő hosszú legyen a TONE is rajta.
- b) Nyomjuk meg az '1' billentyűt és indítsuk el a magnót.
- c) Amikor a fejléc beolvasódott, az opció az alábbi információkat közli:
  - a fejlécben lévő nevet
  - a program típusát
  - a program hosszát
  - ha kód-típusú, akkor a töltési címet,
  - ha BASIC típusú, akkor az indítósort,
  - ha tömb, akkor annak betűjelét
  - a BASIC rész önálló hosszát.
- d) Az opció az '1' billentyűt ismételt megnyomásával lehet újra működésbe hozni. A főmenühöz a '2' billentyű segítségével térhetünk vissza.

2. OPCIÓ: byte számláló

Ez az opció bármely kódblokk hosszát meg tudja adni.

- a) Tekerjük a szalagot annak a résznek az elejére, amelynek hosszára kíváncsiak vagyunk.
- b) Nyomjuk meg a '2' billentyűt és indítsuk el a lejártszám, melynek végén kiíródik, hogy hány byte-ból állt a blokk. Gyakran jó ezt tudni pl. a hamis fejek esetében.
- c) Ha újra igénybe akarjuk venni ezt az opciót, itt is az '1' tud billentyűvel ismételhetünk, és a '2' billentyű visz vissza a főmenühöz.

3. OPCIÓ: fejtávó

Ez az opció egy tetszőleges 17 byte-os fejlécet képes kimenteni a szalagra:

- a) A főmenüből a '3' billentyű megnyomásával juthatunk ebbe az opcióba, amely azzal jelentkezik be, hogy a fejlécben tárolni kívánt 10 karakteres névre rákérdez: 'Program name?' Úgy kell válaszolni, mert 'ENTER' közvetlen megnyomására a főmenübe kerülünk vissza!
- b) A név megadása után kapott kérdés: 'BASIC or CODE?' Numerikus vagy karakter tömbököz nem készíthető fej!
- c) Most a blokk hosszára vonatkozó kérdésre kell válaszolnunk: 'Length in bytes?'
- d) Ha a fejlet BASIC típusúnak választottuk, akkor a következő kérdés az automatikus indítás során számát szeretné meg tudni: 'Automatic line number?', amely sorolási betűtörlés a programnak magától kell elindulnia.
- e) Ha erre a kérdésre 32767-nél nagyobb számot adunk meg, a program nem lesz automatikus indítású, ez esetben RUN-nal kell indítani!
- f) Ha kód típusú választottunk, akkor a kérdés arra vonatkozik, hogy mi legyen a kód betöltési címe. Tudjuk, hogy önmagában ez a betöltési cím nem kényszerítő erejű, hiszen megadható bármilyen kód-jellegű blokknál, hogy hová kívánjuk rakni, mindössze azt szolgálja, hogy a kód akkor is tudja, hová kell betöltenie, amikor csak LOAD"" CODE utasítást adunk ki.
- g) Az utolsó kérdés ('Length of BASIC?') a BASIC rész hosszát firtatja. Legcélszerűbb, ha kód esetében mindig a kód tényleges hosszát adjuk meg!

4. OPCIÓ: byte törlő

Némelyik program egész egyszerűen túl hosszú ahhoz, hogy a microdrive megbirkózzék vele, ezért vagy meg kell rövidíteni, vagy szét kell hasítani, esetleg mindkét műveletre szükség van. Ennek az opciónak a segítségével maximum 16380 byte hosszú részt lehet lehasítani egy BASIC, CODE, vagy HEADERLESS (fejlétnél) byte-blokk elejéről és kódként szalagra menteni, ami a nyelés után MARADÉK.

- a) A főmenüből a '4' megnyomásával választjuk ki ezt az opciót, amely azzal a kérdéssel jelentkezik be ('header information already stored?'), hogy van-e előkészített és elraktározott információ a fejéről számára. Hogy miért? Tegyük fel, valamilyen BASIC vagy CODE típusú program méreteit kívánjuk csökkenteni. A fejéről előolvasására az '1' opciót használtuk fel. Ha ez így van, akkor a programnak ílymódon valóban van már neve stb, tehát takarékoskodva az idővel megnyomhatjuk az 'Y' billentyűt igenő válaszként. Amennyiben itt 'N'-t nyomunk, akkor a 3. fejtávó opcióhoz igen hasonló fázisokon kell keresztül esnünk, azzal a különbséggel, hogy most nem a program hosszát, hanem az eltávolítani kívánt byte-ok számát kell megadnunk.

- b) A fejkezelés lépéseinek túlesve megjelenik a 'PLAY THE TAPE' üzenet. Amennyiben a program BASIC vagy CODE típusú, úgy a betöltést a fejlécben meghatározott címtől kell behívni. Természetesen, ha fejletlen, akkor a fejletlen rész fizikai kezdetétől kell indítanunk a betöltést.

- c) Ne rémüljünk meg a képernyőn — a betöltés alatt — megjelenő furcsa ábráktól. Amikor a betöltés befejeződött, meg lehet kezdeni a megjelölt rész kimentését: ezt az 'ENTER' indítja. NE GYANAKODJUNK HIBÁRA, amikor a 'MENTES' befejeztével a program NEW parancsot ad ki, és kiírja önmagát.

Beszéljünk inkább a szolgáltatás korlátairól:

- Pontosan csak az utolsó 48700 byte-ot képes kimenteni, tehát a legtöbb program esetében elbolyogul a kívánt hosszakkal.

Mit lehet tenni pl. egy 60000 byte hosszú programmal?

- Minthogy kimenteni csak az utolsó 48700 byte hosszú szakaszt lehet, ki kell itarni legalább 60000 - 48700 = 11300 byte-ot, hogy a program hibátlanul betölthesse az utolsó byte-ot is. Ez nem jelenthet valódi problémát, hiszen a program tényleges működéséhez legfeljebb 41983 (65535 - 23552) byte minden-keppen elegendő.

Jegyezzük meg, hogy van, amikor kétszer is sor kerül ennek az opciónak a használatára: pl.

- először egy 41000 byte kiemelesére,
- majd ahhoz, hogy ezt a 41000-es blokkot két különböző nagyságú részre lehessen bontani, mondjuk egy 3000 és egy 38000 byte-nyi szakaszra. Ennél az utóbbinál kell a '4'. opciót használni, az első 3000-hez pedig az 'INBYTES' kódhasítót.

GYAKORLAT: Tetszőleges programok esetén próbáljuk ki a 2. OPCIÓ-t az egyes szakaszok hosszának megállapításához. Ellenőrizzük, megfelel-e a tényleges hosszak a fejlécben jelzeteknek. Ha nem, akkor annál a programnál 'hamis' fejet alkalmazhat a gyártnak.

Hozzuk a Spectrumot alapállapotba, majd írjuk be és indítsuk el a következő programot, mely kódot ment szalagra:

```
10 CLEAR 24999: FOR a = 1 TO 200: POKE (A + 24999), a:
```

```
NEXT a TO 200 SAVE '200 byte' CODE 25000,200
```

A megjelölt helytől (25000...25199) kezdve az 1...200 számok írónak be a memóriába, majd mentődnek ki szalagra. Miután kimentettük szalagra ezt a 200 byte kódot, hívjuk be a fejtávó programot. Olvassuk el ennek az átlalunk '200 byte'-nak elkeresztelt kódnak a szalagon talált fejét az 1.OPCIÓ-nál. Vegyük igénybe a 4.OPCIÓ-t a 200 byte első 50 byte-jának eltávolítására. Az 'Is the header prepared?' kérdésre nyugodtan felelhetünk 'Y'-t, hiszen már használtuk az 1.OPCIÓ-t! A most már csak 150 byte-nyi rész kimentése után ellenőrizzük, hogy minden rendben van-e:

Adjuk ki a RANDOMIZE USR 0 utasítást a memória kitakarítására, majd hajtunk végre egy CLEAR 24999 parancsot. Hívjuk be az új kódot a LOAD"" CODE 25000 révén, ezután gépeljük be ezt az egyszerű utasítást:

```
10 FOR a = 25140 TO 25160: PRINT a, PEEK a: NEXT a
```

Futtassuk most ezt a programot. Azt kell észlelnünk, hogy a 25149 cím után már minden rekesz zérust tartalmaz.

Ami igaz az igaz, az LSI kiadásában megjelent SINCLAIR SPECTRUM JÁTÉK ÉS PROGRAM c. könyvsorozat I. kötetében már olvashattunk információt a GENS/MONS párosról. Mindentől függetlenül sok-sok Olvasói levél tartalma azt bizonyította, hogy sokan vannak, akiknek ez a könyv nincs birtokában, s ha jól tudjuk ennek a kötetnek az LSI már az utánnyomását sem tervezi. Íme tehát elevenítsük fel, mit is tud ez a két jól ismert program.

GENS3 ASSEMBLER

Az általunk is tesztelt program felépítése:

by: GENS3 (8254 bytes)

Itt megjegyeznénk, hogy forgalomba került a GENS3 M ill. M2 kibővített változata is, amely hatékony microdrive ill. lemezes kezelést tesz lehetővé. Ez utóbbi főködjának hossza kb. 10.5 kbyte.

Az assembler LOAD "CODE xxxxx, vagy LOAD "GENS3"CODE xxxxx, utasítással tölthetjük be. Az xxxxx értéke tetszőleges, de célszerűen a RAM terület elején érdemes elhelyezni, mert mögé fog kerülni a forrásszöveg és a címtábla is.

LOAD "GENS3"CODE n esetén a program a RANDOMIZE USR n utasítással indítható, az újraindításra két lehetőségünk van:

RANDOMIZE USR (n + 56) - hidegindítás

RANDOMIZE USR (n + 61) - melegindítás

A hidegindítás azt jelenti, hogy törölődik a forrásszöveg és a címtáblák is, míg melegindításnál csak a forráskódoktól búcsúzunk, a szövegrész és a címtáblák megmaradnak.

Indítás után az első kérdés a 'Buffer Size ?', amelyre egy 0 és 9 közötti számmal válaszolhatunk. Ha csak 'ENTER'-t nyomunk, akkor beáll az alapértékre, ez 4. Itt állítjuk be a pufferek számát. Ezek a pufferek 64 byte-osak és a forrásszöveg beolvasásához is szükségesek lehetnek.

A GENS3 megszakítást nem engedélyez, így ha viszatérünk a BASIC-hez, akkor nekünk külön kell gondoskodni a megszakítás engedélyezéséről.

A 'TABLE SIZE?' kérdés a címtábla nagyságára kérdez rá (az 'A' nevű Editor-parancsnál). Elég itt is, ha csak 'ENTER'-rel válaszolunk.

Fordításnál különböző fordítási opciók közül választhatunk. Az 'option' kérdésre az alábbi opciókhoz tartozó számok összegét kell megadnunk:

- 1 - címtábla keletkezik a fordítás végén
  - 2 - tárgykód nem keletkezik a fordítás végén
  - 4 - nem kapunk assembly listát a fordítás végén
  - 8 - az assembly listát nyomtatóról küldjük
  - 16 - elhelyezi a tárgykódot
  - 32 - kikapcsolja az ellenőrzést, a fordítás gyorsabb lesz
- pl. a 63-os opció megadása jelenti a leggyorsabb fordítást.

A forrássorok sorszámot kapnak a BASIC-hez hasonlóan. A bináris konstansok %-kal kezdődnek (pl. %111 = 7). A címkek pedig L előtaggal szerepelnek (pl. L13). A címszámlálóra való hivatkozásnál % (dollarjel) használunk. A műveleteknél a modulus függvényre "%" jelre hivatkozunk, a logikai vagy függvényre "&"

re "@" (kukac) jellel, míg a logikai kizáró vagy függvényre a "!" (felkiáltó)-jelet használjuk.

Assembler direktívák (fordítónak szóló üzenetek):

ORG n : a tárgykód kezdőcímét jelöli ki. Előtte csak komment sorok állhatnak. Az n lehet kifejezés is.

EQU : az EQU kifejezést címkének kell megelőznie. Értékeadó utasításoknak számítanak.

DEFB kifejezés, kif., kif... : a fentivel szemben mindegyik kifejezést 8 bite értékkel ki, és konstansként helyezi el

DEFW kif., kif... : a fentivel szemben most 2 byte-on teszi le a kifejezést

DEFS kif. : a kifejezésnek megfelelő számú byte-ot foglal le
DEFB "string": egy stringet tesz le a hosszának megfelelően (max. 256 byte)

If kif. : ha a kif = 0 akkor a forrásokokat nem veszi figyelembe, amíg nem találkozik vagy az ELSE vagy az END utasítással

ELSE : ld. az If-nél

END : ismét bekapcsolja a fordítót

Megjegyzés : ezek a feltételes "ÁLKÓDOK" nem ágyazhatók be egymásba

Az assembler parancsai:

Az assembler direktívákhoz hasonlóan nincs hatáskor (közvetlen hatáskor) a tárgykódra, csupán az assembly lista formáját módosítják. E parancsok a forrásorok elején -gal (csillagjellel) kezdődnek, ezután betű (nagy betű) következik, és ezt esetleg "+" vagy "-" jelek követik. A sor hátralevő része tetszőleges lehet, kivéve az L+, L-, D+, D- parancsokat. A következő parancsok érthetők el:

- +E (eject) : 3 üres sort emel a kéreynön vagy a nyomtatón
- +H (head) : E valaminet az "s" stringet kinyomtatja
- +S : eddig a sorig listáz, a listázás bármely billyével folytatódhat, viszont idő előtt leáll, ha +L vagy +S parancsokkal találkozik.
- +L- : a sortól kezdve már nem listáz
- +L+ : a sortól kezdve listáz
- +D- : a címszámlálót ezután HEX formában írja ki
- +D+ : a címszámlálót ezután DEC formában írja ki
- +C- : a sor után rövidített assembly listát ad
- +C+ : a sor után a teljes assembly sort kiírja
- +F (filename) : szalagról beolvas egy szövegfájlt, amelyet lefordíthatunk, ennél fogva a szöveg csak minimális helyet foglal le a tárbán, amelyet kisebb adagokban olvashatunk be. A szövegfájl-t korábban a "T" parancsossal vittük ki a "Buffer size"-nak megfelelően. Ekkor a szövegfájl blokkokban helyezkedik el, és amikor az "F" parancsossal beolvasunk egy blokkot, akkor azt rögtön le is fordítjuk. A blokkok beolvasása mindaddig tart, amíg be nem olvastuk valamennyi blokkot.

Megjegyzés:

A "P" parancs erre nem jól. Tehát, ha a forrásszöveg nagyon hosszú, akkor először azt a "T" parancsossal kiíratjuk, majd "F"-el visszaolvaszuk kisebb adagokban.

Az EDITOR parancsai (szövegfájl szerkesztéséhez)

A GENS3 indítás után közvetlenül az editor parancsait várja. A továbbiakban a Symbol Shift-et SS-sel, a Caps Shift-et CS-sel fogjuk rövidíteni.

Az editor a ">" jelet használja parancskéréshez.

I, n, m : Sorokat beszúrhatunk az n. sortól kezdve m léptéssel. Kilépés CS + 1-re. A már létező sorszámú sorokat törli (felülírja). Egy szövegsor 64 karakter lehet (buffer size).

L, n, m : Listáz az n-től az m-ig. Kilépés CS + 1-gyel.

K, n : Listázáskor legfeljebb n sor látható.

D (n, m) : Törli n-től m-ig. Egyetlen sort n=m révén törölünk.

- M,n,m** : Sorokat mozgathatunk át. Az n. sort az m.-be viszi át. Az m elhagyható.
- N(n,m)** : Átsorszámozza a sorokat. Az első sor sorszáma n, a lépésköz pedig m.
- F,n,m,f,s** : Egy f stringet keres az n és m sorok között. Ha ilyet talál, akkor leáll, és az "E" (EDIT) paranccsal az f string az adott stringre cserélhető. A további keresés "F"-el elintézhető.
- E(n)** : Az n sorszámu sort a pufferra másolja át, ahol természetesen módosítható, de szükség esetén ismét előhívható az eredeti sor is.

Az edit-nek több alparancsa is van, amelyet a CS-tel aktiválhatunk. Pl. CS * (Szóköz) esetén meghagyja az eredeti karaktert, azaz megnöveli a soron belüli pointert, egészen a sor végéig.

- CS0** : A Basic-hez hasonlóan karaktert töröl.
- CS8** : A szövegpontert egy tab-pozícióval nagyobbra állítja.
- ENTER** : A sor kész.
- Q** : Kilép az edit-ből és törli a változtatásokat.
- R** : Újra betölti az adott sort a pufferről, miközben a változtatásokat elfelejti.
- L** : A sor hátralévő részét meghagyja és a pointert a sor elejére állítja.
- K** : Törli az adott karaktert.
- Z** : Törli az összes karaktert a pillanatnyi pozíciótól kezdve a sor végéig.
- F** : A korábban megadott stringet keresi. Ha ilyet nem talál, akkor kilép az edit-módból.
- S** : A korábban megadott stringet lecseréli a már megadott s stringre.
- I** : Az adott pozíciótól kezdve karaktereket szűr be. Kilépés 'ENTER'-rel ezen belül a BASIC-hez hasonlóan működik a CS0 és a CS8-is.
- X** : A sor végére állítja a pointert és a BASIC-hez hasonlóan szerkeszthető a sor.
- O** : Felülírható az adott karakter. Kilépés 'ENTER'-rel, valamint a BASIC szerkesztő utasításai használhatók.

A magnetofon-kezeléssel kapcsolatos parancsok:

- P,n,m,s** : Szövegfájl-t ment ki a szalagra az n-től kezdve m-ig folyamatosan, s néven
- G s** : Egy s fájl-t keres a szalagon és betölti azt. Ha már van a memóriában szövegfájl, akkor e mögé tölti be a szalagról, miközben a teljes szöveget átsorszámozza.
- T,n,m,s** : A szövegfájl-t blokkokban viszi ki a n sortól kezdve m-ig s néven. A blokk méretét a 'Buffer size'-t-nál adtuk meg. A +F paranccsal olvassuk majd vissza a szövegfájl-t.

Az editor parancsai fordításhoz és futtatáshoz:

- A** : Lefordítja a szövegfájl-t.
- R** : Az ENT-nek megfelelő címtől futtatja a tárgykódot, amely RET-let végződik

Egyéb parancsok:

- B** : Visszatérés a BASIC-hez.
- C** : Lehetőség van a GENS3-ben írt programok konvertálására a GENS 3 alatt. Ekkor 'G'-vel beolvassuk a GENS3-ben írt programot, majd a 'C' paranccsal a GENS 3-nak megfelelő formára alakítjuk. Ettől kezdve már az ismert módon formálhatjuk a programot.
- d** : A delimiter (határolójel) megváltoztatható a d string első karakterével.
- p** : Kinyomtatja az alapértelmezéseket, ahol is a sorszámkok 1 - 32767 között lehetnek, míg a stringhosszak max. 20 karakteresek.
- W(n,m)** : Kinyomtatja az n és m közé eső sorokat. A Kértékének megfelelően bizonyos számú sor kinyomtatása után szünetet tart, amit tetszőleges billentyű lenyomása után folytat

- X** : Kinyomtatja a kezdő és a végcímet. Ekkor lehetőség van arra, hogy pl. MONS3 által létrehozott szövegfájl-t a GENS3 editora átvegyen

A GENS3 által használt szövegfájl-t az xxxxx + 54 és xxxxx + 55 végcímek határozzák meg, tehát ha egy szövegfájl a RAM-ban van, majd betöltjük a GENS3-at és BASIC-ből kiadjuk a POKE xxxxx + 54, végcím (alsó byte) és POKE xxxxx + 55, végcím (felső byte) parancssort, akkor RANDOMIZE USR xxxxx nem jó, hanem RANDOMIZE USR xxxxx + 61 utasítással lesz a szövegfájl a GENS3-nak megfelelő!

A GENS3 hibakódjai:

1. — a hiba ebben a sorban van
  2. — a mnemonikot nem ismeri fel
  3. — az utasítás rossz "formájú"
  4. — a szimbólumot többször is definiálták
  5. — a sorban illegális karakter van
  6. — az operandusok egyike illegális
  7. — a szimbólumként használt szó "foglalt"
  8. — tiltott regiszterhasználat
  9. — sok a regiszter
  10. — a 8 bites kifejezés többre sikerült mint 8 bit
  11. — a JP (IX + n) és JP (IY + n) tiltott
  12. — az assembler direktíva formája hibás
  13. — illegális hivatkozás, pl. az EQU-ban olyan változó szerepel, amely még nem kapott értéket
  14. — osztás zérussal
  15. — szorzásnál fellépő túlszorodulás
- BAD ORG ! — hibás ORG cím fordult elő
- Out of Table space! — a szimbólumtábla számára kevés a hely
- Bad Memory! — nincs több hely a szövegfájl részére

MONS3 MONITOR/DISASSEMBLER

A mi általunk tesztelt program hossza:
by: MONS3 (5760 bytes)

Mindenekelőtt töltsük be azt a programot, amit vizsgálunk szeretnénk. Ezután töltsük be a MONS3 programot is:

LOAD""CODE xxxxx, ahol xxxxx tetszőleges, de a RAMTOP felé érdemes betölteni. A MONS3 indítása (feltételezett) első indításnál RANDOMIZE USR xxxxx, ismételt indításnál: RANDOMIZE USR (xxxxx + 29)

A programból való kilépés az EDIT funkcióval (CAPS SHIFT + 1) történik.

A program indításakor a képernyőn legfeljebb egyetlen kiragadott disassemblál sor látható. A sor elején a memória-mutató (pointer) értéke látható, amelyre mindegyik parancs hivatkozik. Alatta a regiszterek és a regisztereknek megfelelő értéktől kezdve HEXADECIMÁLIS dump (memórialista) látható a regiszterekkel egy sorban. Az AF regiszterpár alatt 8 sorban a memória-mutató környezetének HEXADECIMÁLIS dumpja látható.

Itt is a továbbiakban a SYMBOL SHIFT jelet SS-sel, a CAPS SHIFT-et pedig CS-sel fogjuk rövidíteni.

SS + 4 (\$) : Az MP (memória-pointer)-nek megfelelő címtől egy lapnyi disassemblált listát ad. Visszatérés ismét a SS + 4-gyel, továbbá bármelyik billentyűvel.

ENTER : MP = MP + 1

CS + 7 : MP = MP - 1

CS + 5 : MP = MP - 8

CS + 8 : MP = MP + 8

" " (vessző) : MP = a nyíllal jelölt regiszter értéke.

G : Stringkereséshez. Ezután kétjegyű HEX számot adunk meg 'ENTER'-rel elválasztva. Kilépés szintén 'ENTER'-rel. Ismétlés kereséshez: "N" (NEXT).

H : Decimálisból HEXADECIMALISBA konvertál.

I : (Int.copy) blokkmásoláshoz

J : Az adott (MP-nek megfelelő) címtől indít egy assembly programot. Ez a parancs végrehajtása előtt törölhető a CS + 5-tel.

SS + K : A program végrehajtása a PC (Program Counter) értékének megfelelően folytatódik (a legközelebbi BREAK-ig). Ennek akkor lesz szerepe, amikor egy programot lépésenként futtatunk (ld. SS + Z parancsot), de egy bizonyos pontig szeretnénk "azonnal" lefuttatni az assembly utasításokat (ezt a pontot BREAK-kel, "W"-vel kellett beállítani), majd a ponttól kezdve ismét lépésenként futtatni a programot. Őgy a CALL utasításokat gyorsan kiadhatjuk.

L : Listáz egy blokkot az MP-nek megfelelően. Kilépés CS + 5-tel.

M : Az MP értékének tetszőleges beállítása.

N : Ld. a "G" parancsnál.

O : Relatív ugrás.

P : A memória egy részét egy megadott byte-tal tölti fel.

Q : Az EXX assembler utasításnak felel meg.

SS + T : BREAK-point-et helyez el a jelenlegi utasítás mögé és a végrehajtást folytatja. Amennyiben a SS + Z érvényes, akkor a SS + 7 hatására pl. egy CALL utasítást azonnal végrehajtja, majd ismét "lépeget".

T : Disassemblál egy blokknyi memóriát és esetleg nyomtatóra küldi. Először a disassemblálandó szöveg kezdő és végcímét adjuk meg. Ezután a "Text:" kérdésnél vagy HEX. címet adunk meg, vagy 'ENTER'-t ütünk. Ha egy címet

adunk, akkor ettől a címtől kezdve egy assembly forrásszöveget állít elő a disassemblálás alapján. Ezt a szövegfilet adhatjuk át azután a GENS3 nak. E szövegfile előállítása után kiírhatja a végcímet is. E két cím birtokában beállíthatjuk a GENS3 ban a kezdőcímet az "X" alparancsral, ill. ismerjük a végcímet is. Ekkor a "Workspace:"-re egy címet vár, amelyre egy "primitív" szimbólumtáblát tesz le. Elég 'ENTER'-rel válaszolni. Ha a "Text:"-re 'ENTER'-rel válaszolunk, akkor "csak" a képernyőn jelenik meg a disassemblált szöveg. Ezután ismét egy kezdő- és egy végcímet vár. Most kijelölhetünk a korábban kijelölt blokkon belül egy részblokkot, amelyet a MONS3 nem Z80-as utasításnak tekint, hanem konstanterületnek, és DEFB utasításként kezel. A "T"-ből CS + 5-tel lehet kilépni. Amennyiben az előállított szövegben olyan ugrás szerepel, amely a kijelölt blokkba mutat, akkor az abszolút cím elé "L" betűt helyez el. Amennyiben ismeretlen utasítással találkozik, akkor egy NOP és csillaggal következik. Figyelem! Ha a forrásszövegben BREAK fordul elő (ld. "W"-t), akkor lehet hogy kettévágtuk az assemblerutasítást, és lehet, hogy a disassemblált szöveg "hamis".

U : Az "O" utasítással együtt létezhet. Amíg az "O" egy relatív ugrást hajt végre, addig az "U" visszatérést jelent. Ha több "O" is előfordul, akkor csak a legutoljára kiadott "O"-ra ugrik vissza, és a többi "O"-t nem veszi figyelembe.

V : Az "X" parancs fordítottjának tekinthető. Amíg az "X" egy abszolút ugrást hajt végre, addig a "V" visszatérést jelent. Csak a legutoljára kiadott "X"-nek megfelelően ugrik vissza, míg a többi "X" elveszik.

W : BREAK-point-et helyez el a forrásszövegben. E címtől 3 byte-ot lecserél egy CALL utasításra.

X : Egy abszolút CALL vagy JP utasításnak megfelelő címre ugrik el.

Y : Az MP-nek megfelelő címtől ASCII karaktereket írhatunk be. Kilépés CS + 5-tel.

SS + Z : Egy lépést hajt végre az MP-től függően (lépésenkénti végrehajtásnál láthatók a regiszterek is).

SS + P : Nyomtatóra listáz.

QUARX • Your Sinclair

A pontszám-táblába írjuk be: HI GREG, majd nyomjuk meg a <Z>, <S>, <D>, <G>, <H>, és a <B> billentyűket együtt. Ekkor kapunk 8 életet, és átkerülünk a következő szintre.

Animáció a képernyőn

Az animáció problémája már többször szerepelt a SpV. hasábjain is, ám a levelírók között igen sokan vannak, akik erről a témáról szívesen olvasnának hasznos információkat.

Arról már ejtettünk szót, hogy teljes képernyős animálás csak 6 db. képpel valósítható meg. 128K tulajdonosok ezt még 12-vel megtoldhatják. Sajnos azt hamar beláthatjuk, hogy a mozgítás szaggatott, darabos. A gyorsítást gépi kódú segédrutin alkalmazásával érhetjük el, vagyis lehetővé kell tenni több kép eltárolásának, valamint gyors, egymás utáni előhívásának a lehetőségét. Erre a feladatra a **LASER BASIC** program önmagában is alkalmas, ám betöltése hosszadalmas, nem beszélve a memóriacsökkenés tényéről.

A most általunk ismertetésre kerülő program eleget tesz a fontos kritériumoknak, használata, illetve használatának elsajátítása pedig egyszerű.

Kezdjük mindjárt a nehezével, valamely, nekünk szimpatikus editor/assembler programba vigyük be az alábbi kódot:

```

10      ORG 50000
20 CIM  LD A,(NOP1)
30      CP 235
40      JR NZ,JO
50      LD HL,VIZSG
60      DEC (HL)
70 ODA  LD A,(NOP1)
80      XOR 235
90      LD (NOP1),A
100     LD (NOP2),A
110     LD A,0
120     LD (SZAM),A
130     JR JO
140 TOLTO LD A,(NOP1)
150     CP 0
160     JR NZ,AT2
170     LD HL,16384
180     LD (KEPER),HL
190     LD A,1
200     LD (VIZSG),A
210     JR ODA
220 AT2 LD HL,VIZSG
230     INC (HL)
240 JO  DEFB 1
250 VIZ DEFB 5
260     DEFB 0
270     DEFB 17
280 FUGG DEFB 40
290     DEFB 0
300     CALL SZORZ
310     DEFB 1
320 SZAM DEFB 1
330     DEFB 0
340     CALL SZORZ
350     LD HL,END
360     ADD HL,DE
370     DEFB 17
380 KEPER DEFW 16384
390     LD A,(FUGG)
400     LD B,A
410 C1  PUSH BC
420     PUSH DE
430     LD A,(VIZ)

```

```

440     LD C,A
450     LD B,0
460 NOP1 NOP
470     LDIR
480 NOP2 NOP
490     POP DE
500     INC D
510     LD A,D
520     AND 7
530     JR NZ,C2
540     LD A,E
550     SUB 224
560     LD E,A
570     JR NC,C2
580     LD A,D
590     SUB 8
600     LD D,A
610 C2  POP BC
620     DJNZ C1
630     LD A,(SZAM)
640     DEFB 254
650 VIZSG DEFB 1
660     JR C,VG
670     LD A,255
680 VG  INC A
690     LD (SZAM),A
700     RET
710 SZORZ LD HL,0
720     LD A,16
730 LOOP ADD HL,HL
740     RL C
750     RL B
760     JR NC,SKIP
770     ADD HLL,DE
780 SKIP DEC A
790     JR NZ,LOOP
800     EX DE,HL
810     RET
820 END  END

```

A programot fordítsuk be az egyszerűség kedvéért 50000.-re, majd mentjük ki. Ismételt betöltés után a program már futásképes *(ne felejtsük el betöltés előtt kiadni a CLEAR 49999 utasítást!)*.

A program használata

Az eltárolandó képek letapogatása mindig a képernyő bal felső sarkából indul. A tárolandó ablak méretét egyszerűen rögzíthetjük: **POKE 50054,x: POKE 50057,y:** ahol x az ablak vízszintes, míg y a függőleges mérete képpontokban. Az ablak tartalma a **RANDOMIZE USR 50029** utasításra mentődik el a memóriába, ugyanakkor a képek száma emelkedik 1-gyel. Ha újra meghívjuk a rutint, újabb kép mentődik el, és így tovább. Ha az összes képünk a memóriába került, próbáljuk meg előhívni ezeket: **RANDOMIZE USR 50000**, és az első eltárolt képünk megjelenik a bal felső sarokban. Ha újra kiadjuk a **RANDOMIZE USR 50000** utasítást, megjelenik a következő is, s a többi szintén, sorban. A képet a képernyőn pozícionálhatjuk is: az **50073/50074** címenek. Ha a **POKE 50073,10: POKE 50074,72 (18442)** utasítások után hívjuk meg a **RANDOMIZE USR 50000** parancsot, úgy a kép a képernyő közepén fog megjelenni. Akár egy megadott számú képet is előhívha-

tunk: **POKE 50063,képszám**, majd **RANDOMIZE USR 50000**, és a kiválasztott kép kerül a képernyőre.

Gyorsan a közepébe vágunk, úgyhogy nem árt, ha az eddigieket egy kis mintapéldán keresztül bemutatjuk:

```
10 FOR f=0 TO 19: PLOT 20+f,15
5+f: LET a=2*f: DRAW -a,0: DRAW
0,-a: DRAW a,0: DRAW 0,a: RANDOM
IZE USR 50029: CLS: NEXT f
20 FOR f=18 TO 1 STEP -1: PLOT
20+f,155+f: LET a=2*f: DRAW -a,
0: DRAW 0,-a: DRAW a,0: DRAW 0,a
: RANDOMIZE USR 50029: CLS: NEXT
f
30 PAUSE 3: RANDOMIZE USR 5000
0: GO TO 30
40 FOR f=0 TO 19: CIRCLE 20,15
5,f: RANDOMIZE USR 50029: CLS: N
EXT f
50 FOR f=18 TO 1 STEP -1: CIRC
LE 20,155,f: RANDOMIZE USR 50029
: CLS: NEXT f
60 PAUSE 3: RANDOMIZE USR 5000
0: GO TO 60
```

Adjuk ki: **RUN 10**, azután **BREAK**, majd **RUN 40**. Persze a **BREAK**-et nem azonnal kell megnyomni, várjunk egy kicsit!

Láthatjuk, hogy a program használata milyen egyszerű. Alaphelyzetben egy 40x40-es ablakot definiálunk (5x40, azaz 5 karakter=40 képpont). A kimentést az 50000. címtől kell kezdenünk. A kód 143 byte hosszú, + a képek (vissz.*függ.*(db.+1)). Próbáljuk most elhagyni a 30. sort, és **RUN**.

Végezetül annyit, hogy amennyiben az **ORG** változik, akkor assemblálás után érdemes rögzíteni az alábbi címeket:

TOLTO	- a képek betöltése
CIM	- a képek kirakása
SZAM	- a kirakandó kép száma
VIZ	- szélesség karakterben
FUGG	- mélység képpontban
KEPER	- a kép bal felső koordinátája két byte-on
VIZSG	- a memóriában lévő képek száma
END	- ettől a címtől kezdődnek a képek a memóriában.

Zene 3 csatornán

Az LSI ATSz. gondozásában megjelent "SINCLAIR SPECTRUM JÁTÉK ÉS PROGRAM" c. könyvsorozat 5. kötetében ötleteket kaphattunk egy 3 csatornás hanggenerátor megépítéséhez, programozásához. A SpV. 128K rovatának hasábjain több részben leközölt "A hanggenerátor programozása" c. információk sok hasonlóságot mutattak ahhoz, ami a könyvben megjelent, egy szembeöltözött elterést azonban már az elején kiszúrhatott a témával foglalkozó Spectrums, elterést mutatkozik a port címek értékeiben. Ez valóban azt jelenti, hogy a könyvben ismertetett hanggenerátor, és a 128K gép hanggenerátora kompatibilis egymással, sőt a Dk'tronics gyártmányú hanggenerátorral is. Hogy tudnánk egyszerűen megoldani, hogy a 48K géppel rendelkezők is élvezhessék a 3 csatornás dallamok örömeit? Nos a hardware átalakítás, vagyis egy port-kapcsoló kapuáramkör-rendszer beépítése a hanggenerátorba bonyolultabb megoldás lenne, mint magának a programnak az átalakítása. Ehhez csak annyi dolgunk van, hogy megkeressük a programban a zene generálásáért felelős rutint, és abban a módosításokat megfelelően elvégezzük. Mint tudjuk, a 128K 3 csatornás zenei portjai: a/b = 65533/49149. Ez az érték a mi általunk közölt interface esetén: a/b = 159/223, míg a Dk'tronics típusú interface esetén: a/b = 63/95.

Most megoldást kínálunk néhány program esetére, célszerű a módosítást MULTIFACE-szel elvégezni, majd a módosított programot kimentve, a hanggenerátor interface-t a gépre dugva, s a programot visszatöltve élvezhetjük is munkánk eredményét:

```
A.T.F.: POKE 32464,a: POKE 32465,0: POKE 32468,14: POKE 32469,b
Boisleigh: POKE 34489,a: POKE 34490,0: POKE 34493,14: POKE 34494,b
Cybernoid: POKE 61361,a: POKE 61362,0: POKE 61366,b: POKE 61367,0:
FOR I=25889 TO 25895: POKE I,0: NEXT I
Exolon: POKE 48010,a: POKE 48011,0: POKE 48014,14: POKE 48015,b
```

A módosításokban a/b értéke a lent leírtaknak megfelelő. Reméljük, hogy a programozásban jártasabb Olvasóink nekilátnak átalakítani néhány – erre alkalmas – programot.

Orbiter

Az örökélet bevitelét a BASIC(286)/9270 file térképpel rendelkező verzió mutatjuk be.

A játék alatt a program **BREAK**-elhető. Az 5. sort írjuk át:

```
5 IF L=3 THEN GO TO 2, majd
```

```
RUN (ENTER)
```

és a játék örökletes lesz.

Hol vagy CoVboy?

Kedves SpV-sek!

Köszönöm az ajándékkazettát, amit a THE WORLD OF BARBARIAN leírásért küldtek. Szép ajándék volt a kezdő COMMODORE-os unokatesómnak. Kár azért a két programért, ami így jelentkezett be: LOAD ERROR, majd lefagyott. (Az unokatesódnak is tudjaj ajánlani a CoV 4. számában megjelent mesét! SpV) Mindez ellenére sikerült vele nagy örömet okoznom (és különben is ajándék lónak ne nézd a fogát. Nem igaz?)

Azért írtam újra, hogy dicsérjem a lapot főleg az újabb számok (a CoV-ot is beleértve) alapján.

A POKE-okat egyre jobban választjátok meg, és míg a régebbi számokban 8-ból csak egyet volt érdemes használni, újabbam már csak a fejemet kapkodom, hogy hol is kezdjem. Aztán itt van CoVboy, aki senkit sem kímél, és lehet, hogy sokak kedvét elveszi majd a levélírástól. En is csak azért vettem toltat a kezembe, mert abban bíztok, hogy az SpV-ből ez a rész kimarad, hiszen CoVboy még elmege, de hogy nevezeték el Spectrumosan? (Ez persze csak vice, én lennék a legboldogabb, ha az SpV-k utolsó oldalain is egy CoVboy-féleség poénkodna)...

...Egyébként kíváncsi lennék, mennyi kelt el az SpV-ből (a 20-ból) **(Lehet, hogy furcsa, de amikor ezeket a sorokat írtuk, még mi is kíváncsiak voltunk ez az információ! SpV)** Az is érdekelne, megjelenik-e a Spectrum Játék és Program 6? Mit tudtok róla? **(Amikor ez a számot kézbeveszed, az utóbbi kérdésre már megkaptad a választ! SpV)**

Üdvözlök mindenkit (a szakállast és a CoVboyt is) **(Atadtuk! SpV)** Utí: Sokat gondolkodtam CoVboy elnevezésén (a törlekke bánta), de ennél jobb nem jutott eszembe: ZÉIKSZ.

IHIDI OLIVÉR, SZOMBATHELY
(SpV: A CoVboy-hoz hasonló néven mi is gondolkodtunk, de sajnos annyira frapránsat nem tudunk kiötlöni, így hát maradtunk a jól bevált SpV megnevezésnél.)

Hol az emblémám?

Tisztelt SpV!!!!

A múltkorban küldtem Önöknek egy levelet, melyben egy SUPER-HYPER emblémát ajánlottam fel a SpV-nek, valamint bátorítottam megkérdezni, hogy szükségük van-e a Navy Moves II. teljes leírására és térképre + indítódk (s ha igen, mennyiért?) 3 hét után jött a válasz: "T.C. Kérdésére megtalálhatja a választ a SpV következő számaiban". Hat ezt kissé kétféle, szóval vagy elkavartod a levelem valahol, azaz összekeverted a választ, vagy újabbam minden levélre ezt a "kimerítő" választ adják, olvashatatlanul, ami utóbbi kisé - elnézés - bunkóság. Tehát: jó lenne, ha előkerítenék előző leveletemet (az emblémával együtt) és válaszolnának is rá **normálisan** (s ne 3 hét múlva). Utí: Azért harag nincs, ugye?

PUIZ ANDRÁS, BUDAPEST

(SpV: Harag az természetesen nincs. Az embléma ügyében már szólnunk néhány

keresetlen szót az előző szám levelezésében. Akkor elmondtuk, hogy a következő számban meg fogjuk mutatni az Olvasóknak. Most ott virít a hátsó borítón. Ennél előbb nem sikerült volna ezt megtennünk, hiszen egy-egy kép színbontása elérhető akár a 30 napot is, plusz érdemű meg beszámítani az újság nyomdai átfutását is. Nem minden esetben szoktuk a fent említett "kimerítő" választ küldeni levélíróinknak, ám ezen levelezési rovat éppen azt a célt szolgálja, hogy a közérdekűek találjanak levelekre itt reagáljunk. Sok értelme nem lenne ugyanezt börtökbábe ve elküldeni, éppen elég az ide be nem férő leveleken átragnunk magunkat. A 3 hétről pedig annyit: levelekre akkor tudunk válaszolni, amikor az időnk is enged. Ezt pedig az befolyásolja, hogy elsőlegesen munkahelyünkön kell helyállnunk, meg kell írni, és el kell készíteni az újságot, s nem utolsó sorban még egy kis magánéletnek is bele kell férni a dologba. A Navy Moves ajánlatot köszönjük, egyébként nincs rá szükségünk. SpV)

Kérdések, vélemények...

T.Szerkesztőség!

A Spectrum Világ 20.számában közölt keresztrejtvény a megjelölhetetlenség határát súrolta. Egy keresztrejtvény miatt nem érdemes, sem latin szótár, sem orvosi szótár vásárolni. Sokkal nagyobb baj, hogy a földrajzi neveket sem lehet megtalálni még a világlátásban sem. Említhetnek a rejtvényben szereplő NSZK folyót, valamint a Bantry-öböl több ezer kilométerre van a rejtvénymeghatározásban szereplő Fokvárostól is). De ezek tulajdonképpen csak kellemetlenségek.

Nagyszerű ötlet volt a dobszimulátor program közlése. Nekem ugyan csak 48K-s gépem van, de hozzákaptam a hanggenerátort és a programot némi átalakítás után én is ki tudtam próbálni. Sajnos nem vagyok biztos benne, hogy hibátlanul írtam-e át, mindenesetre működik. Ha lehet, egy rövid cikkben térjenek ki arra, hogy egy programban hogyan lehet megtalálni a zenei részeket. A Chronos c. programnak (és persze még néhánynak) nagyon jó a zenéje, pedig csak a BEEP-et használja (persze ebben nem vagyok biztos, mindenesetre 48K-s gépre írható). Találkoztam olyan programmal is, amely a menüben a SOUND opcióban megkérdezi, hogy 48K, 128K-s a gép tehát a 128-as hanggenerátort is használja. Arra gondoltam, ha a gépre rácsatlakoztatott a hanggenerátort (AY-3-8912-vel) és átírom a csatorna címetek a 128-as opcióvá választva nekem is "szépen fog dalolni" a gép? Vagy ez nem ilyen egyszerű mert 128-as ROM rutinokat is meghívhat közben?

Az alábbi helyettesítésre gondoltam:

Eredeti	Átírt
LD BC,65533	NOP
LD A,7	NOP
OUT (C)A	LD A,7
LD BC,49149	OUT (159),A
LD A,56	NOP
OUT (C)A	NOP
RET	LD A,56
	OUT (223),A
	RET

Mivel a külső hanggenerátor címzéséhez két byte-tal kevesebb van szükség, a felszabaduló byte-ok helyettesíthetők-e 2 db. NOP-pal? **(Igen! SpV)** Ha igen, az nagyon jó, mert nem kell átírni a relatív ugrásoknak sem. Lehet, hogy meglehetősen naív az elképzelésem és nem fog működni, mindenesetre megpróbálom.

A programozástechnika sorozatban az örökélet és végtelen energia megszüntetéséről is írjanak, mert az legalább olyan bosszantó, ha 255 élete van a játékosnak, mintha csak a pillanatok alatt elfogy 3 élet áll rendelkezésre.

Ne csüggedjenek, nem minden Spectrums pártolt el Onöktől, bár azt hiszem, ez gyenge vigasz, ha a lap csak annyira fogy, hogy az már ráfizetéses vezet.

HIRTH TIBOR, BACSALMAS

(SpV: Rejtvény ügyben röviden: A rejtvényét egy ismerősünk készítette. Az igaz, hogy közgazdasági és nem földrajzi végzettséggel rendelkezik, de nem hivatásos rejtvénykészítő, és nem is voltak sosem ilyen ambíciói. Az esetleges nehézségektől az Ő nevében is elnézést kérünk, a továbbiakban nem kell szólni, mert a rejtvény írási érdeklődés zuhanó tendenciája, valamint a beérkező megfejtések egyre csökkenő száma miatt ezen az oldalon inkább ezt a rovatot helyezzük el.)

A hanggenerátor ügyben annyit, hogy néhány szót ez ügyben szólni utál balra a másik oldalon, tekintve a programok különbözőségét, erre a dologra egységes receptet nem tudunk szolgálni, további alkeres próbálkozás kívánnak!

Az örökélet megszüntetésének kérdése nehéz dő, hiszen megtalálni, és kiírni az éleket csökkentésért felelős részt valamivel könnyebb, mint ennek a fordítottját művelni. Sokszor elég nehéz lenne pl. egy 20-20 hely hosszán kinullázott memóriaterületet visszaírni. Erre inkább nem vállalkozunk. SpV)

Hanggenerátor kerestetik!

Kedves SpV!

Olvastam a "Sinclair Spectrum Játék és Program 5"-ben hogy Rucz Lajos készített egy 3 csatornás stereo hanggenerátort. **(Ezt hol olvastad? SpV)** Mivel én 128K játékokat szeretnék írni, nagy szükségem lenne rá nekem is, ezért szeretnék egyt vásárolni, ezért szeretném kérdezni, hogy Rucz Lajos eladása is kész-e, és ha igen, mennyibe kerül? **(Elsőször is: Rucz Lajos ilyet nem adot, főként nem szeríabam. A leközölt gyártók alapján a megépítés - természetesen megfelelő hozzáállással - nem lehet probléma. Másodszor: Ha 128K gépéd van, erre nem nagyon lesz szükséged, ha pedig 48K-s géppel rendelkezel, úgy nem tanácsosulj, hogy 128K-s programokat kezdj el rajta fejleszteni, a port címeke ugyanis nem stimmelnek, bizonyára már észrevetted, hogy éppen erről volt szó az előző levélben, és erről papoltunk az előző oldal végén is! SpV)**

Egy trükköt most is leírok (magnó trükköt), ami előző levelemből kimaradt, és egy segítséget a spanyol programok felhasználóinak.

1. A Spectrum-jack "EAR" aljzatáról rakjuk át a kábelt a "MIC"-be. Töltsünk be egy játékot, és a töltésnek nincs hangja! **(Ezt inkább nem kommentáljuk! SpV)**

2. Sokszor gondolt jelenthet spanyol programok irányító gombjainak átdefiníciója, ha nem tudunk spanyolul, vagy ha nincs kezünkben spanyol-magyar szótár. Ezért leírtam az előforduló irányokat, stb.

Derecha - jobbra, Izquierda - balra, Arriba, Subir - fel, Abajo, Bajar - le, Fuego, Disparo, Gombos - tűz, Frenar - lassítás, Accelerar - gyorsítás

BÁTI ANDRÁS, BUDAPEST

(SpV: Ez utóbbi segítséget köszönjük!)

Nyak nincs?

Tisztelt Cím!

Spectrum Világ 19. számában közölt interface nyakot szeretnék vásárolni 1 db-ot, amennyiben lehetséges.

ZALAVÁRI MIKLÓS, GYŐR

(SpV: Nyakok sokszorozásával, ill. forgalmazásával mi nem foglalkozunk. Talán egy klubot vagy egy hardware-es ismerőst kellene megkérnünk!)

(Át)váltás

Megszeretném tudni, hogy hogyan lehet átváltani 48K-os gépen BASIC-ből gépi kódba, ugyanis az eddigi Spectrum Világ részeiből nem tudtam meg.

VÉKONY GÉZA, BUDAPEST

(SpV: Ez aztán a szegénységi bizonyítvány. Már mint nekünk, hogy ezt eddig nem írjuk le, pedig milyen hosszú is volt ez a Gépi kód tanfolyam. Ha nincs a gépeden M/C billentyű, úgy lehet, hogy a géped már ISSUE 9958, azaz automatikusan meg tudja különböztetni, hogy BASIC, vagy gépi kódú programot futtatnál)

Néhány észrevétel...

Tisztelt Szerkesztőség!

Néhány észrevételt szeretnék közölni. Nem tudom, feltűnt-e már Önöknek a Tarzan c. játék térképén található hiba. Ha még nem, akkor elárulom, hogy hiányos. A térkép-melléklet Tarzan feliratának 'AR' betűi felett található pályán a lejárati hiánya miatt egy területre hiányzik (lehet, hogy máshol is?). A játék értelmére azonban még nem tudtam rájönni. Az ismerőseim sem. Szerintem egy halom tárgy felvétele után vala-

miféle cselekvést kell elvégezni. Ha mégsem, kérem írják meg a könyvsorozat következő részében, hogy mégis mi a cél.

A másik kedvencem a The Planets Two című program. Sokáig idegesített a 'LOGON' ismeretének hiánya, míg aztán egyszer bele-másztam. Íme az eredmény: LOGON = MARTECH. Ezután bejelentkezik az adatbázis. A parancsok: HELLO, HELP, COMET, METEOR, ASTEROID, LASER, ACCESS, GAMES, PLANET, CODE, MERCURY, VENUS, EARTH, MARS, JUPITER, SATURN, URANUS, NEPTUNE, PLUTO. Az ACCESS=xxxxxxx formában meg lehet adni a magasabb szint kódját, ahol xxxxxxx=5012753. Ezután már élnék a következő parancsok: LASERON, LASER-OFF. Az adatbázisból a LOGOFF parancs-csal léphetünk ki. Viszont itt sem ismerem a célt (pedig biztosan érdekes lehet).

Végül néhány POKE: Pulse Warrior: POKE 57791,0 - Cybernoid Two: POKE 36198,0 - Afterburner: POKE 37030,182: POKE 37935,182 - R-Type: POKE 37525,0 (Íz valószínűleg csak MIKRO-POKER-rel működik). Üdvözléssel:

KAJTAR ZSOLT, BONYHÁD

(SpV: A térképgépezést itt alul közöljük! A többi stuffert közzél!)

Tartalomjegyzék

1	<i>Az Olvasó a szó</i>	1
2.	<i>Játékmelléklet</i>	4
	- THE GAMES: SUMMER EDITION	4
	- XYBOTS	4
	- THE UNTOUCHABLES	5
	- OPERATION THUNDERBOLT	5
2.1	<i>The Bard's Tale (Electronic Arts)</i>	6
2.2	<i>Heavy On the Magic! (Gargoyle Games)</i>	11
3.	<i>INTERFACE (Enterprise melléklet)</i>	15
4.	<i>Ismeretlen nyelvek (Micro-PROLOG: Gépi kódú bővítés)</i>	19
5.	<i>Ismeretlen nyelvek (HISOFT 'C' Compiler)</i>	22
6.	<i>Advanced Header Reader (LERM)</i>	25
7.	<i>GEN3/MONS3 (HISOFT)</i>	26
8.	<i>Programozástechnika</i>	29

SpV. 13.rész, 10.oldal Psi Chess

- Pause Option
  - P + 1: eredeti tábla;
  - P + 2: királyok és bástyák;
  - P + 3: királyok
- Game Option (Change)
  - J + 1: kurzor irányítás
  - vezérlés: 1,2,3,4,5 billentyűkkel
  - Kilépés: K
- M + 3 (Change)
  - Z + 1,2,...,7,8
  - Bill. nyomás, lépés "zaja"
  - (1 - kikapcsol; 2-8 - hangerő)

TARZAN

